

T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMATİK YAŞANTILARI,
YETİŞKİN BAĞLANMA STİLLERİ VE PSİKOLOJİK İYİ
OLUŞUN EVLİLİK DOYUMU ÜZERİNDEKİ ETKİSİ**

Burcu MUŞDAL ÇELEBİ

Kocaeli Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yönetmeliğinin
Ruhsal Travma Programı için Öngördüğü
BİLİM UZMANLIĞI TEZİ
Olarak Hazırlanmıştır

KOCAELİ
2019

T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMATİK YAŞANTILARI,
YETİŞKİN BAĞLANMA STİLLERİ VE PSİKOLOJİK İYİ
OLUŞUN EVLİLİK DOYUMU ÜZERİNDEKİ ETKİSİ**

Burcu MUŞDAL ÇELEBİ

Kocaeli Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yönetmeliğinin
Ruhsal Travma Programı için Öngördüğü
BİLİM UZMANLIĞI TEZİ
Olarak hazırlanmıştır.

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Aslıhan Polat

ETİK KURULU NUMARASI: KOGOEK01.1 Kocaeli Üniversitesi

KOCAELİ 2019

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

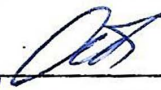
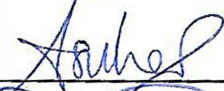
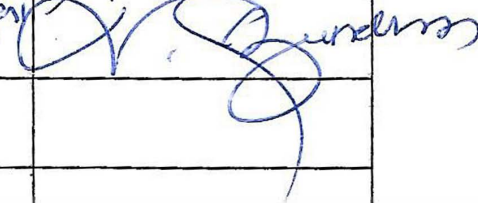
Tez Adı: Çocukluk Çağı Travmatik Yaşantılar, Yetişkin Bağlanma Stilleri ve Psikolojik İyi Oluşun Evlilik Doyumu Üzerindeki Etkisi

Tez Yazarı: Burcu Muşdal Çelebi

Tez Savunma Tarihi:

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Aslıhan Polat

Bu çalışma, sınav kurulumuz tarafından Ana Bilim Dalında Bilim Uzmanlığı Tezi olarak Kabul edilmiştir.

SINAV KURULU ÜYELERİ		İMZA
ÜNVANI	ADI SOYADI	
BAŞKAN	Doç. Dr. Cansu Çarık	
ÜYE(DANIŞMAN)	Prof. Dr. Aslıhan Polat	
ÜYE	Doktora Öğretim Üyesi Nermi Gündüz	
ÜYE		
ÜYE		

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

..../..../2019

Prof. Dr. Sema Aşkın Keçeli

KOÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ÖZET

Çocukluk Çağı Travmatik Yaşantıları, Yetişkin Bağlanma Stilleri ve Psikolojik İyi Oluşun Evlilik Doyumu Üzerindeki Etkisi

Amaç: Araştırmanın temel amacı, çocukluk çağında yaşanan travmaların evlilik doyumunu etkileme düzeyini analiz etmektir. Çocukluk travmaları ve bağlanma stillerinin evlilik doyumu üzerindeki etkilerine bakılırken bunun dışında, evlilik biçimi, evlilik süresi ve eğitim durumları gibi değişkenlerin evlilik doyumu üzerinde farklılık yaratıp yaratmadığına da bakılacaktır.

Yöntem: Çalışmanın amacı doğrultusunda en az 1 yıldır evli kadın katılımcılar ile ölçekler elden verilip veriler toplanmıştır. Katılımcılara Kişisel Bilgi Formu, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇÇTÖ), Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (YİYE-II), İlişkilerde Mutluluk Ölçeği (İMÖ) ve Semptom Değerlendirme Ölçeği (SA-45) uygulanmıştır. Verilere Pearson Korelasyonu, Bağımsız Örneklem T Testi ve Varyans Analizi uygulanmıştır.

Bulgular: Yapılan istatistik sonucunda sosyo-demografik özellikler ile evlilik doyumu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bununla birlikte bağlanma örüntüleri, psikolojik iyi oluş ve travmatik yaşantılar ile evlilik doyumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Sonuç: Bulgular, istismarın evlilik doyumu ile aynı zamanda ihmal ve istismarın bağlanma stilleri ile yakından ilişkili olduğunu göstermiştir. Diğer yandan bulgular, çocuklukta yaşanan olumsuz olayların ileride evlilik ilişkisinde doyumsuzluğa yol açabileceğini göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Evlilik doyumu, Çocukluk Çağı Travmaları, Bağlanma Stilleri, Psikolojik İyi Oluş

ABSTRACT

The Influence of Childhood Traumatic Experiences, Adult Attachment Styles and Psychological Well-Being on Marital Satisfaction

Objective: The main purpose of the study is to analyse the childhood traumatic experiences impact on marital satisfaction. While considering the childhood trauma and attachment styles impacts on marital satisfaction, differences between some socio-demographic factors such as marital style, length of marriage and education level will also be referred.

Method: Participants are randomly selected between women married more than a year and they filled out Childhood Trauma Questionnaire, Experiences in Close Relationship II (YIYE-II) and Symptom Assessment-45 (SA-45), Relationship Happiness Questionnaire (İMO), Pearson Correlation, Independent Samples T Test and One-Way Anova were applied to the data.

Results: According to the results of the statistics, there was no statistically significant difference between socio-demographic factors and marital satisfaction. However, significant relationships have been found between marital satisfaction and attachment styles, psychological well-being, and traumatic experiences.

Conclusions: The findings showed that abuse is closely related to marital satisfaction and abuse and neglect are also related to attachment styles. On the other hand, the study indicated that negative events in childhood can cause dissatisfaction in the marriage relationship in the future.

Key Words: Marital Satisfaction, Childhood Traumatic Life Experiences, Attachment Styles, Psychologic Well-Being

TEŞEKKÜR

Öncelikle tezimin her aşamasında olumlu yaklaşımları ile desteğini esirgemeyen tez danışmanım değerli hocam Doç. Dr. Aslıhan Polat'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tezimde ve meslek yaşantımda fikir ve bilgilerinden çok fayda gördüğüm Dr. Psk. Serkan Özgün'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tezimin her aşamasında destek aldığım sevgili meslektaşım Psikolog Sena Biberici 'ye teşekkürü borç bilirim.

Çalışmama katılıp bilime destek veren bütün katılımcılara teşekkür ederim. Ölçekleri uygulamamda destek olan tüm meslektaşlarıma teşekkür ederim.

Tüm eğitim hayatım boyunca bana hep destek olan ve beni her konuda destekleyen sevgili anne ve babama çok teşekkür ederim.

Son olarak yüksek lisans eğitimim boyunca gösterdiği anlayış ve destek için sevgili eşime ve varlığıyla hayatımı güzelleştiren canım kızıma çok teşekkür ederim.

TEZİN AŞIRMA OLMADIĞI BİLDİRİSİ

Tezimde başka kaynaklardan yararlanılarak kullanılan yazı, bilgi, çizim, çizelge ve diğer malzemeler kaynakları gösterilerek verilmiştir. Tezimin herhangi bir yayından kısmen ya da tamamen aşırma olmadığını ve bir İntihal Programı kullanılarak test edildiğini beyan ederim.

..... / / 2019

Burcu Muşdal Çelebi

İmza

T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ

GİRİŞİMSEL OLMAYAN KLİNİK ARAŞTIRMALAR
ETİK KURULU

Etik Kurul Bilgileri	Adı	Kocaeli Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu
	Adres	Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu Ara Kat 41380 Umuttepe Yerleşkesi /KOCAELİ
	Telefon	0262 303 74 50
	Faks	0262 303 74 63
	E-Posta	gokaetikkurul@kocaeli.edu.tr

Başvuru Bilgileri	Araştırmacının Adı	Çocukluk Çağı Travmatik Yaşantıların, Yetişkin Bağlanma Stillerinin ve Psikolojik İyi Oluşun Evlilik Doyumu Üzerindeki Etkisi			
	Araştırma Proje Numarası	KÜ GOKAEK 2016/279			
	Sorumlu Araştırmacı Unvanı/Adı/Soyadı	Prof. Dr. Işık Karakaya			
	Sorumlu Araştırmacının Uzmanlık Alanı	Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı Hastalıkları			
	Araştırma Merkezi	Psikoloji Avrupa Danışmanlık Merkezi			
	Destekleyici				
	Araştırmacının Türü	Yüksek Lisans Tezi			
	Araştırmaya Katılan Merkezler	Tek Merkezli ☒	Çok Merkezli ☐	Ulusal ☒	Uluslararası ☐

Değerlendirilen Belgeler	Belge Adı	Var	Yok	Açıklama
	Başvuru Dilekçesi	☒	☐	
	Başvuru Formu	☒	☐	
	Araştırmacının Türü	☒	☐	Anket çalışması
	Araştırma Protokolü	☒	☐	
	Kullanılacak Form Örnekleri	☒	☐	
	Aydınlatılmış Onam Formu	☒	☐	
	Araştırma Bütçesi	☐	☐	
	Literatür Örneği	☒	☐	
	Taahhütname	☒	☐	
	Biyolojik Materyal Transfer Anlaşması	☐	☐	
	İzin Belgeleri	☐	☐	
	Başhekimlik Onayı	☐	☐	
	Özgeçmişler	☐	☐	
	Değişiklik Bilgi Formu	☐	☐	
Proje Sonuç Formu	☐	☐		
Diğer	☐	☐		

KÜ Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu Onay Formu	Belge Kodu	Rev. Tarihi / No.su:	Sayfa
	Onay formu	21.09.2016/KOGOEK01.1	1/2

Karar Bilgileri	Karar No: 2016/17-11	Proje No: KÜ GOKAEK 2016/279	Tarih: 09/10/2016
	Prof. Dr. Işık Karakaya sorumluluğunda yapılan ve yukarıda bilgileri verilen araştırma başvuru dosyası ve ilgili belgeler, araştırmanın gerekçesi, amacı, yaklaşım ve yöntemleri, gönüllüler için beklenen yarar ve riskler dikkate alınarak değerlendirilmiş ve araştırmanın ilgili protokol doğrultusunda belirtilen merkezlerde yürütülmesi etik açıdan, ☐ Uygun bulunmuştur. ☒ Eksikliklerin tamamlanması koşulu ile uygun bulunmuştur.* ☐ Uygun bulunmamıştır.*		

Dayanakları	Hasta Hakları Yönetmeliği (01.08.1998/23420); Biyoloji ve Tıbbın Uygulanması Bakımından İnsan Hakları ve İnsan Haysiyetinin Korunması Sözleşmesi: İnsan Hakları ve Biyotıp Sözleşmesinin Uygun Bulunduğuna Dair Kanun (09.12.2003/25311); Biyotıp Araştırmalarına İlişkin İnsan Hakları ve Biyotıp Sözleşmesine Ek Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun (29.03.2011/27899); İlaç ve Biyolojik Ürünlerin Klinik Araştırmaları Hakkında Yönetmelik (13.04.2013/28617); Tıbbi Cihaz Klinik Araştırmaları Yönetmeliği (06.09.2014/29111); Dünya Tıp Birliği Helsinki Bildirgesi; İyi Klinik Uygulamaları Kılavuzu; Türk Tabipleri Birliği Hekimlik Meslek Etiği Kuralları; Türk Tabipleri Birliği Araştırma Etiği Bildirgesi
-------------	--

Etik Kurul Üyeleri

Unvanı/Adı/Soyadı	Uzmanlık Alanı	Kurumu	Cinsiyet		Araştırma ile İlişki		Toplantıda Bulunma		İmza
			E	K	E	H	E	H	
Prof. Dr. Kadir Babaoğlu Başkan	Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları	Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi	☒	☐	☐	☐	☐	☐	
Prof. Dr. İ. Erdem Okay Üye	Genel Cerrahi	Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi	☒	☐	☐	☐	☐	☐	
Doç. Dr. Canan Baydemir Üye	Biyostatistik	Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi	☐	☒	☐	☐	☐	☐	Katılmadı
Doç. Dr. Selcen Göçmez Üye	Farmakoloji	Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi	☐	☒	☐	☐	☐	☐	
Doç. Dr. Özlem Yıldız Gündoğdu Üye	Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları	Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi	☐	☒	☐	☐	☐	☐	
Doç. Dr. Haluk Emre Özel Üye	Restoratif Diş Tedavisi	Kocaeli Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi	☒	☐	☐	☐	☐	☐	
Doç. Dr. Yusufhan Yazır Üye	Histoloji ve Embriyoloji	Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi	☒	☐	☐	☐	☐	☐	
Yrd. Doç. Dr. Aslıhan Akpınar Raportör	Tıp Tarihi ve Etik	Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi	☐	☒	☐	☐	☐	☐	
Yrd. Doç. Dr. Ceyla Eraldemir Üye	Biyokimya	Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi	☐	☒	☐	☐	☐	☐	

* Gereke ve öneriler:

KÜ Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu Onay Formu	Belge Kodu	Rev. Tarihi / No.su:	Sayfa
	Onay formu	21.09.2016/KOGQEK01.1	2/2

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR	vi
TEZİN AŞIRMA OLMADIĞI BİLDİRİSİ	vii
ETİK KURUL ONAY FORMU	viii
İÇİNDEKİLER	x
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	xiii
ÇİZELGELER DİZİNİ	xiv
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Önemi	1
1.2. Evlilik Doyumu	3
1.3. Çocukluk Çağı Travmaları	4
1.3.1. Fiziksel İstismar	6
1.3.2. Cinsel İstismar	7
1.3.3. Duygusal İstismar	8
1.3.4. Fiziksel İhmal	8
1.3.5. Duygusal İhmal	9
1.4. Bağlanma	9
1.4.1. Yetişkin Bağlanma Stilleri	10
1.4.2. İçsel Çalışan Modeller	12
1.4.3. Güvenli Bağlanma	13
1.4.4. Kaygılı Bağlanma	14
1.4.5. Kaçınan Bağlanma	15
1.5. Psikolojik İyi Oluş	16
1.6. Evlilik Doyumunu Etkileyen Faktörler	17
1.6.1. Evlilik Doyumu ve Çocukluk Çağı Travmaları İlişkisi	17
1.6.2. Evlilik Doyumu ve Bağlanma İlişkisi	19

1.6.3. Evlilik Doyumu ve Psikolojik İyi Oluş	22
1.6.4. Evlilik Doyumu ve Sosyo Demografik Değişkenler	23
2. AMAÇ	26
3. YÖNTEM	27
3. 1. Araştırma Yöntemi	27
3. 2. Katılımcılar	27
3. 3. Veri Toplama Araçları	27
3.3.1.Kişisel Bilgi Formu	27
3.3.2. Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği	27
3.3.3.Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri II	28
3.3.4. İlişkilerde Mutluluk Ölçeği	29
3.3.5. Semptom Değerlendirme Ölçeği (SA-45)	30
3.3.6. İstatistiksel Analiz	31
4. BULGULAR	32
4.1. Katılımcıların Sosyo-Demografik Değişkenlerinin Karşılaştırılması	32
4.2. Evlilik Doyumu Düzeyinin Evli Bireylerin Sosyo-demografik Verileri ile Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	33
4.3. Evlilik Doyumu Düzeyinin Evli Bireylerin Psikolojik İyi Oluş Alt Ölçekleri ile Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	35
4.4. Evlilik Doyumu Düzeyinin Evli Bireylerin Çocukluk Çağı Travmaları Alt Ölçekleri ile Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	37
4.5. Evlilik Doyumu Düzeyinin Evli Bireylerin Bağlanma Alt Ölçekleri ile Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	40
4.6. Evli Bireylerin Bağlanma Alt Ölçeklerinin Çocukluk Çağı Travmaları Alt Ölçekleri ile Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	41
5. TARTIŞMA	45

5.1.Evlilik Doyumu Düzeyinin Evli Bireylerin Sosyo-demografik Verileri ile Karşılaştırılmasına İlişkin Sonuçlar	45
5.2.Evlilik Doyumu Düzeyinin Evli Bireylerin Psikolojik İyi Oluş Alt Ölçekleri ile Karşılaştırılmasına İlişkin Sonuçlar	48
5.3. Evlilik Doyumu Düzeyinin Evli Bireylerin Çocukluk Çağı Travmaları Alt Ölçekleri ile Karşılaştırılmasına İlişkin Sonuçlar	50
5.4. Evlilik Doyumu Düzeyinin Evli Bireylerin Bağlanma Alt Ölçekleri ile Karşılaştırılmasına İlişkin Sonuçlar	51
5.5. Evli Bireylerin Bağlanma Alt Ölçeklerinin Çocukluk Çağı Travmaları Alt Ölçekleri ile Karşılaştırılmasına İlişkin Sonuçlar	53
6. Sınırlılıklar	57
7. SONUÇ VE ÖNERİLER	58
KAYNAKÇA	60
ÖZGEÇMİŞ	71
EKLER	72

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

WHO : Dünya Sağlık Örgütü

DSM-5 : Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı 5

CTQ : Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği

YIYE-II : Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri II

İMÖ : İlişkilerde Mutluluk Ölçeği

SA-45 STÖ : SA-45 Sorun Tarama Ölçeği

ANK : Anksiyete

DEP : Depresyon

DÜŞ : Düşmanlık

KAD : Kişiler Arası Duyarlılık

OKB : Obsesif Kompulsif Belirtiler

PAD : Paranoid Düşünceler

FOK : Fobik Kaygı

PSİ : Psikotizm

SOM : Somatizasyon

GBD : Genel Belirti Düzeyi

PST : Olumlu Belirti Toplamı

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 1.1. Evlilik Doyumunu Etkileyen Faktörler	4
Çizelge 1.2. Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları	6
Çizelge 1.3. Bartholomew ve Horowitz'in Bağlanma Stilleri	10
Çizelge 1.4. Hazan ve Shaver ; Yetişkin Bağlanma Stilleri	12
Çizelge 1.5. Kaygılı ve Kaçınan Bağlanma Özellikleri	15
Çizelge 4.1. Katılımcıların Demografik Bilgileri	33
Çizelge 4.2. Sosyodemografik Değişkenlerin İlişkilerde Mutluluk Ölçeği Ortalama Puanı Üzerindeki Etkisinin Varyans Analizi ile İncelenmesi	34
Çizelge 4.3. Evlenme Şeklinin İlişkilerde Mutluluk Ölçeği Ortalama Puanı Üzerindeki Etkisinin T Test ile İncelenmesi	35
Çizelge 4.4. Semptom Değerlendirme Ölçeği Alt Boyutları ile İlişkilerde Mutluluk Ölçeği Ortalamaları Arasında Korelasyon	37
Çizelge 4.5. Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Alt Boyutları ile İlişkilerde Mutluluk Ölçeği Ortalamaları Arasında Korelasyon	39
Çizelge 4.6. Evlilik Doyumu ile Fiziksel İstismar Puanları Arasında Yapılan Bağımsız Örneklem T Testine İlişkin Bulgular	39
Çizelge 4.7. Evlilik Doyumu ile Cinsel İstismar Puanları Arasında Yapılan Bağımsız Örneklem T Testine İlişkin Bulgular	40

Çizelge 4.8. Bağlanma Stilleri ile İlişkilerde Mutluluk Ölçeği Puanları Arasında Korelasyon	40
Çizelge 4.9. Bağlanma Stilleri ile Çocukluk Çağı Travmaları Puanları Arasında Korelasyon	42
Çizelge 4.10. Kaygılı Bağlanma ile Çocukluk Çağı Alt Ölçekleri Arasında Yapılan Bağımsız Örneklem T Testine İlişkin Bulgular	43
Çizelge 4.11. Kaçınan Bağlanma ile Çocukluk Çağı Travmaları Duygusal İhmal Alt Ölçeği Arasında Yapılan Bağımsız Örneklem T Testine İlişkin Bulgular ...	43

Tez Denetleme Listesi

Tez, aşağıdaki denetimler yapılarak tamamlanmıştır.

- Kapak ve iç kapak sayfalarında BİLİM UZMANLIĞI ya da DOKTORA şeklinde elde edilen unvanlar yazıldı (Kapak sayfasına danışman adı yazılmamalıdır).
- Kapak sayfasına mezun olunan PROGRAMIN (Anabilim dalının değil) adı yazıldı.
- Tez kapağı sırt kısmına kılavuzda belirtilen çizimde (yazının yönüne dıkkat!) ad, program, yıl yazıldı.
- Onay sayfası uygun çizimde hazırlandı (kazanılan unvanlar BİLİM UZMANLIĞI ya da DOKTORA olmalıdır) imzalatıldı. (Enstitü müdürü'nn imzası da gereklidir, imzaların aynı renk kalemle atılmasına dikkat edilmelidir).
- Dizinler kılavuzda belirtildiği gibi sıralandı.
- n sayfalara i, ii, iii şeklinde roma rakamları konuldu.
- Sayfa numaraları kılavuzda belirtildiği şekilde konuldu.
- Sayfa düzeni kılavuzda belirtildiği şekilde yapıldı.
- Ana metin yazı boyutu 12 olacak biçimde basıldı.
- Dipnot yazı boyutu 10 olacak şekilde basıldı.
- Ana metin satır aralığı 1.5 olacak şekilde yazıldı.
- Kaynaklar abecesel sıralamaya göre yazıldı.
- Kaynak gösterme ilkelerine ve yazım kurallarına uyuldu.
- Ekler kılavuzda belirtildiği gibi verildi.

.../.../2019

Danışman

İmza

I.GİRİŞ

1.1.Araştırmanın Önemi

Evlilik, iki farklı karakter ve cinsiyetten insanın hayatlarını ortak paydada birleştirme kararıyla dahil oldukları bir psikolojik sistemdir. Bu sistem içerisinde güzel yanları barındırmakla birlikte, zor ve güç bir yaşantıyı da içerir (Tümer 1998). Bir diğer deyişle; eşlerin fiziksel ve ruhsal sağlıklarını olumsuz ve derinden etkileyen nedenler arasında evlilikte karşılaşılan olumsuzlukların etkisi vardır. Yapılan araştırmalar sonucu evlilik doyumunun evli kadınların yaşam kalitesi üzerinde etkili olduğu bilinmektedir. Altınparmak ve Eser (2007) yaptıkları çalışma doğrultusunda evli kadınların yaşam kalitesinin evlilik doyumuna ile doğru orantılı olduğunu, düşük evlilik doyumunun evli kadınların yaşam kalitesini düşürdüğünü göstermiştir ve bunun yanı sıra evli kadınlarda depresyon ile ilişkili olduğunu da belirtmiştir. Eşler arasındaki sıkıntılar ve uyum problemleri ilişkideki bireyleri etkilemesinin yanı sıra çocukları ve çevreyi de olumsuz olarak etkilemektedir. Ruppert (2011) makalesinde travma yaşamış anne ve babanın, yaşadığı travmayı çocuklarına aktarma ihtimalinin çok yüksek olduğundan bahsetmiştir. Çocukluk çağında sevgi ve saygı duygusundan yoksun ve güven bağı kurmadan büyüyen çocukların ilerleyen zamanlarda ruhsal gelişim bozukluğu gösterdiği bilinmektedir (Köknel 1994). Bunun yanı sıra, eşler arasındaki sorunların çocuğun benlik saygısında azalmaya, duygusal ve davranışsal uyum sorunlarına, aile içindeki uyumda azalmaya, aile üyeleri arasında gruplaşma eğilimi ve çocuklar büyüdükçe yakın ilişkilerin kalitesinde düşüşe neden olduğu görülmektedir (Şendil ve Kızıldağ 2012).

Bu çalışmanın temel amacı çocukluk çağında yaşanan travmatik deneyimlerin ve erişkinlikteki bağlanma stillerinin evlilik doyumunu etkileme düzeyini analiz etmektir. Çocukluk travmaları ve bağlanma stillerinin evlilik doyumuna üzerindeki etkilerine bakılırken bunun dışında alt amaç olarak, psikolojik iyi oluş, evlilik biçimi, evlilik süresi, sosyo-ekonomik ve eğitim durumları, gibi değişkenlerin evlilik doyumuna üzerinde farklılık yaratıp yaratmadığına da bakılmıştır.

Günümüze kadar evlilik doyumunu yordayan değişkenlerin neler olduğuyla ilgili birçok araştırma yapılmıştır. Araştırmacılar 'evlilikteki yaşantılar ve sonuçları' odaklı araştırmalara yoğun ilgi göstermişlerdir. Araştırmalar başlarda evlilik boyutları ile çeşitli

demografik özellikler üzerinde çalışmalara odaklanırken, ilerleyen zamanlarda daha psikolojik kavramları kapsayan konularda ele alınmaya başlanmış ve eş seçimi, rol beklentileri gibi boyutlar incelenerek araştırmalar daha geniş örneklem üzerinde sürdürülmüştür (Fincham ve Bradbury 1992). Gibson (1993) evli çiftler ile gerçekleştirdiği terapiler sonucunda çiftlerin cinsellik, para, çocuklarıyla ilgili şikayetlerden çok, aralarındaki sorunların neden olduğu tatminsizlikten yakındıklarını saptamıştır. Bu nedenle, evlilik doyumunu etkileyen değişkenlerin belirlenmesinin çift terapisi uygulamalarına katkısı olabileceği düşünülmektedir. Bu doğrultuda, çalışma evlilik doyumu, psikolojik iyilik hali, çocukluk travmaları ve bağlanma stilleri üzerinden değerlendirilmiştir.

Bu araştırmanın önemli katkılarından bir diğeri de negatif belirtilerin yetişkinlik dönemindeki ilişkilere geçişine neden olan bir dizi mekanizmayı tanımlamış olmasıdır. Bu mekanizmalar geçmişin bireyin üzerindeki güncel etkisinin algılanmasıyla başlar. Depresyonun, geçmişin negatif etkisini güncele taşımada anahtar bir rolü vardır (Walker ve diğ. 2009). Son olarak da yetişkinlikte yaşanan olumsuzluklar, psikolojik durumda yaşanan değişimler, çocuklukta yaşanan ihmal ve istismarın dolaylı etkisinin devam etmesini sağlar. En önemlisi de bu mekanizmaların belirlenmesi terapötik müdahale için anahtar noktaların neler olduğunu belirlemeye yardımcı olmasıdır.

Tüm bu bilgiler doğrultusunda, elde edilen bulgular ile evlilik-aile danışmanlığı alanındaki çalışmalara ve evlilik sorunlarından kaynaklı yaşanan sıkıntılar için uygulanan bireysel çalışmalara yeni bakış açıları kazandırılması amaçlanmıştır. Yapılan evlilik danışmanlığı çalışmalarıyla evlilik doyumunun artırılması sağlanabilir ve aynı zamanda evlilik doyumunun artması ile bireylerin psikolojik sağlıklarının da daha iyi olması da sağlanacaktır. Evlilik doyumunun artırılması, çiftlerin yanı sıra gelecek nesilleri de olumlu yönde etkileyecektir.

Araştırma konularıyla ilgili kuramsal yapının ve ilgili araştırmaların bahsedileceği literatür bölümünde öncelikle çocukluk çağı ruhsal travmaları ele alınacak sonrasında Bowlby'nin bağlanma kuramı ayrıntılarıyla aktarılacak, yapılan çalışmalarla bağlanma stillerinin sürekliliğinden bahsedilecektir. Çocuklukta yaşanan travmaların bağlanma stillerine olan etkisinden bahsedilecek ve daha sonra, yetişkin bağlanma stilleri ve bunlarla ilgili çalışmalar anlatılacak, evlilik, bağlanma stilleri ve çocukluk travmaları arasındaki

ilişkilerden ve bu ilişkiyi inceleyen araştırmalardan bahsedilecek ve son olarak da lkemizde bu konuda yapılan çalışmalar aktarılacaktır.

1.2. Evlilik Doyumu

Evliliğin, bireylerin yaşantısında en önemli alanlardan biri olduğu bilinmektedir. Eşler, evlilik kararı ile bir araya geldiklerinde bütün özgeçmişlerini, kişisel davranış ve alışkanlıklarını, bireysel nitelik ve davranış kalıplarını aile ortamına taşırlar. Her bir birey kendine özgü kişisel geçmişleri ve kişilik yapıları ile aile erevesi içerinde birbirine uyum sağlamak durumundadırlar (zgven 2000).

Evlilik doyumu ile ilgili kaynakların büyük kısmında evlilik doyumu; evlilik uyumu, evlilik kalitesi, evlilik mutluluğu gibi kavramlar birbirlerinin yerine kullanılmaktadır. Karney ve Bradbury'e (1995) göre bu durum kavram karışıklığından kaynaklanmaktadır. Bu konuyla ilgili literatür incelendiğinde, 'evlilik uyumu' ve 'evlilik doyumu' kavramlarının arasında yüksek ilişki olduğu görülmüş ve bu nedenle sıklıkla birbirlerinin yerine kullanılmışlardır. Sonuç olarak evlilik doyumu yüksek çiftlerin uyum düzeylerinin de yüksek oldukları ifade edilerek bu iki kavramın farklı kavramlar olmadığı yaygın olarak kabul edilmektedir (Yılmaz 2001). Hawkins (1968), doyumlu bir evliliği, çiftlerin evlilik yaşantısında kendilerini mutlu hissetmeleri olarak tanımlamaktadır.

Bir diğer deyişle evlilik doyumu; eşlerin evlilik kurumu içerisinde birbirlerine karşı gösterdikleri yaklaşım biçimidir. Bu yaklaşım sevgi, cinsel doyum, iletişim gibi kişisel boyutların yanı sıra alınan kararlardaki kazanç, çalışma, eşitlik ve sorunları paylaşma gibi çevresel boyutlardaki psikolojik tatmini de kapsar (Sokolsi ve Hendrick 1999). Benzer Şekilde Yarkin (2013) evlilik doyumunu, biyolojik (bakım, cinsellik) ve ruhsal (yakınlık, sevgi, rahatlık) ihtiyaçların eşler tarafından karşılanmasıyla denge durumunun sağlanması olarak tanımlamıştır.

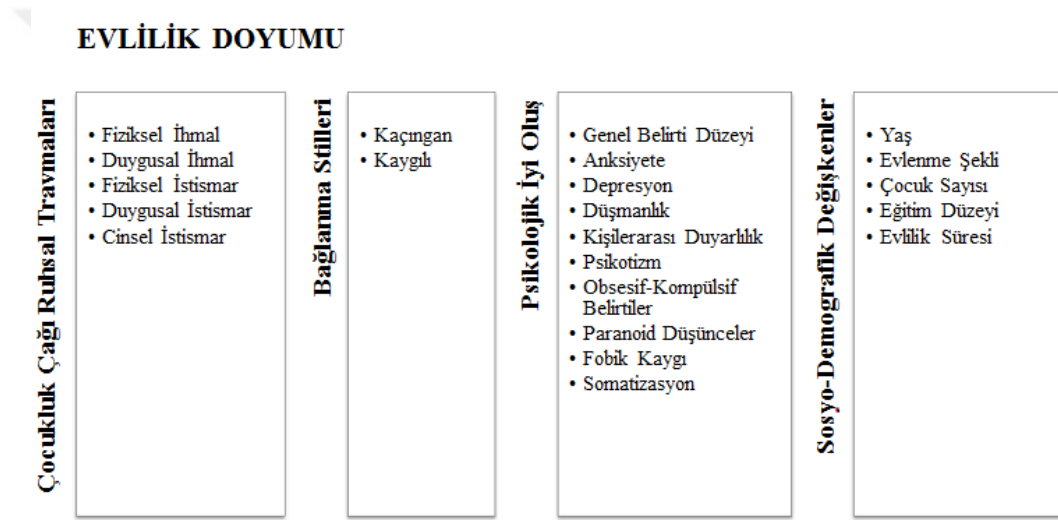
Bireyler ilişkinin kalitesi konusunda öznel değerlendirmelere sahiptir. Değerlendirmelerin pozitif olması ilişkiden doyum sağlandığı, negatif olması ise sağlanmadığı anlamına gelir. İlişkide doyumun yüksek olması, hem çiftlerin mutluluğu hem de ilişkinin sürmesi açısından büyük önem taşımaktadır (Taylor ve diğer. 2003).

Eşler arasında yaşanan huzursuzluk, aile içerisindeki bireyleri etkilemesinin yanı sıra toplum ruh sağlığını da etkilemektedir. Bu Şekilde değerlendirdiğimizde, evlilik ilişkisinin

çift tarafından doyumlu algılanması ve bu algının sürmesi topluma getirdiği faydalar açısından önem taşımaktadır (Bradbury ve diğ. 2000, Yarkın 2013).

Evlilik doyumunun çiftlerin mutluluğu ve evliliğin devamı için oynadığı önemli rol, ilişkilerde evlilik doyumu ile ilişkili olabilecek etkenleri belirlemeye yönelik çok sayıda araştırmaya neden olmuştur. Başta bağlanma stilleri ve çeşitli demografik özellikler bu bağlamda üzerinde durulan değişkenlerden bazılarıdır. Yapılan araştırmalar evlilik doyumunun bağlanma stilleri ve çeşitli demografik özelliklerle bağlantılı olabileceklerine işaret etmektedir.

Çizelge 1.1: Evlilik Doyumunu Etkileyen Faktörler

1.3. Çocukluk Çağı Travmaları

Travma; kişiyi tehdit edici ya da yıkıcı nitelik taşıyan olağandışı stresli bir olaya karşı ortaya çıkan yanıtıdır (Türksoy 2003). En zor durum ise travma ile baş edebilme gücünün olmadığı çocukluk çağında travma ile karşılaşmaktır. Bakım veren tarafından çocuğa uygulanan, çocuğun güvenliğini ve sağlığını tehlikeye sokan, gelişimini olumsuz yönde etkileyebilecek davranışların tümü ise çocukluk çağı travmaları altında incelenir (Taner ve Gökler 2004). Son yıllarda psikoloji alanında yapılan birçok çalışmada, ruhsal bozuklukların nedenleri arasında çocukluk çağında yaşanan travmatik yaşantıların etkisine odaklanılmıştır (Türksoy 2003, McEwen 2003, Taner ve Gökler 2004, Whisman 2006, Şahin-Demirkapı 2013). Çocukluk çağı travmaları ile travma sonrası stres bozukluğu, anksiyete ve depresyon, cinsel bozukluklar arasında yapılan bir çok çalışma bu faktörler

arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermiştir. (Beitchman ve diğ. 1992, Wind ve Silvern 1992). Ülkemizde çocuk ihmal ve istismarı ile ilgili çalışmalar çok yenidir ve sayısal veriler oldukça azdır. Ancak son yıllarda konuya olan ilginin artmasıyla ihmal ve istismar ile ilgili ülkemizde kaynaklarda artış gözlenmiş, koruma ve önleme çalışmaları da artmıştır. Türkiye'deki bu konuyla ilgili yapılan araştırmalar literatürdeki çalışmaları destekler niteliktedir. Çocukluk çağında yaşanan ihmal ve istismarın büyük oranda depresyon ve anksiyete belirtilerine, intihar davranışına, kendini yaralama davranışına ve başta antisosyal kişilik bozukluğu olmak üzere kişilik bozukluğuna sebep olduğu, ayrıca madde kullanımını da arttırdığı görülmüştür (Kural ve diğ. 2005).

Uğur (2010) çocukluk ihmal ve istismarı çeşitli nedenlerden kaynaklandığını öne sürmüştür. Sosyolojik nedenler bunlardan biridir. İleri derecede işsizlik, yoksulluk, barınaktan yoksun olma, kalabalık ev ortamları gibi ekonomik nedenler ihmal ve istismara zemin hazırlayan durumlar olabilirler. Buna ek olarak medyayı da sosyolojik nedenler arasında sayabiliriz. Saldırganlık, şiddet ve istismarı içeren görüntülerin izlenmesinin ihmal ve istismar üzerinde olumsuz bir etkisi olduğu bilinmektedir. Başka bir sebep, göç ya da kayıplar nedeni ile aile yakınlarının sosyal desteğinden mahrum olma ya da boşanma nedeni ile çocuk yetiştirmede tek bir ebeveynin sorumlu olması gibi etkenler sayılabilir. Bu durumlar, çocukların yeterli sosyal destek almalarına engel olur ve yaşam koşullarının ağırlaşmasıyla strese yol açarlar. Uğur (2010), çocukluk döneminde olumsuz yaşam koşullarına maruz kalmış olan ebeveynlerin, ileride çocuk yetiştirmede gerekli olan bilgi, beceri ve isteklerinin gelişmesini engellemiş olabileceğinden ve bu durumun ebeveynlerin çocuk yetiştirme şekillerini etkilemesini çocukluk ihmal ve istismarın nedenleri arasında göstermiştir. Başka bir sebep ise her iki ebeveynin de çalışmak mecburiyetinin olması ve çocuğun tecrübesiz bir bakıcıya baktırılmasıdır.

İstismar ve ihmale maruz kalan çocukların ileride psikiyatrik problemler geliştirme, veya düzensiz bağlanma stilleri kurma ihtimali yüksektir. (Köknel 1994, Malinosky-Rummell ve Hansen 1993, Gauthier ve diğ. 1996, Şendil ve Kızıldağ 2012, Uğur 2010). Düzensiz bağlanma stilleri anksiyete, depresif belirtiler ve dissosiyatif belirtiler dahil çeşitli problemler ile ilişkilidir. Cicchetti ve arkadaşlarının 1990 yılında gerçekleştirdiği çalışma bulgularına göre; istismar edilmiş ve kötü muamele görmüş çocukların %80'inde düzensiz bağlanma stili görülmüştür. Travmatik yaşantılara sahip çocukların bazıları, yetişkinlikte travma sonrası stres bozukluğu ve dissosiyatif belirtiler gösterebilirler. Bu belirtilere sahip

çocuklar ileride ebeveyn olduklarında, çocuklarının ihtiyaçları ve sıkıntıları karşısında zorlanabilir ve çocuklarının sosyo-duygusal gelişiminde sorunlara yol açabilirler (Schechter ve diğ. 2008).

Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO) 2012-2014 yılları arasında Dünya çapında topladıkları verilere göre; yetişkinlerin 23%'ünün çocukluk yıllarında fiziksel istismara uğradıklarını belirtmiştir. Bu katılımcılardan %36,3'ü duygusal istismara, %16,3'ü fiziksel ihmale, %18 kadın ve %7,6 erkek katılımcı ise cinsel istismara uğradığını belirtmiştir (Ajilian Abbasi ve diğ. 2015).

Dünya Sağlık Örgütü'nün tanımına göre travmatik olay; olağandışı ruhsal veya fiziksel stres yapıcı bir durumla kısa veya uzun süreli bir karşılaşma olarak tanımlanır (WHO 1992). Dünya Sağlık Örgütüne göre çocukluk çağı travmaları 5 grupta incelenebilir (Çizelge1.2).

Çizelge 1.2: Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları

Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları				
İhmal		İstismar		
Duygusal	Fiziksel	Duygusal	Fiziksel	Cinsel
Sosyal olarak gelişimini desteklememe, sevgi ve ilgi göstermeme	Çocuğu yalnız bırakma, evden kovma, beslenme ve temizlik gibi ihtiyaçlarının karşılanmaması	Korkutma, alay etme, uygunsuz şekilde suçlama, aşırı kısıtlama/denetleme	Fiziksel güç kullanma, vurma, boğma, tekmeleme	Röntgencilik, oral seks, cinsel organlara dokunma, cinsel içerikli konuşmalar

1.3.1. Fiziksel İstismar

Kaza dışı, kişinin sağlığına zarar verici her türlü davranış şeklinde tanımlanır. Çocuğun bakım vereni ya da diğer kişiler tarafından bedenine yönelik cezalandırılmaları, kapalı bir yere kitlenme ve bağlanma bu tanım içinde yer alır. Fiziksel güç kullanımı vurma, sıkma, tekmeleme, yakma, ısırma, sıcak su dökme, zehirleme, boğma şeklinde olabilir (WHO 2006).

Kısa dönemde morluklar, yaralar, kırıklar gibi belirtilerin olmasının yanında uzun dönemde zayıf benlik saygısı görülmektedir. Fiziksel istismara maruz kalan çocukların çoğunun zayıf benlik saygısına ve şiddet içeren davranışlar göstermekle birlikte pasif, içe kapanma davranışlarına sahip olduğu gözlemlenmektedir (Burhanoğlu 2015). Bu davranışlara çaresizlik ya da umutsuzluk gibi duygular eşlik eder. Güven duygusu gelişmemiş ve sevme becerisinden yoksun olan bu çocuklar, yeni ilişkiler kurmaya korkmaktadırlar. Bu durumun sonucu olarak fiziksel istismara uğramış çocuklar sosyal etkinliklere girmekten kaçınır ve kendilerine yönelik zarar verici davranışlarda bulunabilirler. Saldırgan, yıkıcı ve bazen yasal olmayan durumlar içerisinde bulunabilirler. Bu davranışların, aile içi şiddet olaylarına tanık olan ya da bu davranışlara maruz kalan çocuklarda problem çözme yöntemi olarak benimsenmiş olma ihtimali yüksektir. Böylece uygun problem çözme becerileri gelişmemiş bu çocukların yetişkinlik yaşantısında istismar eden bir eş ya da ebeveyn olma ihtimali yüksektir (Taner ve Gökler 2004).

1.3.2. Cinsel İstismar

Cinsel istismar; Psiko-sosyal gelişimini tamamlamamış bir çocuğun bir erişkin tarafından cinsel doyum amacıyla kullanılmasıdır. Cinsel istismar cinselliğe teşvik eden konuşmalar, röntgencilik, teşhircilik gibi temas içermeyen biçimde olabileceği gibi cinsel organlara dokunma, oral seks, cinsel organ yoluyla temas etme, cinsel penetrasyon (anal, genital, parmak, cisim, vb.) olarak da gerçekleşebilir.

Cinsel istismar, çocuklarda suçluluk duygusu, kendini suçlama, gece kabusları, uyku problemleri, istismarla ilişkili objelere karşı korku (koku, yer, doktor ziyareti... vb.) özgüven problemleri, kronik ağrı, kendi kendine zarar verme, cinsel işlevsizlik, intihar düşünceleri, bağımlılık, somatik şikayetler, depresyon gibi sonuçlar doğurabilir. Tüm bunların yanı sıra diğer çalışmalarda travma sonrası stres bozukluğu, anksiyete, sınır kişilik bozukluğu ve dissosiyatif kişilik bozukluğu gibi mental problemler, yeme bozuklukları, yetişkinlikte sorun yaşama eğilimi ve fiziksel zarara neden olduğu çeşitli çalışmalarla sunulmuştur (Widom 1999, Long ve Meesman-Moore 2000, Honor 2010, Levitan ve diğ. 2003, Dimitrova ve diğ. 2010). 2003 yılında Finkelhor'ın yaptığı çalışmada toplanan verilere göre, 4 çocuktan 3'ü çok yakından tanıdıkları kişiler tarafından cinsel istismara uğradıklarını belirtmiştir. (NCVC, 2003).

1.3.3. Duygusal İstismar

Duygusal istismar, çocuğun ruh sağlığını zedeleyecek biçimde tehditlerde bulunulması, hakaret edilmesi, küçük düşürülmesi, aşağılanması, ağır şekilde eleştirilmesi olarak tanımlanır. Çocuğun psikolojik olarak sözel yolla istismar edilmesidir. Çocuğu uygunsuz biçimde suçlama, korkutma, alay etme, aşırı kısıtlayıp denetleme ve kendi tercihleri dışındaki eylemlere zorlama da bu tanıma girer. Duygusal istismar oldukça yaygındır ve sınırlarını çizmek bazen zorlaşabilmektedir (Şar 1998). Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı 5 (DSM-5)'e göre psikolojik istismar şu şekilde açıklanmıştır; bakım veren tarafından kaza olmayan sözel ve sembolik davranışları kapsar ve çocukta ciddi derecede psikolojik hasara neden olur (DSM-V 2013, WHO 1999). Duygusal istismar; bağırarak, çocuğa karşı katı tutum, umursamama, sert uyarı ve çocuğun kişiliğini kötüleme gibi durumlar olarak tanımlanabilir. Duygusal istismar, alay etme, kişisel eşyalarına zarar verme, evcil hayvanına eziyet etme, aşırı eleştiri, uygunsuz talepler, aşağılama ve etiketleme şeklinde görülebilir.

Duygusal istismar, anormal ve güvensiz bağlanma geliştirmeye, kendilerini suçlamaya, aşırı pasif davranışa ve öğrenilmiş çaresizliğe neden olabilir. Arslan ve Balkıs'ın (2016) aktardıklarına göre duygusal istismarın bulunduğu bir ortamda yetişen bireylerin, diğerlerine oranla daha fazla içe yönelim ve dışa yönelim sorunları oldukları görülmektedir.

Duygusal istismar çocuklarda bir çok fiziksel, zihinsel ve duygusal gelişimde gecikmelere neden olabilir. Konuşma bozukluğu, bağımlılık, düşük benlik saygısı, zarar verici davranışlar bunlardan bazılarıdır. Tüm bunlar çocuğun başkalarıyla ilişki kurma becerisini olumsuz yönde etkiler ve bu çocuklar hayatları boyunca başkalarının onayına ihtiyaç duyabilirler. Fakat, onlar bu sevgiyi istemelerine rağmen bunu hak etmediklerini düşünürler ve bu durum kişiyi yakın ilişkilerinde istismara açık hale getirebilir (Burhanoğlu 2015).

Belirtilmelidir ki, bir çocuk istismar türlerinden sadece birini yaşıyor olabileceği gibi, birden fazlasını aynı çocuk yaşıyor olabilir.

1.3.4. Fiziksel İhmal

Fiziksel ihmal: Çocuğun gerekli tıbbi bakımının verilmemesi, eksik yapılması veya geciktirilmesi, çocuğun yalnız bırakılması, evden kovma, beslenme giyim ve temizlik ihtiyaçlarının yeterince karşılanmaması, güvenliğinin sağlanmayıp öngörülebilir tehlikelere karşı korunmaması bu tanım içinde değerlendirilmektedir (Şar 1998, Kaplan ve diğ. 1999).

Fiziksel ihmale maruz kalmış çocuklarda sosyal işlevsellik alanında birçok sorun öne çıkmaktadır. Dengizek (2015) fiziksel olarak ihmal edilmiş çocukların sosyal alanda yakın ilişki kurmakta zorlandıklarını, olumlu duygularını daha az ifade ettiklerini ve daha çok öfkeli davranışlar sergilediklerini belirtmiştir. Ayrıca bu çocuklar karşısındakilerle istismar davranışı içeren ilişkiler kurabilmektedirler.

1.3.5. Duygusal İhmal

Duygusal ihmal: Çocuğun ruhsal bakım ihtiyaçlarına karşılık vermeme, yeterli sevgi ve ilgiyi göstermeme, sosyal olarak gelişmesini desteklememe, diğer ebeveynin çocuğu kötüye kullanmasına izin verme şeklinde sıralanabilir (Şar 1998). Çocuğun eğitiminin ihmal edilmesi de bu kapsam içinde yer alır. Altıntaş (2008) yaptığı çalışmasında duygusal ihmalin diğer ihmal türlerinden daha çok görüldüğünü (%75) saptamıştır.

Çocukluk çağı travmalarının birçok duygusal probleme sebep olduğu görülmüştür. Sürekli olarak reddedilen, utandırılan, aşağılanan çocuklar fiziksel aşağılanmadan daha az acı duymamaktadır. Aşağılanan çocuk büyüdüğünde güvensizlik, düşük özgüven, gelişim geriliği göstermektedir. Birçok suistimal edilen çocuk güvenme problemi yaşamakta, sosyal olarak geri çekilmekte, okulda, ilişki kurmakta zorlanmakta ve bunları takip eden birçok sorunla karşılaşmaktadır (Şahin-Demirkepı 2013).

1.4. Bağlanma

Bağlanma kuramı, insanların başkaları ile güçlü ve duygusal bağlar kurma eğilimine sahip olmasının nedenlerini açıklar. Bebeğe güvende olduğu duygusunu vermek bağlanma sisteminin temel amacıdır. Güven duygusunun gelişimini ve niteliğini belirleyen faktör ise bağlanma figürünün (bakım veren kişi) bebeğin bağlanma davranışlarına karşı verdiği tepkilerdir (Sroufe, 2000). Bakım verenle bebek arasında kurulan ilişkinin niteliği bireyin yetişkinlikte kuracağı kişilerarası ilişkileri belirleyen başlıca faktörlerden biridir. Bowlby (1969, 1973), bağlanma figürü olan bakım veren ile yaşamın ilk yıllarında edinilen yaşantıların bireyin kişiliği ve kişilerarası ilişkilere yaklaşım biçimi üzerinde kalıcı bir

etkisi olduğunu belirtmiştir. Yine bu kuram üzerinden yola çıkarak Ainswoth ve arkadaşlarının (1978), bağlanma deneyimi üzerine “Yabancı Ortam Deneyi” olarak adlandırılan ilk deneysel çalışmayı gerçekleştirmiştir. Bağlanmadaki bireysel farklılıkları ortaya çıkarma amacıyla yapılan bu deneyden elde edilen veriler doğrultusunda bağlanma stillerini 3 ana başlıkta toplanabileceğini öne sürülmüştür. Bunları; Güvenli, Kaçınan ve Kaygılı/Kararsız olmak üzere üç ana grupta kategorize etmiştir.

Bartholomew ve Horowitz (1991), bağlanma figürü modeli ile yetişkin bağlanma stillerini açıklamak amacıyla dörtlü modeli geliştirmişlerdir. Güvenli, saplantılı, kayıtsız ve korkulu olmak üzere dört bağlanma stili ortaya koymuştur. Hazan ve Shaver (1987) tarafından güvenli bağlanma olarak adlandırılan bağlanma stiline güvenli, kaygılı olarak adlandırılan bağlanma stiline saplantılı, kaçınan bağlanma olarak adlandırılan bağlanma stiline korkulu adını vermişlerdir. Bu stiller Çizim 1.1’te gösterilmiştir.

Çizelge 1.3: Bartholomew ve Horowitz’in Bağlanma Stilleri

	Pozitif	Kendilik Algısı	Negatif
Pozitif	<p>I GÜVENLİ Yakınlık ve bağımsızlıkta rahat hissetme</p>		<p>II SAPLANTILI İlişkilere hakkında kaygılı</p>
Başkaları Algısı			
Negatif	<p>IV KAYITSIZ Yakınlığa kayıtsız Bağlanma karşıtı</p>		<p>III KORKULU Yakınlıktan korkan Sosyal olarak kaçınan</p>

Güvenli Bağlanma modelinde çocuklar “olumlu benlik olumlu başkaları” modeli esas alınarak bakıcıyla güvenli bağlanma örüntüsü geliştirirler. Saplantılı Bağlanma biçiminde “olumsuz benlik olumlu başkaları” modeli esas alınarak bağlanma geliştirir. Korkulu Bağlanma biçiminde çocuk “olumsuz benlik olumsuz başkaları” modeli esas alınarak bağlanma geliştirir. Kayıtsız Bağlanma biçiminde ise çocuk “olumlu benlik olumsuz başkaları” modeli esas alınarak bağlanma geliştirir.

1.4.1. Yetişkin Bağlanma Stilleri

Bowlby'nin bağlanma mekanizmalarının 'beşikten mezara kadar' ilişkileri etkilediği savı ile uyumlu biçimde uzun süreli izlem çalışmaları çocukluk döneminde şekillenmiş olan bağlanma biçimlerinin önemli travmalar ve yaşam olayları haricinde yetişkinlikte de değişmeden kaldığını göstermiştir (Waters ve diğ. 2000).

Araştırmanın ikinci değişkeni, bağlanma kuramı temelli yetişkin bağlanma stilleridir (Çizim 1.3). Bowlby'nin çocuklar üzerine geliştirmiş olduğu bağlanma kuramını Hazan ve Shaver (1987) yetişkinliğe taşımıştır. Araştırmacılara göre bireyler, bebeklik veya çocukluk döneminde ebeveyn ile kurdukları bağlanma biçimini yetişkinlikte romantik eşleriyle olan ilişkilerinde sergilemektedirler.

Çocukluk ile yetişkinlikte geliştirilen bağlanmanın temel özellikleri benzer olmasına rağmen yetişkinlik dönemindeki bağlanmanın bebeklik döneminden belirgin farkları bulunmaktadır. Öncelikle, çocukluk bağlanmaları tamamlayıcı özelliğe sahipken, erişkin bağlanmaları karşılıklıdır (Weiss 1982, Crowell, Treboux, Waters 2002). Bir diğer deyişle, bireyler hem bakım veren hem de bakım alandır.

Yetişkinlikte bağlanma üç davranışsal sistemin (bağlanma, bakım, cinsel ilişki) bütünleştirilmesinden meydana gelmektedir. Bu davranışsal çerçeve içerisinde bağlanma ilişkisi gözlenebilir etkileşimler düzeyinden (dışsal), inanç ve beklentilere doğru (içsel) ilerlemektedir (Weiss 1982). Bu değişkenlere bağlı olarak, her birey için yakınlık arayışını güdüleyen faktörlere ilişkin farklılıklar olmaktadır. Bunun yanı sıra, kaygı ve sıkıntı durumu bütün yaşlar için temel güdüleyiciler olarak sayılmaktadır.

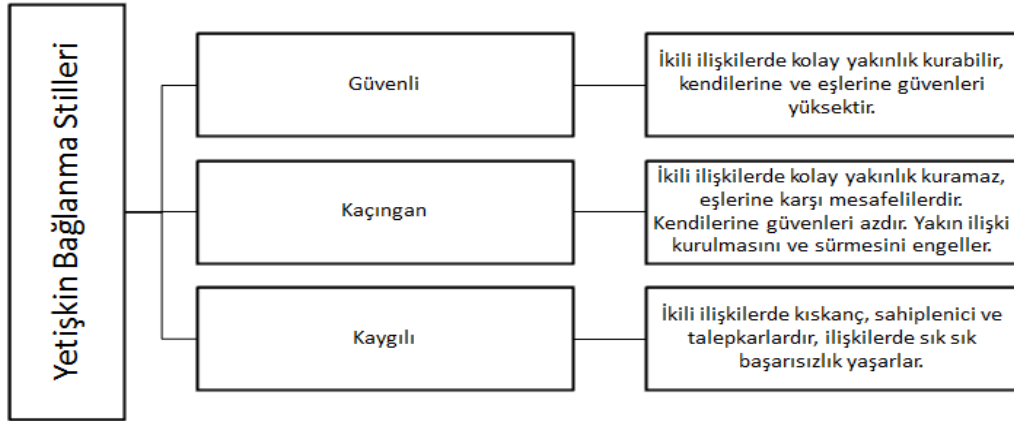
Güvenli ve güvensiz olmak üzere araştırmacılar temelde iki bağlanma stilinden bahsetmektedirler. Güvenli bağlanma, çocuğun duygu ve ihtiyaçlarına duyarlı olan ve bu ihtiyaçları yerinde ve zamanında karşılayan ebeveyne yönelik geliştirilen bağlanma çeşidi olarak tanımlanırken, güvensiz bağlanma bunun tam zıddı özellikleri olan ebeveynlere yönelik geliştirilen bağlanma çeşidi olarak tanımlanmıştır (Ainsworth ve diğ. 2015).

Yetişkin ve çocukların bağlanmaları arasında benzerlikler bulunmakla birlikte, aralarında önemli farklılıklar da vardır (Hazan ve Shaver 1994). Her şeyden önce, çocukluk bağlanmalarında bakım tek yönlü olarak verilmektedir. Bağlanma figürü çocuğa bakım sağlamakta, ancak çocuğun bağlanma figürüne bakma gibi bir sorumluluğu bulunmamaktadır. Yetişkin bağlanma ilişkilerinde ise bir karşılıklılığın olması beklenir. Yani, partnerler bakım alma konumunda oldukları kadar, bakım verme konumunda da

olmalıdırlar. Diğer yandan, bir çocuğun bağlanma figürü çoğunlukla anne ya da baba iken, bir yetişkinin bağlanma figürü bireyin yaşıtı, çoğunlukla da karşı cinsiyetten birisidir. Bu sebeple, yetişkin bağlanma ilişkilerinde, çocuktan farklı olarak, cinsellik ve bakım ihtiyaçlarının bütünleştirilmesi gerekmektedir (Fraley ve diğ. 2000, Hazan ve Shaver 1994).

Hazan ve Shaver (1987) yetişkinlikte güvenli, kaçınan ve kaygılı olmak üzere 3 tane bağlanma stilinin var olduğunu ve bunların yetişkinlerin romantik ask deneyimlerini etkilediğini ve böylece romantik ilişkilerdeki davranışlar için bir çerçeve oluşturduğunu ortaya koymuşlardır. Onların yetişkin bağlanma stili tanımlarına göre güvenli bağlanan bireyler kendilerini diğerlerine yakınlaşmak ve güvenme konusunda rahat hissederler. Kaçınan bireyler ise aynı şeyleri yaparken rahatsız olurlar. Kaygılı bağlananlar ise diğerlerine yaklaşmak için güçlü bir isteğe sahiptirler. Fakat bu isteğe terk edilme ve reddedilme korkusu eşlik eder. Bu stiller Çizelge 1.2’te gösterilmiştir.

Çizelge 1.4: Hazan ve Shaver; Yetişkin Bağlanma Stilleri

1.4.2. İçsel Çalışan Modeller

Bowlby’e göre (1969) bağlanma figürüyle yaşanan tekrarlanan etkileşimler boyunca, bebekler ne bekleyeceklerini öğrenir ve davranışlarını buna göre ayarlar. Bowlby (1969) “içsel çalışan modeller” adını verdiği bu beklentilerin, tamamen ebeveyn veya bakıcı davranışlarıyla şekillendiğini ve çocukların zaman içinde temel bakım verenleriyle olan erken dönem yaşantılarını içselleştirdiklerini ileri sürmüştür. Bebekler bağlanma figürleri ile kurdukları ilişki örüntülerinin niteliğine bağlı olarak kendileri ve başkalarına ilişkin zihinsel temsiller ya da içsel çalışan modeller geliştirirler. Bir tür bilişsel-duygusal şema olarak düşünülebilecek olan bu modellerin üç temel ögesi vardır; (1) kendisinin ne ölçüde

sevilmeye ve önem verilmeye değer olduğuna ilişkin inançlar, (2) gereksinim duyulduğunda eşlerin ne ölçüde ulaşılabilir ve yardıma hazır olduğuna ilişkin inançlar ve (3) bireyin ilişkileri ile ilgili olarak ne tür bilgilere dikkat edeceğini ve bu bilgileri nasıl işleyeceğini belirleyen kural ve stratejiler (Collins ve Read 1990). İlk çocukluk döneminde gelişmeye başlayan içsel çalışan modeller ilerleyen yaşla birlikte giderek daha yapılandırılmış ve sürekli hale gelmeye başlar. Bu modeller bir yandan bireyin geçmiş ilişkilerine ve karşılaştığı ilişkisel olaylara ilişkin anılarını, diğer yandan da eşlerine ilişkin duygularının neler olması gerektiğine, bu duyguları nasıl düzenlemelerinin uygun olduğuna ve gelecekte kurulabilecek ilişkilerden neler beklenebileceğine ilişkin inanç ve beklentilerini içerirler. Dolayısıyla, içsel çalışan modelleri bireyin ilişkiler konusundaki duygu ve davranışlarını yönlendiren bir tür bilişsel-duygusal çerçeveler olarak düşünmek mümkündür (Main ve diğ. 1985).

1.4.3. Güvenli Bağlanma

Anne babalarını, uzaklaşıp çevrelerini keşfedebildikleri güvenli bir merkez olarak kullanabilen bebekler güvenli bağlanma geliştirirler. Annelerinden ayrı tutularak strese sokulan bebeklerden güvenli olanların anneleri ile tekrar bir araya geldiklerinde rahat oldukları görülmüştür (Erdoğan 2007).

Güvenli Bağlanma stiline sahip bireyler, kendilerini diğerleri tarafından sevilmeye değer bulur ve diğerlerinin de destekleyici olduğuna inanırlar. Bartholomew ve Horowitz (1991), bu yetişkinlerin diğer bağlanma stillerine sahip bireylere göre daha olumlu benlik imgelerine sahip olduğunu ve bunu korumak için diğerlerinin onayına daha az ihtiyaç hissettiklerini, başkalarıyla kolay yakınlık kurabilmelerinin yanı sıra özerk kalmayı da başarabildiklerini ve bu konularda daha az kaygı duyduklarını vurgulamışlardır. Güvenli bağlanan bireyler ilişkide partnerlerine kolaylıkla yaklaşabilirler ve onlarla bağlantı kurmaktan mutludurlar. Terkedilme veya yakınlık kurmada konularında kaygı duymamaktadırlar. Tüm bunlar, bu bireylerin uzun süreli ilişkiler kurmasında ve ilişkide saygı, güven gibi duygularının yükselmesini sağlamaktadır.

Dahası güvenli bağlanan bireyler kişilerarası ilişkilerde olumlu, yapıcı ve iyimser bir tutum sergilerler. Stres altında olduklarında kendilerini açmaktan ve sosyal destek aramaktan kaçınmazlar. Bununla birlikte diğer insanların da kendilerine açık olmasından hoşnuturlar. Diğer yandan güvenli bağlanma stiline sahip olmayan bireyler olumsuz bir duruma

karşılaştıklarında daha yüksek oranda fiziksel rahatsızlık belirtileri ve ölüm korkusu gösterdikleri söylenebilir (Solmuş 2003).

Romantik ilişkilerde eşleri ile daha kolay yakınlaşabilmekte, eşine güvenmekte sorun yaşamamakta ve uzun süreli ilişkiler kurabilmektedirler (Tutarel ve diğ. 2006). Hem kendilerine hem de diğerlerine hissettikleri saygı ve güvenleri yüksektir; uzun süreli ilişkiler sürdürebilirler. Sosyal ilişkilerinde; yapıcı tutum sergileme ve sorunlara çözüm bulma eğilimindedir (Finzi ve diğ. 2001). Ayrıca, bu bireyler iyimser beklentiler geliştirme eğiliminde olup, diğerlerinden yardım talebinde bulduklarında yüksek kontrol algısı, öz yeterlik ve özgüven duygusuna sahiptirler (Bartholomew ve Horowitz 1991). Güvenli bağlanma evlilikte bütünleştirici ilişki altyapısını sağlar. Eşler arasında etkili problem çözme yöntemleri geliştirilmesinde, destekleyici ortam ve açık iletişim kurulmasında rol oynar.

Özetlemek gerekirse; güvenli bağlanan bireyler ikili ilişkide güven, yakınlık, karşılıklı bağlılık ve sorumluluk hissederler, kıskançlık ve yakınlıktan korkma duyguları taşımazlar.

1.4.4. Kaygılı/Kararsız Bağlanma

Kaygılı bağlanma stiline sahip bireyler yakın ilişkilerde sık sık başarısız olmaktadır. Ancak kaçınan bağlanma stiline sahip bireylerden farklı olarak eşlerinin kendilerine yakınlaşmakta isteksiz olduğunu düşünürler ve sık sık eşlerinin onları gerçekten sevmediği, onunla kalmak istemeyeceği konusunda endişe yaşarlar (Işınsoy 2003). Buna bağlı olarak bu bağlanma stiline sahip bireyler yakın ilişkilerinde aşırı kıskanç, sahiplenici ve duygusal açıdan talepkar olduğu için eşlerini kendilerinden uzaklaştırırlar. Kaygılı/Kararsız bağlanma ilişkide kontrolün ön plana geçmesine neden olur. Bağımsızlığa fırsat tanınmaması, sık çatışma, diğer eşin ilişkiden uzaklaşması evlilikte yaşanabilecek diğer olumsuzluklardır. Tüm bu olumsuzluklar evlilik doyumunu etkilemektedir ve geçmiş çarışmalarda kaygılı bağlanan bireyler ilişkilerini doyumsuz olarak tanımlamaktalar.

Çıkkılı-Uytun ve diğ. (2013), kaygılı/kararsız bağlanan bireylerin ilişkide eşlerine kıyasla daha çok yakınlaşma ihtiyacı hissettiklerini ve eşlerini de yeterince yakınlık kurmamakla suçladıklarını belirtmiştir. Bu bağlanma stiline sahip bireylerin en belirgin özelliği terk edilme korkusuna sahip olmalarıdır. Bunun yanı sıra, ilişkilerinde aşırı derecede kıskanç, eşlerine ve ilişkilerine takıntılı, sıklıkla duygusal iniş çıkışları olan bireyler olarak

tanımlanmaktadır. Bu bireylerin kolayca aşk duygusunu yaşadığı ve buna bağlı olarak ilişkilerinin derin bir biçimde yaşanmasına rağmen ilişkilerinin kısa sürdüğü görülmüştür.

1.4.5. Kaçınan Bağlanma

Bu bağlanma stiline sahip bireyler, eşleri ile yakınlaşmaktan rahatsızlık duyarlar, güvenmekte ve bağımlı hissetmekte zorluk yaşarlar (Işınsoy 2003). Bu bağlanma stili, olumsuz benlik ve olumsuz başkaları modelidir. Kaçınan bağlanan bireyler yakınlıktan korkmakta ve sosyal açıdan kaçınan bir duruş göstermektedirler. Kaçınan bağlanan bireyler, kendilerini değersiz görme eğiliminde olmalarının yanı sıra, başkalarını da olumsuz olarak değerlendirirler. Kaçınan bağlanan bireylerle ilgili, kendilerini açmaktan korktukları empatiden yoksun oldukları öne sürülmektedir (Bacaksız 2011). Bu durum ise, kaçınan bağlanan bireylerin diğerlerinden olumsuz beklentilerinin olması ve reddedilme veya kaybetme korkusu ile hareket ederek bu tür bir durumdan kaçmak istemeleriyle ortaya çıkmaktadır (Griffin ve Bartholomew 1994). Bu tür kişiler reddedilme olasılığını engellemek için riskli buldukları sosyal ortam ve yakın ilişkilerden kuvvetle kaçarak incinmemeyi garanti etmeye çalışırlar; bu yönelimleri olası doyumsuz ilişkileri daha başlamadan görmezden gelmelerine sebep olur (Bartholomew 1990). Kaçınan bağlanan bireyler evlilikte yaşanan sorunların çözümüne karşı ilgisizlik gösterirler. Eşlerinin ihtiyaçlarının, sorunlarının farkında olmazlar ve eşin yakınlık kurma talebi karşısında huzursuzluk hissederler. Kaçınan bağlanma stiline sahip yetişkinler duygusal olarak mesafeli durmayı tercih ederler ve bu durum yakın ilişkilerin kurulmasını ve sürmesini engeller niteliktedir (Işınsoy 2003).

Çizelge 1.5: Kaygılı ve Kaçınan Bağlanma Özellikleri

KAÇINAN	KAYGILI
Acı verici düşüncelerin bastırılması	Olumsuz kendilik algısı
Olumsuz özelliklerini başkalarına yansıtma	Yüksek tehdit algısı ve endişe
Olumsuz duygularının farkına varmama	Strese aşırı duygusal tepki
Temel korku ve kaygılarını inkar etme	Olumsuz sonuçları abartma
Yakınlık olmaması	Acı verici anıları anımsamama
Olumsuz anıların bastırılması	Karamsarlık, umutsuzluk
Ayrılık söz konusu olduğunda bağlanma sürecinin etkinliğini azaltma	Olumsuz duyguların otomatik olarak yayılması
Eş edinme konusunda ilgi göstermeme	Eşine karşı artmış bir ilgi

1.5. Psikolojik İyi Oluş

Psikolojik iyi oluş ile ilgili yapılan çalışmalar psikolojik bozuklukların nedenlerini, gelişimini ve sonuçlarını değerlendirmek açısından önemlidir. Psikolojik iyi oluş kavramıyla ilgili yapılan çalışmalar değerlendirildiğinde, psikolojik iyi olma ile ilgili çalışmaların çok az olduğu fark edilmektedir. Son zamanlarda, sosyal psikologlar insanların iyi oluş durumlarını etkileyen faktörlere ilgi göstermeye başlamışlardır (Yeşiltepe 2011). Psikolojik iyi oluş ile ilgili çalışmalarda ortaya çıkan bu ilgi artışı, psikoloji alanının, başlangıçtan beri insanoğlunun mutsuzluğuna ve problemlerine, olumlu işleyişin nedenleri ve sonuçlarından daha çok ilgi göstermesinin farkına varılması sonucu olarak ortaya çıkmıştır (Diener 1984).

Klinik araştırmacılar ruh sağlığının tam sağlık için önemli olduğunu düşünmüş ve sağlık koruma müdahalelerinin etkinliğini analiz etmek için psikolojik iyi oluş çalışmalarını genişletmişlerdir. (Gladis ve diğ. 1999). İyi oluş üzerine odaklanmış birçok literatür çalışması daha çok DSM-4'te tanımlanan bozuklukların belirtileriyle ya da yaşam doyumu ve bu belirtilerle ilgili faktörlerle ilişkilidir (Cohn ve diğ. 2009, Steger ve Kashdan 2009).

Literatürde “psikolojik iyi oluş” tanımları geçmiş kuramlara göre mevcuttur. Örneğin Adler, psikolojik olarak sağlıklı bir bireyin yaşamın üç temel uğraştırıcı unsuru olan toplum, meslek, aşk ve evliliği başarılı bir şekilde karşılamaya hazır olduğunu belirtir (Akt: Yeşiltepe 2011, Ewen 1988). Rogers ise psikolojik bakımdan sağlıklı insanları tam işlev yapan insan olarak tanımlar. Rogers'a göre tam işlev yapan insanlar deneyimlere açık, başkalarının düşüncelerinden etkilenmeyen ve kendi içgüdüleri ile hareket edebilme yeteneğine sahip, düşünce ve davranışta özgür ve yüksek düzeyde yaratıcı olan kişilerdir (Akt. Cenkseven 2004).

Günümüzde ele aldığımız şekliyle psikolojik iyi oluş Ryff (1989) tarafından ortaya konulmuştur Ryff'a göre olumlu psikolojik sağlık altı bileşeni içerir. Bu bileşenler ilki olan ‘kendini kabul’ bireyin geçmiş yaşamına veya kendisine ilişkin olumlu değerlendirmelerini, benliğin çeşitli yönlerini tanımayı ve kabul etmeyi temsil eder. İkinci bileşen olan ‘diğerleriyle olumlu ilişkiler’ başkalarıyla olan ilişkilerinde kaliteye sahip olmayı, güçlü bir empati, sevgi ve dostluk eğilimini içerir. ‘Otonomi’ ise kendi kendine karar verme duygusunun, benliğe ilişkin saptamaların, bağımsızlık ve davranışlarını bunlara göre ayarlamamanın bileşkesi niteliğindedir. Dördüncü bileşen olan ‘çevresel

hâkimiyet' bireyin kendi yaşamını ve etrafındaki yaşamı etkili bir şekilde yönetebilme kapasitesini, aktif katılımı kasteder. 'Yaşam amacı' ise bireyin yaşamının anlamlı ve amaçlı olduğu inancı, kişinin istekleri, hedefleri ve bunlara eşlik eden duygularındaki anlamlılık ve bütünlülük olarak tanımlanmaktadır. Son bileşen olan ' bireysel gelişim' de gelişmeye devam ettiği duygusuna sahip olmak, yeni deneyimlere sahip olmak, kendi potansiyelini gerçekleştirme duygusuna sahip olmak anlamına gelmektedir.

Araştırmacılar, psikolojik sağlamlık düzeyi yüksek bireylerin problem davranışlara daha az yönelikleri üzerinde durmuşlardır (Kabasakal ve Arslan 2014). Arslan ve Balkıs'ın (2016) aktardığına göre olumsuz yaşantılar karşısında bireyin psikolojik sağlamlığının düşük olması, bazı uyum sorunlarına sebep olabilmektedir.

Maloney (1990 Akt: Akın 2009) ise psikolojik iyi oluşu açıklamak için negatif, normal ve pozitif olmak üzere üç model önermiştir. Negatif modele göre psikolojik iyi oluş, psikopatolojinin olmaması olarak tanımlanmaktadır. Örneğin, anksiyete ve depresyon yaşamayan bir birey, psikolojik anlamda sağlıklı olarak değerlendirilebilir. Normal modele göre hasta olmayan normal birey; doyum sağlayan bir işe ve arkadaş çevresine sahip ve olumlu bir benlik algısıyla birlikte kendini mutlu olarak tanımlayan bireydir. Normal psikolojik sağlık, aynı zamanda bireyin yaşama ortalama bir uyum sağlamasını belirtmektedir. Psikolojik iyi oluşu tanımlamada üçüncü yol olan pozitif modele göre ise psikolojik anlamda sağlıklı birey; yaşama yönelik ortalama bir uyumun ötesinde bir psikolojik duruma sahip bireydir. Böyle bir birey kendini iyi değil daha iyi olarak tanımlar.

1.6. Evlilik Doyumunu Etkileyen Faktörler

1.6.1. Evlilik Doyumu ve Çocukluk Çağı Travmaları İlişkisi

Çocukluk döneminde yaşanan cinsel tacizin diğer olumsuz yaşantılarla birlikte yetişkinlik döneminde yaşanan romantik ilişkileri nasıl etkilediğini inceleyen birçok çalışma literatürde bulunmaktadır. Çocukluk döneminde yaşanan ihmal ve istismarın yetişkinlikteki etkilerini araştırmak; çocukluk döneminde yaşanan travmanın etkileri, yetişkinlik dönemini yaşayan bireylerde çok farklı biçimlerde ortaya çıkabilme durumundan dolayı ele alınması karmaşık bir konudur.

Uğur (2000) çalışmasında aktardığı gibi travma ile baş etmesi en zor dönem çocukluk çağında karşılaşmaktadır ve Hazan ve Shaver (1987) yetişkinlikteki bağlanmanın bebeklik

çağındaki bağlanma ile ilişkili olduğunu belirtmiştir. Bağlanma teorisine göre bağlanma biçimleri bağlanma figürüyle deneyimlerin bir sonucu olarak çocukluk ve ergenlik döneminde şekillenir. Buna bağlı olarak aile içindeki olumsuzluklar çocuğun gelişim sürecine zarar verir. Bu olumsuz yaşantılar bireylerde depresyon, anksiyete, utanma ve suçluluk duyguları, zayıf benlik algısı, travma sonrası stres bozukluğu, psikosomatik rahatsızlıklar olarak kendini gösterebilir.

Çocukluk döneminde yaşanan cinsel tacize dair yapılan daha önceki araştırmalar, artan depresif mod, öz güvenin azalması, iletişim ve çatışma çözme becerilerinin zayıflaması ve daha düşük ilişki niteliği gibi olumsuz yaşam koşullarının ve durumlarının arttığını öne sürmüştür (Walker ve diğ. 2009).

Whisman (2006) çocukluk travmasına sahip evli çiftler arasında yaptığı araştırmasında çocuklukta yaşanan travmaların (örneğin; cinsel istismar) ile evlilikte yaşanan olumsuzluklar arasında bir ilişki olduğunu belirtmiştir. Whisman (2006) çocukluk döneminde fiziksel istismar, tecavüz veya ciddi fiziksel saldırılara maruz kalan evli bireyler arasında boşanma ve ayrılma oranlarının daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Mevcut evlilik memnuniyetinin, çocukluk döneminde cinsel istismara maruz kalmış bireyler arasında daha düşük olduğu bulgular arasındadır. Sonuçlar çocukluk travmalarının evlilik yaşantısı üzerindeki etkisini destekler niteliktedir.

Çocukluk dönemindeki olumlu bağlanma, çocuk için stres ve kaygı durumunda güvenli bir üs görevi görür. Öte yandan, erişilemez, çocuğun bağlanma arayışı içindeki davranışlarına karşı tepkisiz ya da bu davranışlara taciz/ kötüye kullanım ve/ya da ihmal etme tepkisi veren ebeveynler çocukta güvensizlik yaratır. Çocukların kendileri, ötekiler ve ilişkiler hakkındaki beklentileri ve inançları çocukluk ve ergenlik döneminden yetişkinlik dönemindeki romantik ilişkilere taşınarak etkili olabilir (Sroufe ve diğ. 2005).

İlişkide devamlılığın düşük olmasının ve bu durumun ayrılık ya da boşanma biçiminde ortaya çıkmasının da çocukluk döneminde yaşanan cinsel tacizle ilişkili olabileceği de birçok kez ifade edilmiştir (Walker ve diğ. 2009).

Walker ve arkadaşlarının 2009'da yaptığı araştırma bulgularına göre çocukluk döneminde yaşanan cinsel taciz, yetişkinlikteki romantik ilişkilere taşınan çok çeşitli ve birbiriyle ilişkili aile ve çocukluk dönemi faktörlerinden biridir. İkinci sonuç ise çocukluk döneminde yaşanan cinsel taciz ile yetişkin romantik ilişki niteliği arasındaki ilişkide aracı

rolü oynayan kişiyle ve kişilerarası ilişkilerle ilgili duyguya bağlı birçok faktörün olmasıdır. Walker ve arkadaşlarının (2009) ulaştığı sonuçlarla tutarlı olarak araştırmacılar, çocukluk döneminde yaşanan cinsel taciz ile yetişkinlik dönemindeki ilişki niteliğinin düşük olması arasında doğrudan bir ilişki olduğunu defalarca ortaya koymuşlardır.

Ek olarak, evlilik doyumu ve evlilik anlaşmazlıklarını konu alan birçok çalışma bireylerin kişilik özellikleri (güvenli bağlanma, kişilik... vs.) ile evlilik doyumu arasındaki ilişkiye bakmışlardır. Bu görüşü destekler nitelikteki diğer çalışmalar, stresli hayat olaylarının evlilik doyumunu düşürdüğünü bulmuşlardır (Whisman 2006).

1.6.2. Evlilik Doyumu ve Bağlanma İlişkisi

Kişiler arasındaki duygu ve düşünce döngüsünün biçimlenmesinde bağlanma kuramının önemli katkıları vardır. Ebeveyn/bakıcı ve çocuk arasındaki ilişki ile yetişkin romantik partnerler arasındaki ilişki en önemli iki bağlanma ilişkisidir. Yetişkinlik yaşantısında evlilik ilişkisinin kişilerin hayatlarında önemli rol oynadığı bilinmektedir. Yaşamın ilk aylarında şekillenmeye başlayan bağlanmanın, ileri dönemlerde kişilerarası ilişkileri ve eş seçimini etkileyip etkilemediği, günümüzde incelenen önemli bir konudur. Yapılan çalışmalarda, çocukluk döneminde oluşan bağlanma biçimleri ilişki doyumunun önemli birer yordayıcısı olarak düşünülmüştür. Kuramsal bakışa göre, bağlanma davranışı zaman içinde çok fazla değişmez. Geçmişteki ebeveyn, yakın arkadaş, eski romantik ilişkiler ya da eşler ve hâlihazırdaki eşler bağlanma biçimlerinin oluşmasına katkıda bulunmaktadır. Erken bağlanma ilişkisinin gelecekteki sevgi ilişkilerinin bir örneği sayılabileceğine dair bulgulardan bahsedilmektedir (Şendil ve Kızıldağ 2012). Bu nedenle, bireylerin bağlanma stilleri ile evlilik doyumları arasında bir ilişki olup olmadığı, hangi bağlanma stiline sahip olan çiftlerin evlilik doyumunun daha fazla olduğu gibi soruların incelenmesi önemli görülmektedir.

Çiftin her birinin bağlanma türü, evlilik ilişkisini yakından etkilemektedir. Evlilik de bağlanma stilini etkiler. Güvensiz bağlanma stili ile evlilik yaşantısına başlayan bir eş, ilişkide yeterli bir duygusal destek bulduğunda daha güvenli, daha az kaygılı hale gelebilir. Terkedilmeler güvenli bağlanan bireyi güvensiz hale getirebilir. Kaçınan bağlanan bireyler, yeni bir ilişkide güvenli olabilir (Kirkpatrick ve Hazan 1994). Bu açıdan bakıldığında güncel çalışmada bağlanma stilleri ile evlilik doyumu arasındaki ilişkiyi incelemek amaçlanmış ve evlilik yaşantısını analiz etmede yardımcı olacağı

düşünülmüştür. Yapılan birçok çalışma, çocukluk dönemindeki bağlanma kalitesinin yetişkin ilişkilerinin kalitesi üzerinde etkisi olduğunu göstermiştir (Şendil 2009, Stackert ve Bursik 2003). Bir diğer deyişle, bağlanma stilleri, yakın ilişkilerde bireylerin davranışlarında, ilişkilerinden doyum almalarında, ilişkilerde yaşanan olumsuzluklardan etkilenmelerinde ve bu olumsuzluklarla başa çıkmalarında etkilidir (Gonzaga ve diğ. 2001). Güvenli ve rahat yakınlık kurma biçimi daha yüksek evlilik doyumu ile ilişkilidir (Furman ve Flanagan 1997). Feeney (1999) yaptığı çalışmasından elde ettiği bulgulara göre, kişinin terk edilme kaygısı hem kadın hem de erkeklerde düşük evlilik doyumuna sebep olmaktadır.

Literatüre bakıldığında evlilik doyumu ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi konu alan birçok araştırma bulmak mümkündür. Yapılan araştırmalar sonucunda bağlanma stillerinin ilişki doyumunu yordadığı görülmüştür. İlk çocukluk döneminde gelişmeye başlayan bağlanma stilleri içsel çalışan modeller aracılığı ile çok fazla değişmeden sonraki gelişim dönemlerine aktarılmaktadır (Bowlby 1973). Bu araştırmada da ele alındığı gibi ilk çocukluk döneminde gerçekleşen olumsuz yaşantılar ve güvenli bağlanmanın gerçekleşmemesi de içsel çalışan modeller ile erginlik dönemine aktarılmaktadır. İçsel Çalışan Modeller; bir yandan bireyin geçmiş ilişkilerini ve karşılaştığı ilişkiyel olaylara ilişkin anılarını, diğer yandan da eşlerine ilişkin duygularının neler olması gerektiğini, bu duyguları nasıl düzenlemelerinin uygun olduğunu ve gelecekte kurulabilecek ilişkilerden neler beklenebileceğine ilişkin inanç ve beklentilerini kapsayan süreç olarak açıklanabilir.

Bağlanma stilleri yakından incelendiğinde, güvenli bağlanan bireylerin ilişki kurmada ve sürdürmede daha işlevsel olan özelliklere sahip oldukları görülmektedir (Çelik 2004). Örneğin, Hazan ve Shaver'e (1994) göre, güvenli bağlanan bireyler daha kolay ilişki kurmakta, ilişkilerinde kendilerini güvenli hissetmekte ve daha az kıskançlık göstermektedirler. Yapılan araştırmalar sonucunda, güvenli bağlanan bireylerin romantik ilişkilerinden daha fazla doyum aldıklarına işaret eden bulgular elde edilmiştir (Collins ve Read 1990, Hazan ve Shaver 1987, Simpson 1990).

Kobak ve Hazan (1991), eşlerden her ikisinin de güvenli bağlanma stiline sahip olması ile evlilik doyumu arasında önemli bir bağlantı olduğunu bulmuştur. Ayrıca güvenli bağlananlar diğerlerine göre evlilik ilişkisindeki problemlerin çözümünde daha yapıcı çözümler bulabilmektedir. Diğer taraftan, Lussier ve diğ. (1997), kaçınan ve kaygılı karı

ve kocanın evlilikle ilgili güvenli bağlananlara göre daha çok stres ifade ettiklerini bulmuşlardır.

Kaygılı/kararsız bağlanan bireylerin, ilişkilerinde daha heyecanlı ve takıntılı, aynı zamanda duygusal iniş çıkışların ve kıskançlıkların yoğun yaşandığı görülmektedir. Kaçınan bağlanan bireyler ise yakın ilişkiler kurma ve diğerlerine güven ile ilgili sıkıntılarının olduğunu belirtmişlerdir. Kaçınan bağlanan bireyler, aşırı kırılgan ve hayal kırıklığına uğrama eğiliminde olup, beklentilerinin eşleri tarafından karşılanamadığını düşünürler. Bunlarla birlikte bu bireyler insanların iyi kalpli, iyi niyetli ve sevgiye değer olmadıklarını ve eşleri tarafından sevilmediklerini düşünürler. (Çıkkılı-Uytun ve diğ. 2013). Bu nedenlerle kaçınan bağlanan bireyler, aşk ilişkilerine inanmayı reddederler ve romantik ilişkilerin var olup olmadığıyla ilgili her zaman kuşku duymaktadırlar (Karen 1994). Diğer bir deyişle kaçınan bağlanma stiline sahip bireyler diğer gruplara oranla başkalarına daha az güven duymakta, ilişkiler ve romantik sevgi hakkında olumsuz beklenti ve inançlar geliştirmekte ve yakınlık kuramamaktadırlar.

Bir diğer çalışma ise Uluyol'un (2014) evlilik uyumu ile bağlanma arasındaki ilişki incelendiğinde katılımcıların bağlanmaya ilişkin kaçınma düzeyleri azaldıkça eşler arasında evlilik uyum düzeyi arttığını bulmuştur. Kaygılı bağlanma evlilik uyumunu ters yönde, kaçınan bağlanma da ters yönlü yordamaktadır. Kaçınan bağlanmanın evlilik uyumunu daha güçlü yordadığı görülmüştür (Uluyol 2014).

Simpson (1990) üniversite öğrencilerinin ikili ilişkilerindeki doyum alma ve diğer ilişki değişkenleri ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Elde edilen sonuçlar güvenli bağlanan bireylerin daha fazla tutarlı ve destekleyici ilişkiler kurduklarını göstermiştir. Bu bireylerin ilişkilerinde yüksek güven, karşılıklı bağlılık ve doyum vardır. Buna karşın, kaçınan bağlanan bireyler, romantik ilişkilerinde duygusal olarak mesafelidir ve ilişkilerinde düşük güven ve doyum vardır. Kaygılı-kararsız bağlanan bireyler, eşlerine ilişkin çelişkili düşüncelerinin yanı sıra, ilişkilerinde düşük düzeyde güven ve karşılıklı doyum vardır.

Açıkça görülmektedir ki bağlanma stilleri ve ilişki doyumu üzerine birçok çalışma bulunmakla birlikte bu iki faktörün ilişkili olduğu görülmüştür. Bağlanma stilleri ile ilişki doyumu arasında ilişki arayan araştırmalardan elde edilen sonuçlar genellikle güvenli bağlananların ilişkilerinde daha doyumlu olduklarını göstermekle birlikte, farklı sonuçların

elde edildiği araştırmalar da vardır. Örneğin, Beştav (2007) tarafından yapılan araştırmada güvenli bağlanma stili ile romantik ilişki doyumunu arasında bir ilişkinin bulunmadığı, ancak güvensiz bağlanma stillerinin romantik ilişkide doyumsuzluk ile ilişkili oldukları görülmüştür. Bu bulgular gerek kuramsal tanımlamalar gerekse araştırmaların sonuçları açısından ilgili literatürlerle tutarlıdır.

1.6.3. Evlilik Doyumu ve Psikolojik İyi Oluş

Psikolojik iyi oluşla ilgili olarak ölkemizde yapılan çalışmalara bakıldığında evli bireylerde psikolojik iyi oluşla ilgili oldukça az çalışmaya (Yeşiltepe 2011, Gülyüksel-Akdağ ve Cihangir-Çankaya 2015) rastlanmıştır. Bu araştırma ile elde edilen bulguların psikolojik iyi oluş literatürüne katkı sağlaması ve çift ve ailelerle çalışan psikolojik danışmanlara fayda sağlayacağı düşünölmektedir.

Psikolojik belirtilerin evlilik doyumunu üzerindeki etkileri konusunda, Cate ve Lloyd (1992) psikolojik olarak sağlıklı olan bireylerin psikolojik olarak sağlıksız olan bireylerden daha fazla evliliklerinden doyum elde ettiklerini ifade etmişlerdir. Aynı zamanda, Kurdek (1998) depresif belirtileri artış gösteren çiftlerin evlilik doyumlarında daha yoğun bir çöküş yaşama eğiliminde olduklarını bulmuştur.

Son yıllardaki çalışmalarda evlilik ilişkinin psikolojik ve fizyolojik sağlık üzerindeki etkilerinde sadece evli olmanın değil, evlilik kalitesinin daha önemli olduğu tartışılmaktadır (Umberson ve diğ. 2006, Dush ve diğ. 2013). Proulx ve arkadaşları (2007) çalışmalarında, uzun süreli kalitesi düşük evlilik ilişkisinin genel sağlık üzerindeki olumsuz sonuçlarını belirtmişlerdir. Hawkins ve Booth (2005), 12 yıllık süreci kapsayan boylamsal çalışmalarında düşük kalitedeki evliliğin iyilik hali üzerindeki olumsuz etkisini gösterdikleri çalışma bu savı desteklemektedir.

Bu durum farklı yaklaşımlarla tartışılmaktadır. Örneğin, güvenli bağlanan kişiler ilişki ile ilgili stres karşısında genellikle kendileri ve diğerleri hakkında olumlu kişilerarası değerlendirmeler yaptıkları için, depresif belirtilerden korunabildikleri ileri sürölmektedir. Kaygılı bağlanan kişiler ise ilişkisel bir stresle karşılaştıkları zaman kendileri hakkında eleştirel olup, kendilerinin sevilen bireyler olup olmadıkları üzerine şüpheli oldukları belirtilmiştir (Scott ve Cordova 2002). Bir başka çalışma da ise evlilik uyumu ve depresif belirtileri incelemek için bağlanma stili, çatışmalı iletişim yordama faktörleri ele alınmıştır. Her iki eş için, güvensiz bağlananlar, daha fazla olumsuz çatışma algılamaları ile ilişkili

olarak evlilik doyumlari düşük bulunmuştur. Kadın ve erkekler için çatışmalı iletişim, depresif belirtiler ve evlilik doyumu arasındaki ilişkide aracı rolü oynamaktadır (Yalçın 2014).

Whisman ve arkadaşları (2004) psikopatoloji ve evlilik doyumu ilişkisini incelemiştir. Her iki eşteki depresyon ve anksiyete düzeyini ölçmüştür. Evliliğe ait doyumu kişinin kendi anksiyete ve depresyon düzeyi ve eşin depresyon düzeyi ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bulgular cinsiyetin etkisinin olmadığını, depresyonun etkisinin anksiyete etkisinden daha güçlü olduğunu göstermiştir.

1.6.4. Evlilik Doyumu ve Sosyo Demografik Değişkenler

Çalışma kapsamında katılımcılardan evlenme şekli, eğitim düzeyi ve yaş gibi sosyo-demografik özellikler toplanmış ve bunların göz ardı edilmemesi, evlilik doyumu bir yordayıcısı olup olmadığına bakılması yararlı bulunmuştur. Bu doğrultuda daha önce yapılan çalışmalar da sosyo-demografik özelliklerin önemini ortaya koyar niteliktedir.

Myers ve arkadaşlarının (2005) belirttiği gibi evlilik şekli (görücü usulü, severek) ile evlilik doyumu arasındaki ilişkiye bakan literatürde pek az sayıda çalışma bulunmaktadır. Blood (1967) tarafından Japonya’da gerçekleştirilen çalışmanın bulgularına göre; görücü usulü evlenen kadınların evlilik doyumu severek evlenen kadınlardan daha düşüktür. Buna karşın erkeklerin evlilik doyumu görücü usulü evliliklerde daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Benzer şekilde Xiaohe ve Whyte (1990), Çin’de severek evlenen kadınların evlilik doyumu görücü usulü evlenen kadınlardan daha yüksek olduğunu bildirmiştir. Buna karşın yapılan çalışmalar sonuçlarına bakıldığında bu durumun kültürden kültüre değiştiği görülmektedir. Amerika ve Hindistan’da bağımsız olarak yapılan çalışmalar sonucunda, görücü usulü evlenen Hindistan’daki kadınların evlilik doyumu Amerika’da severek evlenen kadınlardan daha yüksek bulunmuştur (Akt: Myers ve diğ. 2005, Yelsma ve Athappilly 1988).

Çalışmalar sonucunda severek evlenen çiftlerin görücü usulü evlenen çiftlerden daha avantajlı oldukları görülmüştür. Özellikle severek evlenen çiftler, daha az çatıştıklarını, daha az negatif tutumlara sahip olduklarını bildirdiler (Aktürk 2010).

Espinoza'nın (2003) 12 evli kadın ile yüz-yüze derinlemesine görüşme tekniği ile yapmış olduğu çalışmasına göre evlilik süresi arttıkça evlilik doyumunun da arttığı görülmüştür.

Rho (1989), 230 çift ile yapmış olduğu araştırmasında, çocuğu olmayan kadınların çocuğu olan kadınlara oranla evlilik doyum ortalamalarının yüksek olduğunu belirtmiştir. Çocuk sayısı ile evlilik doyumunu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmamasına rağmen, genel olarak daha çok çocuklu kadınların daha az evlilik doyumuna sahip oldukları belirtilmektedir. Literatür incelendiğinde çocuk sahibi olmanın evlilik doyumunu yordadığına ilişkin birçok çalışma bulunmaktadır.

Örneğin; Edwards (1990) evlilik doyumunu ile çocuk sahibi olma arasında ilişki olduğunu, bir bebeğe sahip olmak beraberinde getirdiği yeni sorumlulukların bir sonucu olarak evlilik doyumunu düşürdüğünü bildirilmiştir. Pletchaty ve arkadaşları (1996) ailedeki çocuk sayısı ile evlilik doyumunun olumsuz şekilde ilişkili olduğunu bulmuş, çocuk sayısının artmasıyla evlilik doyumunun düştüğünü belirtmiştir. Benzer şekilde Twenge ve arkadaşları (2003), çocuk sahibi olmanın hem kadınlarda hem de erkeklerde özgürlüklerin kısıtlanmasına, rol çatışmasının oluşmasına sebep olduğunu, bu kısıtlama ve çatışmaların da evlilik doyumsuzluğunun bir sebebi sayılabileceğini bildirilmiştir (Akt: Sığircı 2010). Görüleceği gibi çalışmaların ortak noktası çocuk sahibi olmanın evlilik doyumunu üzerinde negatif bir etkiye sahip olması yönündedir.

Hatipoğlu (1993) yaptığı çalışması sonucunda, eğitim düzeyleri yüksek olan kadınların evlilikten sağladıkları doyum düzeylerinin de yüksek olduğunu belirtmiştir. Demografik değişkenlerden gelir seviyesinin evlilik doyumunu için belirleyici olduğu, çocuk sayısı ile evlilik doyumunu arasında anlamlı bir ilişki olmadığı belirtilmektedir.

Bir diğer yandan sosyo-demografik değişkenlerin evlilik doyumunu yordadığına yönelik anlamlı bir sonuç bulunamayan çalışmalar da bulunmaktadır. Hamamcı (2005) Türk evli kadın ve erkekler arasında yaptığı çalışmasında yaş, cinsiyet, çocuk sayısı ve eğitim düzeyinin evlilik doyumunu ve uyumuna bir etkisi olmadığını tespit etmiştir. Benzer şekilde Şendil ve Korkut (2008) da evlilik doyumunun cinsiyet değişkeni bakımından yordanmadığını ortaya koymuştur. Hatipoğlu (1993) ise eğitim düzeyleri ile evlilik doyumunu arasında ilişki bulmuşken, çocuk sayısı ve evlilik doyumunu arasında anlamlı bir ilişki olmadığını belirtmiştir. Örnekleri çoğaltmak mümkündür. Sonuç olarak bu

araştırmanın bulguları da yaş açısından literatürdeki bazı araştırma sonuçları ile tutarlılık, bazı araştırma sonuçları ile de tutarsızlık göstermektedir.

2. AMAÇ

Araştırmanın temel hipotezi, çocukluk çağı travmalarına maruz kalma düzeyi yüksek ve güvensiz bağlanma örüntüsüne sahip bireylerin evlilik doyumu, güvenli bağlanan ve çocukluk çağı travma düzeyi düşük olan bireylerden daha düşüktür.

Araştırmanın Soruları:

- 1.Katılımcılar sahip oldukları demografik özellikler (yaş, evlilik süresi, eğitim düzeyi, evlenme şekli, çocuk sayısı) açısından karşılaştırıldığında evlilik doyum düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 2.Görücü usulü evlenen kadınlar ile severek evlenen kadınların evlilik doyumları arasında fark var mıdır?
- 3.Çocukluk çağında travmatik yaşantıların (ihmal ve istismar) evlilik doyum düzeyleri üzerinde anlamlı bir etkisi var mıdır?
- 4.Kaçıngan ve Kaygılı bağlanma stillerinin evlilik doyum üzerinde anlamlı bir etkisi var mıdır?
- 5.Katılımcıların psikolojik iyi oluş düzeylerinin evlilik doyumu düzeyleri üzerinde anlamlı bir etkisi var mıdır?
- 6.Evli bireylerin bağlanma stilleri üzerinde çocukluk çağı travmalarının anlamlı bir etkisi var mıdır?

3. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın yöntemi, evren ve örneklem ile kullanılan ölçme araçları ve bunların psikometrik nitelikleri, veri toplamada izlenen yol ve verilerin istatistiksel analizinde uygulanan yöntem ve teknikler açıklanmıştır.

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Çalışma uygulaması kapsamında İstanbul'da yaşayan 1 yıldan fazla süredir evli olan 95 kadın katılımcıdan “Kişisel Bilgi Forumu” ile birlikte 4 adet ölçek elden verilerek doldurulması istenmiştir. Bu ölçekler sırasıyla; “Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (CTQ)”, “Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II (YIYE-II)”, “İlişkilerde Mutluluk Ölçeği(IMÖ)” ve “Sorun Tarama Ölçeği (SA-45)”. Araştırmanın tipi tanımlayıcıdır. Bu çalışmanın bağımlı değişkenleri; Evli olan kadınların; ilişki doyumu, bağımsız değişkenleri ise çocukluk çağı travmaları, bağlanma stilleri, psikolojik iyi oluş, yaş, eğitim durumu, evlilik süresi, evlenme şeklidir. Uygulama öncesinde, çalışmanın hangi amaçla kim tarafından yapıldığı, elde edilecek verilerin nerede kullanılacağı, kimlik bilgilerinin gizli tutulacağı bilgileri verilmiş olup aydınlatılmış onamları alınarak uygulamaya geçilmesine önem verilmiştir. Ölçeklerin uygulanma süresi yaklaşık olarak 20-30 dakika arasında süre teşkil etmektedir. Etik kurul onayı Kocaeli Üniversitesi'nden alınmıştır. Etik kurul onay numarası; KOGOEK01.1. Verilerin çözümlenmesinde kullanılan istatistik programının lisans numarası: 5725-A54'dür.

3.2. Katılımcılar

İstanbul'da yaşayan en az 1 yıldır evli olan 95 kadın katılımcı çalışmaya dahil edilmiştir. Katılımcıların yaşları 20 ile 60 arasında değişmektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan formda katılımcılara; cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, evlilik süresi, eş ile evlenme biçimi ve çocuk sayısı ile ilgili sorular yöneltilmiştir. Kişisel bilgi formu toplamda 7 sorudan oluşmaktadır (Ek1).

3.3.2. Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği

Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (CTQ); 20 yaş öncesinde çocukluk ve ergenlikteki örselenme ve ihmal yaşantılarını geriye dönük niceliksel olarak taramaya yönelik değerlendirmede yararlı olan, Bernstein (1994) tarafından geliştirilen öz bildirim dayalı bir ölçektir. Ölçeğin iki versiyonu bulunmaktadır. Bu çalışmada ölçeğin kısa form olarak bilinen 28 maddeden oluşan biçimi kullanılmıştır (Ek2). Ölçeğin Türkçeye uyarlaması Şar ve arkadaşları (2012) tarafından yapılmıştır. Çocukluk travmaları ölçeği 5’li likert tipi bir ölçektir. 5 alt boyut: duygusal ihmal, fiziksel ihmal, cinsel istismar, duygusal istismar ve fiziksel istismar, şeklindedir. Ayrıca 3 minimizeasyon-inkar sorusu bulunmaktadır (Bernstein ve diğ. 1994).

Bu ölçek ile çocukluk çağı cinsel, fiziksel, duygusal istismarı ve duygusal ve fiziksel ihmali konu alan beş alt puan ile bunların birleşiminden oluşan toplam puan elde edilmektedir. Türkiye’de CTQ puanlarının kesim noktaları konusunda şimdiye dek herhangi bir düzey belirlenmemiştir. Şar ve arkadaşlarının (2012) yaptığı çalışmanın bulgularına göre cinsel ve fiziksel istismar için 5 puanın aşılmasının, yani sorulardan herhangi birine en alt düzeyde de olsa evet yanıtı verilmesinin pozitif bildirim olarak sayılması gerektiğini belirtmiştir. Fiziksel ihmal ve duygusal istismar için bu sınırın 7 puan, duygusal ihmal için ise 12 puan düzeyine çekilebileceği anlaşılmaktadır. Toplam puan için bu sınırın 35 dolayında olabileceği görülmektedir (Şar ve diğ., 2012).

Çocukluk Çağı Travma Ölçeğinin içerdiği 28 sorudan 3, 8, 14, 18 ve 25. sorular Duygusal İstismar, 9, 11, 12, 15 ve 17. sorular Fiziksel İstismar, 1, 2, 4, 6 ve 26. Sorular Fiziksel ihmal, 5, 7, 13, 19 ve 28. sorular Duygusal İhmal, 20, 21, 23, 24 ve 27. sorular ise Cinsel İstismar puanını vermektedir. Bu doğrultuda sorular toplanmış ve her alt faktör için toplam puan elde edilmiştir. Vedat Şar ve arkadaşlarının (2012) yaptığı çalışma verilerine dayanarak bu çalışmada çocukluk çağı travmaları alt boyutları pozitif düzeyi aşan ve pozitif düzeyi aşmayan olmak üzere sınıflandırılmış ve evli kadınların evlilik doyumu her bir alt faktör için belirlenen bu iki kategoride incelenmiştir.

Şimdiki araştırmada ise Çocukluk Çağı Travma Ölçeğinin Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı 0.87 olarak bulunmuştur.

3.3.3. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri II

Yetişkin bağlanma boyutlarını ölçmek için Fraley ve diğerleri (2000) tarafından geliştirilen ölçeğin Türkiye’deki geçerlik ve güvenilirlik çalışması Selçuk ve diğerleri (2005)

tarafından yapılmıştır. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (YİYE-II), Brennan ve arkadaşları (2000) tarafından geliştirilen madde havuzunu kullanan Fraley ve ark. (2000), yetişkin romantik ilişkilerindeki bağlanmayı ölçmek amacıyla, 18 kaygı ve 18 kaçınma maddesini seçerek YİYE-II'yi oluşturmuşlardır (Selçuk ve diğ. 2005) (Ek3). Toplamda 36 sorudan oluşan Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri, testin uygulaması kapsamında çift sayıların toplamı Kaçınan Bağlanma puanını, tek sayıların toplamı Kaygılı Bağlanma puanını vermektedir. Kaçınma boyutu için toplam puan 25 ve Kaygı boyutu için toplam puan 25 olarak belirlenmiştir. Toplam en düşük puan tüm boyutlar için 5'tir. Brennan ve arkadaşları (2000) yapılan analizler sonucunda yetişkin bağlanma davranışlarının yakın ilişkilerde yaşanan kaygı ve başkalarıyla yakınlaşmaktan kaçınma olmak üzere iki temel boyutta tanımlandığını ortaya koymuşlardır. Bu analizde her iki boyuttan da düşük puan alanlar (düşük kaygı ve kaçınmaya sahip olanlar) güvenli; her iki boyuttan da yüksek puan alanlar korkulu; kaygı boyutundan yüksek kaçınma boyutundan düşük puan alanlar saplantılı ve kaygı boyutundan düşük, kaçınma boyutundan yüksek puan alanlar kayıtsız bağlanma biçimi içinde sınıflandırılmaktadır (Brennan ve diğ. 2000).

YİYE-II, Likert tipi olmak üzere 7 dereceli (1=hiç katılmıyorum, 7= kesinlikle katılıyorum) bir ölçektir. Bağlanma, Kaçınma ve Kaygı puanları alınan ilgili puanlar toplanarak elde edilir.

Şimdiki araştırmada Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanterinin Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı 0.87 olarak bulunmuştur.

3.3.4. İlişkilerde Mutluluk Ölçeği

Fletcher ve arkadaşları (1990) tarafından geliştirilen İlişkilerde Mutluluk Ölçeği (Relationship Happiness Questionnaire); yakın ilişkilerin genel değerlendirmesini içeren 6 maddelik bir ölçektir (Ek4). Ölçek maddeleri; sevgi, mutluluk, genel doyum, ilişkinin istikrarı, sorunların ciddiyeti ve ilişkiye bağlılık/yükümlülük düzeyi ile ilgili algıları ölçmektedir. Maddeler, 7 basamaklı bir ölçek üzerinden puanlanmaktadır (örn. hiç sevmiyorum 1....2....3....4....5....6...7 çok seviyorum gibi). Ölçekten alınabilecek en düşük puan 6, en yüksek puan ise 42'dir. Ölçeğin orijinalinin güvenilirlik ve geçerlik çalışması, evlilik öncesi ilişki yaşayanlar üzerinde yapılmıştır. (Tuterel-Kışlak 2002).

İlişkilerde Mutluluk Ölçeği'nin literatüre ve özellikle Üçgen Sevgi Kuramı'na dayalı olduğu söylenebilir (Fincham ve Bradbury 1987). Ancak, İMÖ genelde mutluluğu

betimleyen altı maddesi ile güvenilir ve geçerli olarak kliniklerde hızlı değerlendirme sağlayabilir.

Üçgen Sevgi Kuramı'na (Tringular Theory of Love) göre sevginin üç bileşeni vardır. Bunlar; yakın/mahrem ilişki (ilişkilerde yaşanan yakınlık, beraberlik, sıcaklık), tutku (aşka yol açan dürtüler, fiziksel çekicilik ve cinsel doyuruculuk) ve karar/yükümlülük (kısa vadede bir diğerini sevme kararı, uzun vadede ise o sevgiyi sürdürme yükümlülüğü, sorumluluğu)'tür. (Sternberg 1986).

Orijinal ölçeğin iç tutarlık katsayısı 0.87'dir. Bu çalışmada ise yapılan analizler sonucu 4'üncü sorunun güvenilirliği düşürdüğü saptanmış ve değerlendirmeden çıkarılmıştır. Son düzenleme sonucunda Cronbach's Alpha iç tutarlık katsayısı 0.7 bulunmuştur.

3.3.5. Sorun Tarama Ölçeği (SA-45)

SA-45 Sorun Tarama Ölçeği (SA-45 STÖ) kısa ama kapsamlı genel bir psikiyatrik semptomatoloji ihtiyacını karşılamak amacıyla geliştirilmiştir. Maddeler, 5'li Likert skalada "Hiç"den "Aşırı"ya doğru derecelendirilmektedir (Ek5). Toplam değer 45 ile 225 arasında değişmektedir. 9 belirti alanı skalası ve iki özet endeks ölçülür. Hasta ve hasta olmayanların cinsiyet – yas - T puanları ve yüzdelik değerleri, karşılaştırma amaçları doğrultusunda sağlanır.

SA-45 STÖ Dokuz belirti alanını ölçen çok boyutlu bir yapıya sahiptir. SA-45 STÖ, genel psikiyatrik semptomatolojiyi değerlendirme amacıyla hazırlanmış, dokuz belirti alanı skalasından oluşmaktadır. Bu belirti alanları sırasıyla; Anksiyete (ANK), Depresyon (DEP), Düşmanlık (DÜŞ), Kişilerarası Duyarlık (KAD), Obsesif Kompulsif Belirtiler (OKB), Paranoid Düşünceler (PAD), Fobik Kaygı (FOK) Psikotizm (PSİ), Somatizasyon (SOM) şeklindedir. Bu alanlara ek olarak Genel Belirti Düzeyi (GBD) ve Olumlu Belirti Toplamı (PST) endeks puanı sağlamaktadır.

Anksiyete alt ölçeğindeki 4, 10, 30, 38 ve 41. maddeler, endişe, korku, panik, gerilim ve huzursuzluk gibi kaygı belirtilerini ölçmektedir. Depresyon alt ölçeğindeki 1, 2, 3, 27 ve 42. maddeler, yalnızlık, çaresizlik, değersizlik duygularını ölçen maddelerden oluşmaktadır. Düşmanlık alt ölçeğindeki 11, 34, 35, 39 ve 43. maddeler, kontrol edilemeyen öfke patlamaları, sık sık tartışmaya girme, bağırma, başkalarına ve çevreye zarar verme gibi tutumları ölçmektedir. Kişilerarası Duyarlılık alt ölçeğindeki 14, 15, 17,

32 ve 36. maddeler, bireyin kendisi ve başkaları ile ilgili gerçek olmayan duygu ve düşüncelerini ölçmektedir. Obsesif-Kompulsif alt ölçeğindeki 16, 20, 21, 25 ve 28. maddeler, konsantre olma, karar vermede güçlük, tekrar eden kontrol etme davranışı gibi obsesif-kompulsif belirtileri ölçmektedir. Paranoid Düşünce alt ölçeğindeki 6, 9, 19, 40 ve 44. maddeler, insanların güvenilmez olduğu, kişinin başkaları tarafından izlendiği inancı gibi davranışları kapsamaktadır. Fobik Kaygı alt ölçeğindeki 7, 12, 22, 24 ve 37. maddeler, kalabalık yerlerden rahatsızlık duyma, toplu taşıma araçlarında kaygılanma ve korkma, bazı belirli yerlere, durumlara ve eylemlere karşı kaygı duyma davranışlarını içermektedir. Psikotizm alt ölçeğindeki 5, 8, 13, 33 ve 45. maddeler, işitsel halüsinasyonlar, başkaları tarafından düşüncenin kontrol edilmesi gibi psikotik durumların ön planda olduğu belirtileri içermektedir. Somatizasyon alt ölçeğindeki 18, 23, 26, 29 ve 31. maddeler, kaslarda ağrı, sıcak basması, vücudun bazı bölgelerinin uyuşması veya karıncalanması gibi çeşitlendirilebilecek fiziksel yakınmaları içermektedir. Genel Belirti Düzeyi (GBD); Semptom Değerlendirme Ölçeği (SA-45)'nin içerdiği 45 soruya verilen yanıtlar baz alınarak hesaplanan psikolojik rahatsızlık düzeyini ölçmektedir.

Bu çalışmada ölçeğin Cronbach's Alpha iç tutarlılık katsayısı 0.96 bulunmuştur.

3.3.6. İstatiksel Analiz

Yapılan normallik analizleri sonucu çarpıklık ve basıklık değerlerinin +1,5 ile -1,5 arasında olduğu görülmüş ve normal dağılım gösterdiğine kanaat getirilmiştir (Tabachnick ve Fidell 2013). Uygulama sonrasında verileri değerlendirilmeden önce, çalışmada uygulanan tüm ölçeklerin güvenilir olup olmadığının belirlenmesi için Cronbach Alpha Katsayısı hesaplanmıştır. Çalışmanın değişkenleri normal dağılım gösterdiğinden Pearson Korelasyonu tercih edilmiştir. Independent Samples T Testi ve One-Way Anova kullanılan diğer istatistiksel yöntemlerdir.

4. BULGULAR

4.1. Katılımcıların Sosyo-Demografik Bilgilerinin Karşılaştırılması

Yaş faktörü karşılaştırma yapılma amacıyla gruplara bölünmüştür. Eğitim durumları en düşük “ilköğretim” en yüksek “yüksek lisan ve üstü” seçeneği işaretlenmiştir. “Sadece okuma-yazma biliyor” seçeneği hiçbir katılımcı tarafından işaretlenmemiştir. “Kaç Çocuğunuz Var?” sorusuna en az “Çocuğum yok” en çok “2 Çocuk” seçeneği işaretlenmiştir. Katılımcıların büyük bölümü “severek” evlenme şekline sahiptir.

Katılımcıların yaşları 20 ile 60 arasında değişmektedir ve çalışmanın yaş ortalaması 36,5 (ss = 9,7) bulunmuştur. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu 30-39 yaşları arasındadır. Katılımcıların büyük bir kısmı (%82,1) severek evlendiğini belirtmiştir.

Çalışmada ağırlıklı olarak 1 ile 5 yıldır evli olan kadınlar bulunmaktadır. Evli bireylerin % 44,2’sinin 1 ile 5 yıl, % 21’inin 6-15 yıl, %18,9’unun 16-25 yıl ve %14,7’sinin ise 26 yıl ve üzeri süredir evli olduklarını belirttikleri görülmektedir. Kadın katılımcılar arasında ortalama evlilik süresi 12 yıldır (ss = 10,8).

17 kadın katılımcı ise görücü usulü seçeneğini işaretlemiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğu Üniversite mezunudur (%42,1). “Sadece okuma-yazma biliyor” seçeneği hiç işaretlenmemiş, diğer seçenekler ise yaklaşık katılım oranlarına sahiptir.

95 katılımcıdan 29’u çocuk sahibi değildir. Katılımcılardan 31’i 1 çocuk, 35’i ise 2 çocuk sahibi olduklarını belirtmiştir.

Katılımcılara ait demografik bilgi ve nicelikleri Çizelge 4.1 ‘de verilmiştir.

Çizelge 4.1. Katılımcıların Demografik Bilgileri

Variables	Frekans	Yüzde
Yaş		
20-29 Yaş	25	26,3
30-39 Yaş	38	40,0
40-49 Yaş	22	23,2
50-60 Yaş	10	10,5
Evlilik Süresi		
1-5 Yıl	42	44,2
6-15 Yıl	21	22,1
16-25 Yıl	18	18,9
26 Yıl ve üzeri	14	14,7
Evlilik Şekli		
Severek	78	82,1
Görücü Usulü	17	17,9
Çocuk Sayısı		
Yok	29	30,5
1	31	32,6
2	35	36,8
Eğitim Durumu		
İlköğretim	19	20,0
Lise	18	18,9
Üniversite	40	42,1
Yüksek Lisans ve Üzeri	18	18,9
Total	95	100,0

4.2. Evlilik Doyumu Düzeyinin Evli Bireylerin Sosyo-demografik Verileri ile Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular:

İlişkilerde Mutluluk Ölçeği puan ortalamalarının sosyodemografik özelliklerine ilişkin varyans analizi bulguları incelenmiştir. Buna göre, evli kadınların evlilik doyumu ile

yaşları ($F = .550, p > 0.05$); çocuk sayısı ($F = .345, p > 0.05$); evlilik süresi ($F = 1.179, p > 0.05$); eğitim durumu ($F = .206, p < 0.05$) arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar saptanmamıştır (Çizelge 4.2).

Çizelge 4.2’de, ilişkilerde mutluluk ölçeği puan ortalamalarının sosyo-demografik özelliklere ilişkin varyans analizi bulguları verilmiştir.

Çizelge 4.2. Sosyodemografik Değişkenlerin İlişkilerde Mutluluk Ölçeği Ortalama Puanı Üzerindeki Etkisinin Varyans Analizi

Sosyo-Demografik Değişkenler		İlişkilerde Mutluluk Ölçeği Puan Ortalamaları				
		N	Mean	SS	F	p
Yaş	20-29	25	6,1440	,67951	,550	,650
	30-39	38	6,1158	,77198		
	40-49	22	6,1273	,71593		
	50-60	10	5,8200	,60700		
Evlilik Süresi	1-5 yıl	42	6,1381	,67207	1,179	,322
	6-15 yıl	21	6,0095	,91099		
	16-25 yıl	18	6,2889	,65878		
	26 yıl ve üzeri	14	5,8429	,53882		
Çocuk Sayısı	0	29	6,1724	,66703	,345	,709
	1	31	6,1032	,76048		
	2	35	6,0229	,72562		
Eğitim Durumu	İlköğretim	19	6,0211	,53289	,206	,892
	Lise	18	6,0222	,68561		
	Üniversite	40	6,1400	,73198		
	Yüksek lisans ve üzeri	18	6,1444	,89916		

Evlenme Şeklinin İlişkilerde Mutluluk Ölçeği Ortalama Puanı Üzerindeki Etkisinin T Test ile İncelenmesi

İlişkilerde Mutluluk Ölçeği puan ortalamalarının evlilik şekillerine ilişkin t testi analizi bulguları incelenmiştir. Buna göre, evli kadınların evlilik doyumu ile evlilik şekilleri ($t = -1,045$, $p < 0.05$) arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar saptanmamıştır (Çizelge 4.3).

Çizelge 4.3’de, ilişkilerde mutluluk ölçeği puan ortalamalarının evlilik şekline ilişkin t test bulguları verilmiştir.

Çizelge 4.3. Evlenme Şeklinin İlişkilerde Mutluluk Ölçeği Ortalama Puanı Üzerindeki Etkisinin T Testi ile İncelenmesi

Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	t	DF	P
GÖRÜCÜ	17	6,2588	,47836	-1,045	93	,299
SEVEREK	78	6,0590	,75463			

4.3. Evlilik Doyumu Düzeyinin Evli Bireylerin Psikolojik İyi Oluş Alt Ölçekleri ile Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular:

Çizelge 4.4’de, semptom değerlendirme ölçeği alt boyutları ile ilişkilerde mutluluk ölçeği puan ortalamaları arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla uygulanan Pearson korelasyon testi sonuçları yer almaktadır.

Çizelge 4’deki sonuçlara göre Depresyon (DEP) puanları ile İlişkilerde Mutluluk Ölçeği (İMO) puan ortalamaları arasında $p < 0.01$ düzeyinde negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = -.439$, $p < 0.01$). Buna göre, bireylerin depresyon düzeyleri arttıkça ilişkiden alınan doyum azalmaktadır.

Çizelge 4.4’de Düşmanlık (DÜŞ) puanları ile İMO puan ortalamaları arasında $p < 0.05$ düzeyinde istatistiksel düzeyde anlamlı bir fark bulunmuştur. DÜŞ ile İMO arasında negatif yönde bir ilişki bulunmaktadır ($r = -.320$). Buna göre, ilişkilerinde düşük doyuma sahip bireylerin düşmanlık düzeyleri yüksektir.

Çizelge 4.4’de Kişilerarası Duyarlılık (KAD) puanları ile İMO puan ortalamaları arasında $p < 0.05$ düzeyinde negatif yönde olmak üzere anlamlı bir ilişki vardır ($r = -.238$, $p < 0.05$)

Elde edilen sonuca göre, Kişilerarası duyarlılık arttıkça, evlilikten alınan doyum azalmaktadır.

Paranoid Düşünce (PAD) puanları ile İMO puan ortalamaları arasında $p < 0.01$ ($r = -.301$) düzeyinde negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre, paranoid düşünceler arttıkça ilişki doyumu azalmaktadır (Çizelge4.4).

Çizelge 4.4'de Genel Belirti Düzeyi (GBD) puanları ile İMO puan ortalamaları arasında $p < 0.01$ düzeyinde negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = -.282$, $p < 0.01$). Buna göre, genel belirti düzeyi arttıkça ilişki doyumu düşmektedir.

Psikotizm (PSİ), Anksiyete (ANK), Somatizasyon (SOM), Fobik Kaygı (FOK) ve Obsesif-Kompulsif Belirtiler (OBK) puanları ile İlişkilerde Mutluluk Ölçeği (İMO) puan ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Çizelge 4.4. Semptom Değerlendirme Ölçeği Alt Boyutları ile İlişkilerde Mutluluk Ölçeği Ortalamaları Arasında Korelasyon

Değerler	İMO	ANK	DEP	DÜŞ	KAD	OBK	PAD	FOK	PSİ	SOM
İMO	1	-,200	-,439**	-,320*	-,238*	-,198	-,301**	-,183	-,012	-,125
ANK	-,200	1	,614**	,546**	,671**	,671**	,667**	,691**	,554**	,769**
DEP	-,439**	,614**	1	,555**	,651**	,541**	,680**	,463**	,390**	,509**
DÜŞ	-,320*	,546**	,555**	1	,613**	,466**	,618**	,355**	,428**	,581**
KAD	-,238*	,671**	,651**	,613**	1	,680**	,743**	,514**	,610**	,665**
OBK	-,198	,671**	,541**	,466**	,680**	1	,618**	,606**	,611**	,694**
PAD	-,301**	,667**	,608**	,618**	,743**	,618**	1	,486**	,566**	,637**
FOK	-,183	,691**	,463**	,355**	,514**	,606**	,486**	1	,443**	,587**
PSİ	-,012	,554**	,390**	,428**	,610**	,611**	,566**	,443**	1	,548**
SOM	-,125	,769**	,509**	,581**	,665**	,694**	,637**	,587**	,548**	1
GBD	-,282**	,872*	,759*	,729*	,854*	,824*	,832*	,715*	,694*	,852*
		*	*	*	*	*	*	*	*	*

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

İMO: İlişkilerde Mutluluk Ölçeği, ANK: Anksiyete, DEP: Depresyon, DÜŞ: Düşmanlık, KAD: Kişilerarası Duyarlılık, OBK: Obsesif-kompulsif Belirtiler, PAD: Paranoid Düşünce, FOK: Fobik Kaygı, PSİ: Psikotizm, SOM: Somatizasyon, GBD: Genel Belirti Düzeyi

4.4. Evlilik Doyumu Düzeyinin Evli Bireylerin Çocukluk Çağı Travmaları Alt Ölçekleri ile Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular:

Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeğinin 5 alt boyutundan alınan puanlar ile İlişkilerde Mutluluk Ölçeği toplam puan ortalamaları arasındaki ilişkiye Pearson Korelasyonu ile bakılmıştır. Yapılan istatistik sonucunda Çocukluk Çağı Travmaları 5 alt boyutundan

sadece Fiziksel İstismar ve Cinsel İstismar puanları ile İlişkilerde Mutluluk Ölçeği ortalama puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Cinsel İstismar puanları ile İMO puan ortalamaları arasında negatif yönde $p < 0.05$ düzeyinde bir ilişki bulunmuştur ($r = -.236$, $p < 0.05$). Buna göre, çocukluk çağında cinsel istismara maruz kalma düzeyi arttıkça, ilişkilerden alınan doyum azalmaktadır (Çizelge 4.5).

Çizelge 4.5'de Fiziksel İstismar puanları ile İMO puan ortalamaları arasında $p < 0.05$ düzeyinde negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = -.241$, $p < 0.05$). Buna göre, çocukluk çağında fiziksel istismar düzeyi arttıkça ilişkiden alınan doyum azalmaktadır.

Çocukluk Çağı Travmalarının Duygusal İstismar, Fiziksel İhmal ve Duygusal İhmal boyutları kendi aralarında ilişkili olmakla birlikte İlişkilerde Mutluluk Ölçeği ortalama puanına bir etkisi görülememiştir.

Çalışma doğrultusunda yapılan Pearson Korelasyonu sonucunda Fiziksel İhmal ile Duygusal İhmal ($r = .330$) ve Fiziksel İstismar ($r = .361$) arasında $p < 0.01$ düzeyinde pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Buna göre, Fiziksel İhmal puanları arttıkça Duygusal İhmal ve Fiziksel İstismar puanları artmaktadır.

Çizelge 4.5'de Duygusal İhmal puanları ile Cinsel İstismar ($r = .206$, $p < 0.05$), Duygusal İstismar ($r = .416$, $p < 0.01$) ve Fiziksel İstismar ($r = .485$, $p < 0.01$) puanları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Buna göre Duygusal İhmal puanları arttıkça Cinsel İstismar, Duygusal İstismar ve Fiziksel istismar puanları da artmaktadır.

Çizelge 4.5'de Cinsel İstismar ile Fiziksel İstismar ($r = .301$, $p < 0.01$) ve Duygusal İstismar ($r = .294$, $p < 0.01$) puanları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Buna göre Cinsel İstismar puanları arttıkça Fiziksel İstismar ve Duygusal İstismar puanları da artmaktadır.

Çizelge 4.5'de Duygusal İstismar ile Fiziksel İstismar ($r = .474$, $p < 0.01$) puanları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Buna göre, Duygusal İstismar puanları arttıkça Fiziksel İstismar puanları da artmaktadır.

Çizelge 4.5. Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Alt Boyutları ile İlişkilerde Mutluluk Ölçeği Ortalamaları Arasında Korelasyon

Değerler	İMO	Fiziksel İhmal	Duygusal İhmal	Cinsel İstismar	Duygusal İstismar	Fiziksel İstismar
İMO	1	,023	-,199	-,236*	-,080	-,241*
Fiziksel İhmal	,023	1	,330**	,096	,144	,361**
Duygusal İhmal	-,199	,330**	1	,206*	,416**	,485**
Cinsel İstismar	-,236*	,096	,206*	1	,301**	,294**
Duygusal İstismar	-,080	,144	,416**	,301**	1	,474**
Fiziksel İstismar	-,241*	,361**	,485**	,294**	,474**	1

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Evlilik Doyumu ile Fiziksel İstismar Puanları Arasında Yapılan Bağımsız Örneklem T Testine İlişkin Bulgular

Fiziksel istismara uğramış evli kadınların evlilik doyumu düzeylerinin karşılaştırması üzerine yapılan t testi sonrasında pozitif bildirim sınırını aşan ve aşmayan kadınların evlilik doyumlarının birbirinden farklı olduğu bulunmuştur ($t_{0,05; 93} = 2,394$). Buna göre, fiziksel istismar pozitif sınırını aşan kadınların evlilik doyum düzeyleri ($X = 5,8000$), pozitif bildirim sınırının aşağısında kalan kadınların evlilik doyumundan düşüktür ($X = 6,1944$).

Çizelge 4.6. Evlilik Doyumu ile Fiziksel İstismar Puanları Arasında Yapılan Bağımsız Örneklem T Testine İlişkin Bulgular

Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	t	DF	p
SINIRALTI	71	6,1944	,66330	2,394	93	,019
SINIRÜSTÜ	24	5,8000	,79345			

Evlilik Doyumu İle Cinsel İstismar Puanları Arasında Yapılan Bağımsız Örneklem T Testine İlişkin Bulgular

Cinsel istismara uğramış evli kadınların evlilik doyumu düzeylerinin karşılaştırması üzerine yapılan t testi sonrasında pozitif bildirim sınırını aşan ve aşmayan kadınların evlilik doyumlarının birbirinden farklı olduğu bulunmuştur ($t_{0,05; 93} = 2,339$). Buna göre, cinsel istismar pozitif sınırını aşan kadınların evlilik doyum düzeyleri ($X = 5,7700$), pozitif bildirim sınırının aşağısında kalan kadınların evlilik doyumundan düşüktür ($X = 6,1813$).

Çizelge 4.7. Evlilik Doyumu ile Cinsel İstismar Puanları Arasında Yapılan Bağımsız Örneklem T Testine İlişkin Bulgular

Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	t	DF	p
SNIRALTI	75	6,1813	,65527	2,339	93	,021
SINIRÜSTÜ	20	5,7700	,84673			

4.5. Evlilik Doyumu Düzeyinin Evli Bireylerin Bağlanma Alt Ölçekleri ile Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular:

Bağlanma Stilleri ile İlişkilerde Mutluluk Ölçeği Puanları Arasında yapılan Pearson korelasyonuna göre, Kaçınan Bağlanma ile İlişkilerde Mutluluk Ölçeği Puanı arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = -,477$, $p < 0.01$). Buna göre, kaçınan bağlanma puanı arttıkça ilişki doyum puanı düşmektedir (Çizelge 4.8).

Kaygılı Bağlanma ile İlişkilerde Mutluluk Ölçeği puanı arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = -,288$, $p < 0.01$). Buna göre, kaygılı bağlanma puanı arttıkça ilişki doyum puanı düşmektedir.

Çizelge 4.8. Bağlanma Stilleri ile İlişkilerde Mutluluk Ölçeği Puanları Arasında Korelasyon

	Kaçınan Bağlanma	Kaygılı Bağlanma	İMO
Kaçınan Bağlanma	1	,343**	-,477**
Kaygılı Bağlanma	,343**	1	-,288**
İMO	-,477**	-,288**	1

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

4.6 Evli Bireylerin Bağlanma Alt Ölçeklerinin Çocukluk Çağı Travmaları Alt Ölçekleri ile Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular:

Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeğinin 5 alt boyutundan alınan puanlar ile Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanterinin 2 alt boyutundan alınan puanlar arasındaki ilişkiye Pearson Korelasyonu ile bakılmıştır. Yapılan istatistik sonucunda Çocukluk Çağı Travmaları 5 alt boyutundan Fiziksel İhmal, Fiziksel İstismar, Duygusal İhmal ve Duygusal İstismar puanları ile Kaygılı Bağlanma arasında, Duygusal İhmal ile Kaçınan Bağlanma arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Çizelge 4.9'da Kaygılı Bağlanma $p < 0.01$ düzeyinde Duygusal İstismar ($r = .279$) ve Duygusal İhmal ($r = .357$) arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Buna göre, Kaygılı Bağlanma puanı arttıkça Duygusal İstismar ve Duygusal İhmal puanları da artmaktadır.

Çizelge 4.9'da Kaygılı Bağlanma $p < 0.05$ düzeyinde Fiziksel İstismar ($r = .230$) ve Fiziksel İhmal ($r = .205$) arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Buna göre, Kaygılı Bağlanma puanı arttıkça Fiziksel İstismar ve Fiziksel İhmal puanları da artmaktadır.

Çizelge 4.9'da Kaçınan Bağlanma $p < 0.05$ düzeyinde Duygusal İhmal ($r = .245$) arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Buna göre, Kaçınan Bağlanma puanı arttıkça Duygusal İhmal puanları da artmaktadır.

Çizelge 4.9. Bağlanma Stilleri ile Çocukluk Çağı Travmaları Puanları Arasında Yapılan Korelasyon

	Kaygılı Bağlanma	Kaçınan Bağlanma	Fiziksel İstismar	Duygusal İstismar	Cinsel İstismar	Duygusal İhmal	Fiziksel İhmal
Kaygılı Bağlanma	1	,343**	,230*	,279**	,069	,357**	,205*
Kaçınan Bağlanma	,343**	1	,083	,113	,022	,245*	,045
Fiziksel İstismar	,230*	,083	1	,474**	,294**	,485**	,361**
Duygusal İstismar	,279**	,113	,474**	1	,301**	,416**	,144
Cinsel İstismar	,069	,022	,294**	,301**	1	,206*	,096
Duygusal İhmal	,357**	,245*	,485**	,416**	,206*	1	,330**
Fiziksel İhmal	,205*	,045	,361**	,144	,096	,330**	1

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Kaygılı Bağlanma ile Çocukluk Çağı Alt Ölçekleri Arasında Yapılan Bağımsız Örneklem T Testine İlişkin Bulgular

Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeğinin alt ölçeklerinden fiziksel ihmal, duygusal ihmal, fiziksel istismar, duygusal istismar sınır altı ve sınır üstü pozitif bildirimde sahip iki grubun kaygılı bağlanma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Bağımsız Örneklem T testi sonucunda pozitif bildirim düzeyi düşük ve yüksek olan katılımcılar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p < 0,05$).

Buna göre, fiziksel istismar pozitif sınırını aşan kadınların kaygılı bağlanma düzeyleri ($X = 45,0000$), pozitif bildirim sınırının aşağısında kalan kadınlardan yüksektir ($X = 38,5352$).

Duygusal İstismar pozitif sınırını aşan kadınların kaygılı bağlanma düzeyleri ($X = 45,0645$), pozitif bildirim sınırının aşağısında kalan kadınlardan yüksektir ($X = 37,7969$).

Duygusal İhmal pozitif sınırını aşan kadınların kaygılı bağlanma düzeyleri ($X= 48,0909$), pozitif bildirim sınırının aşağısında kalan kadınlardan yüksektir ($X = 37,7808$). Fiziksel İhmal pozitif sınırını aşan kadınların kaygılı bağlanma düzeyleri ($X = 45,5294$), pozitif bildirim sınırının aşağısında kalan kadınlardan yüksektir ($X = 39,0000$).

Çizelge 4.10. Kaygılı Bağlanma ile Çocukluk Çağı Alt Ölçekleri Arasında Yapılan Bağımsız Örneklem T Testine İlişkin Bulgular

DEĞERLER	SINIRALTI		SINIRÜSTÜ		p
	mean	SD	Mean	SD	
Fiziksel İstismar	38,5352	11,51252	45,0000	13,34818	,025
Fiziksel İhmal	39,0000	11,76502	45,5294	13,39831	,046
Duygusal İstismar	37,7969	10,89514	45,0645	13,59396	,006
Duygusal İhmal	37,7808	11,02553	48,0909	13,04903	,000

Kaçıngan Bağlanma ile Çocukluk Çağı Travmaları Duygusal İhmal Alt Ölçeği Arasında Yapılan Bağımsız Örneklem T Testine İlişkin Bulgular

Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeğinin alt ölçeği olan duygusal ihmal puanlarından sınır altı ve sınır üstü pozitif bildirimde sahip iki grubun kaçıngan bağlanma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Bağımsız Örneklem T testi sonucunda pozitif bildirim düzeyi düşük ve yüksek olan katılımcılar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p < 0.05$).

Buna göre, duygusal ihmal pozitif sınırını aşan kadınların kaçıngan bağlanma düzeyleri ($X = 34,5455$), pozitif bildirim sınırının aşağısında kalan kadınlardan yüksektir ($X = 28,1644$).

Çizelge 4.11. Kaçıngan Bağlanma ile Çocukluk Çağı Travmaları Duygusal İhmal Alt Ölçeği Arasında Yapılan Bağımsız Örneklem T Testine İlişkin Bulgular

Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	t	DF	p
SINIRALTI	73	28,1644	11,01138	-2,435	93	,017
SINIRÜSTÜ	22	34,5455	9,91261			

Buna göre, duygusal ihmal pozitif sınırını aşan kadınların kaçınan bağlanma düzeyleri ($X = 34,5455$), pozitif bildirim sınırının aşağısında kalan kadınlardan yüksektir ($X = 28,1644$).

5. TARTIŞMA

Söz konusu bu çalışmada da literatürdeki bilgiler dikkate alınarak evli olan kadınların evlilik doyumları arasında bir fark olup olmadığı ve varsa bu farklılığın nelerden kaynaklandığını anlamak için sosyo-demografik değişkenler, çocukluk çağı travmaları, psikolojik iyi oluş, bağlanma stilleri açısından karşılaştırılmıştır. Sosyo-demografik değişkenler ile evlilik doyumu arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla İlişki Mutluluk Ölçeği ile araştırmacı tarafından oluşturulan Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Analizlerden yola çıkarak Evlilik Doyumu ile ilişkili olduğu düşünülen değişkenlerden yaş, evlilik şekli, evlilik süresi, çocuk sayısı, eğitim seviyeleri ele alınmıştır.

Araştırma kapsamına alınan bireylerin ilişkilerde mutluluk puan ortalaması 30.47 ± 6.09 'dur. İlişkilerde Mutluluk Ölçeğinden alınabilecek en yüksek puanın "42" olduğu göz önüne alındığında, bu çalışmadaki kişilerin ilişkilerde mutluluk puanlarının yüksek başka bir deyişle, bu kişilerin evliliklerinde algıladıkları mutluluğun yüksek olduğu söylenebilir (Tuterel-Kışlak 2002). İlişkilerde mutluluk ölçeği puanının yüksek olması, mutlu çiftlerin ilişkilerini ve eşlerini gerçekçi olmayan bir şekilde olumlu değerlendirmesinden kaynaklandığı söylenebilir (Büyükşahin 2007). Büyükşahin ve Hovardoğlu (2004), Türkiye gibi toplulukçu kültüre sahip ülkelerde evli bireylerin mevcut ilişkilerini kaybetmeleri durumunda başkası ile ilişki kuramayacakları korkusunun oluşabileceğini, bu korkuyla bireylerin ilişkilerine daha fazla bağlanıp, ilişkilerini olduğundan daha olumlu algılayıp, doyum alabileceklerini ifade etmişlerdir.

5.1. Evlilik Doyumu Düzeyinin Evli Bireylerin Sosyo-demografik Verileri ile Karşılaştırılmasına İlişkin Sonuçlar

Demografik değişkenlerle evlilik doyumu ilişkisine bakıldığında araştırma bulguları; evlilik memnuniyeti ile yaş, evlilik süresi, çocuk sayısı ve eğitim durumu değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı yönündedir.

Geçmiş çalışmalara bakıldığında, yaş ile evlilik doyumu arasında bir ilişki bulunamayan birçok araştırma mevcuttur (Gülaçtı 2009, Yeşiltepe 2011, Kubat 2012, Zeytinoğlu 2013). Bu araştırmadan elde edilen bulgular geçmiş çalışmaların bulguları ile paralellik göstermektedir. Bir diğer yandan literatürdeki bazı araştırmalar ise, yaş değişkeninin mutluluk için önemli bir faktör olduğunu ve genç bireylerin yaşlı bireylerden daha mutlu

olduklarını, olumlu duygunun genç ve orta yetişkinlerde istikrarlı olduğunu, yaşlı grupta ise azalma gösterdiğini belirtmişlerdir (Güleç 2014).

Evlilik süresinin evlilik doyumu ile ilişkisine dair çeşitli tartışmalar sürmektedir. Evlilik süresi ve evlilik doyumu arasında anlamlı ilişki gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Hudson ve Murphy 1980, Macke 1981, Gleen 1998, Alder 2010). Ülkemizde de, evlilik doyumu ve evlilik süresi arasındaki ilişkiyi destekleyen çalışmalar bulunmaktadır (Işınso 2003, İnceer 2010, Demiray 2006, Erdoğan 2007, Taşköprü 2013). Örneğin Güleç (2014) yaptığı çalışmada, 16-20 yıl arasında evli olan bireylerin evlilik memnuniyeti düzeyinin, 0.5-5 yıl arasında evli olan bireylerin evlilik memnuniyeti düzeyinden anlamlı derecede düşük olduğunu saptamıştır. Mevcut çalışmada Evlilik doyumu toplam puan ortalaması üzerinden düşünüldüğünde, evlilik süresi ile anlamlı ilişki görülmemiştir. Tutarel-Kışlak ve Çabukça (2002), Dökmen ve Tokgöz (2002), Dökmen (2003), Çınar (2008), Turanlı (2010) ve Yüksel'in (2013) bulgularına göre de, eşlerin evlilik doyumlarının evlilik yılı değişkenine bağlantılı olmadığı anlaşılmaktadır.

Yapılan araştırmada evlilik doyumu ile yaş ve evlilik süresi değişkenleri arasında ilişki bulunamamasının nedeninin katılımcıların evlilik doyumu puanlarının yüksek olması olduğu düşünülmektedir. Evlilik şekli ile evlilik doyumu arasında ilişki bulunamamasının nedeninin severek evlenen katılımcıların sayısının görücü usulü evlenen katılımcı sayısından çok daha fazla olduğu ve yeterli örnekleme ulaşılmadığından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Evlenme şeklinin evlilik doyumuna etkisini araştıran yeterli çalışma bulunmamakla birlikte yapılan çalışmalarda evlilik şeklinin evlilik doyumuna etkisini gösteren sonuçlar bulunmaktadır. Severek evlendiğini belirten bireylerin ilişkilerde mutluluk algılarının, görücü usulü ile evlendiğini söyleyen kişilere göre daha yüksek olduğu belirten çalışmaların (Myers ve diğ. 2005, İnceer 2010, Tosyalı 2010) yanı sıra görücü usulü ile evlendiğini söyleyen kişilerin daha yüksek evlilik doyumuna sahip olduğunu gösteren çalışmalar da literatürde yer almaktadır (Xiaohe ve Whyte 1990). Geçmişte yapılan birçok çalışma (Güçlü-Ergin 2008) evlenme şekli ile evlilik doyumu arasında bir ilişkinin olduğunu belirtmesine karşın yapılan bu çalışmada görücü usulü ile severek evlenen kadınlar arasında bir fark bulunamamış olup bunun nedeni karşılaştırma yapılmak için gereken yeterli veriye ulaşılamamasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Güçlü-Ergin (2008) görücü usulü evliliklerde eşlerin evlilik öncesinde amaç, beklentiler, değerler vb.

gibi konularda birbirlerini yeterince tanıma imkanlarının olmadığını, görücü usulü evliliklerde evlilik öncesi ve sonrasında aile büyüklerinin ve geleneksel düzenlemelerin çoğunlukla eşlerin duygu ve düşüncelerinden öncelikli olarak görülmesi çiftin evlilik ilişkisi üzerinde olumsuz etkilere neden olabileceğini belirtmiştir. Bu görüşün aksine, güncel çalışma İstanbul'da yaşayan kadınlar ile yapılmış ve günümüzde kentsel bölgelerde görücü usulünün eski usullere göre farklılaştığı, bireyler birbirlerini tanıyarak evlenmeye karar verdikleri söylenebilir. Bu durum, severek evlenen ve görücü usulü evlenen bireylerin evlilik doyumunun farklılaşmama nedenleri arasında sayılabilir.

Evlilik doyumunu ve eğitim düzeyi üzerine yapılan geçmiş çalışmalar eğitim düzeyindeki yükselişe, evlilik doyumunu ve uyumundaki artışın eşlik ettiğini ortaya koymaktadır. (Yıldırım 1992, Fıfıloğlu 1992, Blum ve Mehrabian 1999, Dökmen ve Tokgöz 2002, Abalı 2006, İnceer 2010, Çağ ve Yıldırım 2013). Bu görüş ve bulguların aksine güncel çalışmada öğrenim durumunun evlilik doyumunu üzerinde bir etkisine rastlanmamıştır. Bu sonuca paralel olarak, Kubat (2012) , Güleç (2014) ve Uluyol (2014) yaptığı çalışmalarda eğitim durumunun evlilik doyumunu üzerinde bir etkisi olmadığını belirtmiştir. Güncel çalışmada evlilik doyumunu ile eğitim durumu arasında fark bulunamamasının nedeninin örneklemin eğitim düzeyinin yüksek olmasından kaynaklandığı söylenebilir. En az ilköğretim seviyesinde eğitim durumuna sahip olan örneklemin çoğunluğu üniversite eğitim düzeyinde yoğunlaşmaktadır.

Çalışmanın bir diğer sosyo-demografik değişkeni olan çocuk sahibi olma durumunun evlilik doyumunu üzerindeki etkisine bakılmıştır. Yapılan geçmiş çalışmalarda çocuk sahibi olmayan çiftlerin evlilik uyumları daha yüksek olduğunu gösteren çalışmalar bulunmaktadır. (Routh 1981, Cowen ve Cowen 1992, Zelkowitz ve Milet 1996, Johnson ve Huston 1998, MacLean 2001, Zimmerman ve diğ. 2003, Jose ve Alfans 2007, Uluyol 2014). Öte yandan, Guo ve Huang (2005) ise çocuk sahibi olmanın evlilik doyumunu arttırdığını belirtmiştir. Çınar (2008), Zeytinoğlu (2013), Çelik (2006), Çağ ve Yıldırım (2013) ve Güleç'e (2014) ise çalışmalarında ilişki belirtmemiştir. Güncel çalışmada evli kadınlardan çocuk sahibi olanlar ile olmayanlar arasında evlilik doyumunu toplam puan ortalamaları açısından aralarında fark görülmemiştir. Diğer bir değişle çocuk sahibi olma durumunun evlilik doyumunu üzerinde bir etkisi bulunmamaktadır. Bu sonuca paralel bulgular elde eden Fıfıloğlu ve Çabukça (2002) bu durumu, ana baba rolü ya da karı koca rolünün çocuk sayısıyla değişmediğı ve birbirlerinden ayrı işledikleri şeklinde

açıklamışlardır. Bir diğer açıdan ise toplumsal cinsiyet rollerinin gün geçtikçe iş hayatına giren kadınların artması ile değişime uğraması, çiftlerin çocuk sahibi olduktan sonra çocuk bakımını paylaşmalarından kaynaklanabileceği şeklinde düşünülebilir.

5.2. Evlilik Doyumu Düzeyinin Evli Bireylerin Psikolojik İyi Oluş Alt Ölçekleri ile Karşılaştırılmasına İlişkin Sonuçlar

Araştırmada psikolojik iyi oluş semptom değerlendirme ölçeği ile incelenmiş ve 9 alt faktör için evlilik doyumuna ayrı ayrı bakılmıştır. Bu incelemeler sonucunda evlilik doyumuna ile psikolojik iyi oluş alt faktörleri arasında negatif yönde bir ilişki olduğu görülmüştür. Literatür incelendiğinde, bu bulgunun önceki araştırma sonuçlarıyla tutarlı olduğu görülmüştür (Glenn 1975, Kim ve McKenry 2002, Proulx ve diğ. 2007, Rogers ve DeBoer 2001, Sacco ve Phares 2001, Uluyol 2014, Gülyüksel-Akdağ ve Cihangir-Çankaya 2015).

Evlilikteki problemler ve psikolojik iyilik hali arasındaki ilişkinin nedenlerine dair çeşitli açıklamalar söz konusudur. Bu bağlamda temel olarak psikolojik ve sosyolojik faktörlerden söz edilmektedir. Beach ve diğ. (1990) ise psikolojik iyilik halinin psiko-sosyal faktörlerle ilişkili olduğunu öne sürmektedir. Stres ortamında bulunmak kişilerde daha duyarlı hale gelmelerine ve sağlık sorunlarına neden olabilmektedir (McEwen 2003). Semptom tarama ölçeği alt boyutlarından düşmanlık ile evlilik doyumuna arasında beklenenler doğrultusunda negatif yönde bir ilişki tespit edilmiştir. Düşmanlık alt boyutunun ölçtüğü tartışmaya girme, bağırma, başkalarına zarar verme gibi durumların ilişkiye zarar verdiği ve kısa/uzun vadede ilişki doyumunu düşürdüğü savunulabilir. Evlilikteki fiziksel ve sözel saldırganlıklar, eşin aşağılayıcı suçlayıcı davranışları, ayrılık ve boşanma tehdidi gibi evlilik ilişkisindeki sorunların kişilerin stres düzeyini artırarak depresif belirtileri arttırdığını bilinmektedir (Uluyol 2014).

Gülyüksel-Akdağ ve Cihangir-Çankaya (2015) yaptıkları çalışmada evlilik doyumuna ile psikolojik iyi oluşu kültürel bağlamda incelemiş ve toplulukçu kültürlerde aile kavramına, toplumsal ve ikili ilişkiye oldukça önem verildiğini belirtmişlerdir. Bununla birlikte kendilerine ilişkin nitelermelerde bulunurken aileyi referans aldıkları aktarmıştır. Bu bağlamda bakıldığında aileye ve evliliğe oldukça değer verilen ülkemiz gibi toplulukçu toplumlarda bireylerin mutluluğu üzerinde evlilik doyumunun etkili olması oldukça anlaşılır görünmektedir. Bu görüşe paralel olarak, Hazan ve Shaver (1987) aile içindeki

olumsuzlukların çocuğun gelişim sürecine zarar verdiğini belirtmiştir. Bu olumsuz yaşantılar bireylerde depresyon, anksiyete olarak kendini gösterebilir.

Bu çalışmada depresyon ile evlilik doyumu arasında bir ilişki olduğu gözlenmiş, evlilik doyumu düşük olan kadınların depresyon seviyeleri daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu bulgular doğrultusunda, depresyon nedenleri arasında kadınların evlilik hayatına girmesi ile üstlendikleri sorumlulukların artması sayılabilir. Özen-Kapız (2002) yaptığı çalışmada kadının ev işinin yanında ücretli bir işte çalışmasının daha fazla enerji ihtiyacına neden olduğu ve bunun da kadında stres ve depresyona yol açarak evliliğini olumsuz etkileyebileceğini belirtmiştir. Yapılan diğer araştırmalar da evlilik doyumunun evli kadınlarda depresyonla ilişkili olduğunu göstermiştir. Örneğin Eskin (2012) eşlerin kişisel ve ilişkisel özellikleri evlilik doyumunda önemli rol oynadığını, eşlerden birindeki depresyon ve anksiyetenin evlilik doyumlarını azalttığını belirtmektedir. Yine aynı şekilde Whisman ve arkadaşları (2004) psikopatoloji ve evlilik doyumu ilişkisini incelediği çalışmada, her iki eşin depresyon ve anksiyete düzeylerini ölçmüş ve evlilik doyumunun kişinin kendi anksiyete ve depresyon düzeyi ve eşin depresyon düzeyi ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bulgular cinsiyetin etkisinin olmadığını, depresyonun etkisinin anksiyete etkisinden daha güçlü olduğunu göstermiştir. Çalışmanın bulguları arasında depresyon ile evlilik doyumu arasında bir ilişkinin olması, diğer yandan anksiyete ile evlilik doyumu arasında bir ilişkinin bulunmadığı yer almaktadır. Benzer şekilde Sacco ve Phares (2001), evlilik doyumunun psikolojik iyi oluşun önemli bir belirleyicisi olduğunu ve evlilik doyumsuzluğu olan bireylerin evlilik doyumu olanlardan daha çok depresif semptom gösterdiğini belirtmişlerdir.

Paranoid düşünce ile evlilik doyumu arasında ilişki bulunmuş ve bu ilişki, paranoid düşüncenin eşe yönelik olduğunda çift arasında sorunlara yol açabileceği şeklinde açıklanabilir. Eşe yönelik olan gerçekçi olmayan bu düşünceler, güvensizlik, suçlama, tartışma şeklinde ortaya çıkabilir. Kişilerarası duyarlılık faktörü, evlilik doyumu ile negatif yönde ilişkili çıkmış olup, evlilik doyumunu düşürdüğü saptanmıştır.

Psikolojik iyi oluş alt faktörlerinin ortak yanı bireylerde işlevselliği bozmalarıdır ve bu durumun da evli bireylerin evlilik yaşantısına zarar vermesi kaçınılmazdır.

Çocukluk çağı travmaları, psikolojik iyi oluş ve bağlanma stilleri sonuçları birbirleri ile paralel olduğu görülmüştür. Bu durumda çocukluk çağında yaşanan olumsuz durumların

bağlanma stilini etkilemesi ile yetişkinlikte psikolojik bir takım olumsuzluklara yol açması kaçınılmaz görülmektedir.

5.3. Evlilik Doyumu Düzeyinin Evli Bireylerin Çocukluk Çağı Travmaları Alt Ölçekleri ile Karşılaştırılmasına İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın bir diğer amacı ise, çocukluk döneminde yaşanan ihmal ve istismarın, yetişkinlik döneminde evlilik doyumunu nasıl etkilediğini anlamaya çalışmaktır. Ulaştığımız sonuçlar, bireyin kendi geçmişini değerlendirme biçiminin, öznel olarak geçmişin şimdiki olumsuz açıdan etkilediği algısının, çocukluk dönemindeki travmatik olaylarla evlilik doyumu arasındaki ilişkide etkisi olduğunu ortaya koymuştur. Çocukluk dönemi olayları ve süreçleri yetişkin algıları, duyguları ve davranışları aracılığıyla etkili olmaktadır (Walker ve diğ. 2009). Çocukluk dönemi olayları ve süreçleri, bireysel özellikler ve çift süreci değişkenleri aracılığıyla etkilerini göstermektedir.

Yapılan istatistik sonucunda, cinsel, fiziksel, duygusal istismar ve duygusal, fiziksel ihmal türleri travmatik yaşantıları göz önüne alındığında, evli kadınların çocukluk çağında yaklaşık %24'ünün fiziksel istismar, %31'inin duygusal istismar, %20'sinin cinsel istismar, %17'sinin fiziksel ihmal ve %22'sinin duygusal ihmal şeklinde travmatik yaşantıya maruz kaldığı anlaşılmaktadır.

Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda çocukluk çağında yaşanan travmalar ile evlilik doyumu arasında istatistiksel açıdan negatif yönde bir ilişki saptanmıştır. Araştırmadan elde edilen bu bulgu travmatik anıların evlilik doyumunu düşürdüğünü ortaya koymaktadır. Bu bulgu literatürdeki çocuklukta yaşanan travmalar ile evlilikte yaşanan olumsuzluklar arasında bir ilişki olduğunu ortaya koyan Whisman'ın (2000, 2006) çocukluk döneminde fiziksel istismar, tecavüz veya ciddi fiziksel saldırılara maruz kalan evli bireyler arasında boşanma ve ayrılma oranlarının daha yüksek olduğu bulguları ile benzerlik göstermektedir. Mevcut evlilik memnuniyeti, çocukluk döneminde cinsel ve fiziksel istismara maruz kalmış bireyler arasında daha düşük olduğu bulunmuştur. Çocukluk çağı travmalarının yetişkinlikteki psikolojik sorunları arttırdığı görülmüştür (Yargıç ve diğ. 1994). Dengizek (2015), duygusal istismara maruz kalmış kadınların evlilikte eşi ile arasında geçimsizliklerin olduğunu belirtmiştir. Bu bulgulara bakıldığında, çocukluk çağında yaşadıkları travmalar sonucunda psikolojik kırılganlığı olan bireylerin, evlilik doyumlarının düşük olduğu sonucuna varılmıştır. Sonuçlar çocukluk travmalarının

evlilik yaşantısı üzerindeki önemini destekler niteliktedir. İstismar bulgularını saptamak mümkün iken, duygusal ihmal ile ilgili bulguların saptanması çok zor olmaktadır (Chasan 2010). Bu çalışmada evlilik doyumu ile duygusal istismar arasında bir ilişki bulunamamıştır. Bunun nedenleri arasında çocuklukta yaşanan duygusal istismarın yetişkinlikteki etkilerini analiz etmenin zorluklarından bahsedilebilir. Şar (1998) duygusal istismarın oldukça yaygın olduğunu buna karşın sınırlarını belirlemenin de bir o kadar zor olduğunu dile getirmiştir. Bunun yanı sıra, duygusal olarak istismar edilen bir çocukların yaşamları süresince, onların sevgi olarak adlandırdıkları, başkalarının onayının peşinden koşma davranışı sergiledikleri görülmüştür. Yani bu bireylerin evlilik doyumlarını gerçekçi derecede yansıtmadıkları, eşlerinin onayını almak için doyumsuz olan evliliklerini doyumlu olarak değerlendirdikleri söylenebilir.

Çalışmada evlilik doyumu ile arasında ilişki bulunamayan bir diğer çocukluk çağı travması ise fiziksel ihmaldir. Örnekleme bakıldığında çocukluk çağı travmalarından en az fiziksel ihmal bildirimleri bulunmaktadır. Katılımcıların çoğu değerlendirilebilecek düzeyde bu ihmal türüne maruz kalmamış ve bu nedenle karşılaştırma yapmak mümkün olmamıştır.

5.4. Evlilik Doyumu Düzeyinin Evli Bireylerin Bağlanma Alt Ölçekleri ile Karşılaştırılmasına İlişkin Sonuçlar

Literatüre bakıldığında ilişki doyumu ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi konu alan birçok araştırma bulmak mümkündür. Banse (2004) evli bireylerle yaptığı araştırmasında, evli bireylerin ilişki doyumunun bireyin bağlanma stilinden eşinin bağlanma stiline doğru uzanan kombinasyonlarla açıklanabileceğini ortaya koymuştur. Yapılan korelasyon sonucunda bağlanma stili ile evlilik doyumu yüksek düzeyde ilişkili bulunmuş ve bu sonuçların geçmiş çalışmalarla karşılaştırıldığında tutarlı olduğu görülmüştür.

Yapılan araştırmalar sonucunda kaçınan ve kaygılı bağlanma stilleri ile ilişki doyumu arasında negatif yönde bir ilişki olduğu görülmüştür. Aynı şekilde Beşay (2007) gerçekleştirdiği araştırmasında da bağlanma stili puanları ile ilişki doyumu puanları arasında bir ilişki olduğunu dile getirmiş; korkulu, saplantılı ve kayıtsız bağlanma stilleri ile ilişki doyumu arasında negatif yönde bir ilişki bulmuştur. Yapılan istatistik sonucunda görülmüştür ki araştırmaya katılan kadınların kaygı ve kaçınma puanları düştükçe incelenen evlilik doyumu ve travmatik yaşantılar değişkenleri pozitif yönde artış gözlenmiştir.

Bağlanma ve yakın ilişkilerin incelendiği çalışmalarda da, ilişkilerdeki durumların yorumlanması ve verilen tepkilerde bağlanma stillerine göre farklılık olduğu görülmüştür. (Mikulincer 1998, Mikulincer ve Shaver 2007). Bu bağlamda, içsel çalışan modellerin kişiyi yönlendiren ve karşıdan gelecek davranışlarla ilgili beklentileri biçimlendirdiği düşünülmektedir. Bunu destekler nitelikteki, Çıkılı-Uytun ve arkadaşlarının (2015) gerçekleştirdiği çalışma bulgularına göre, güvenli bağlanan kadın ve erkeklerin eşleri hakkındaki düşünceleri önemli ölçüde güvenli üs ile ilişkilidir. Güvenli bağlanan ve eşlerini güvenli üs olarak görebilen bireyler yardım isteyebilirler, ihtiyaçlarını ifade edebilirler ve sıkıntılı sorunların çözümü ile ilgili destekleyicidirler. Güvensiz bağlanan bireyler ise eşlerini güvenli üs olarak görebilme konusunda yetersizdirler. Tüm bu bilgiler doğrultusunda güvenli bağlanma geliştiremeyen bireylerin davranış şekilleri ikili ilişkide anlaşmazlığa, uyumsuzluğa ve doyumumsuzluğa neden olabileceği düşünülmektedir.

Crowell ve arkadaşları (2002) tarafından yapılan bir araştırmaya göre, evlilik öncesi ve evlilik sonrası bağlanmaları incelenen bireylerde, evlilik öncesinde güvenli bağlanma gösterenlerin %96'sının evliliklerinde de güvenli bağlanmalarının aynı kaldığı belirtilmektedir. Kaçınan bağlanma gösterenlerin %79'u evliliklerinde de kaçınan bağlanma göstermeye devam ederken, %27'si kaygılı gruba geçtiği görülmektedir. Bu durum, bağlanma davranışının evlilikte de önemli oranda değişmeden sürdüğünü göstermektedir.

Güvenli bağlanma stiline karşıtı olan kaçınan bağlanmaya sahip bireyler, eşleri ile yakınlaşmaktan rahatsızlık duymakta, güvenmekte zorlanmakta ve eşlerine bağımlı hissetmektedirler (Işınsoy 2003).

Çalışmaya katılan kadınların evlilik doyumları ile kaygı ve kaçınma puanları arasında ters yönde bir ilişki görülmektedir. Kaçınma ve kaygı puanları yüksek olan evli kadınların evlilik doyumu düşük bulunmuştur. Bu araştırmada da kaçınan bağlanan bireylerin evlilik doyumunu negatif yönde etkilemesi beklentiler doğrultusundadır. Kobak ve Hazan (1991) yine benzer olarak çalışmalarında kaygılı ve kaçınan bağlanma biçiminin daha düşük evlilik doyumuyla ilişkisini bildirmişlerdir. Ayrıca Gallo ve Smith (2001) kaygılı bağlanmanın, kaçınan bağlanmaya göre evlilik uyumu için daha önemli bir belirleyici olduğu bildirmiştir.

Bağlanma stilleri üzerine yapılan araştırmalar sonucunda, genellikle güvenli bağlanan bireylerin romantik ilişkilerinden daha fazla doyum aldıklarına işaret eden bulgular elde edilmiştir (Carnelley ve diğ. 1994, Collins ve Read 1990, Hazan ve Shaver 1987, Meeks ve diğ. 1998, Simpson 1990). Geçmiş çalışmalarda kaygılı bağlanan bireylerin ilişkilerini doyumsuz olarak tanımladıkları belirtilmiştir. Buna ek olarak Erdem ve Kabasakal (2015) evlilik ilişkilerindeki kaygının yordama gücü kaçınma boyutundan daha fazla bulmuştur.

Yurtiçi ve yurtdışında bağlanma stilleri üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde de (Simpson 1990, Kart 2002, Yıldız 2005, Bahadır 2006, Bozkurt 2006, Erdoğan 2007, Hatch 2008, Batıgün 2008, Sığırcı 2010) sonuçlar evlilik doyumunu ile bağlanma arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Örneğin; Açık (2008) evlilik doyumunu yüksek bireylerin daha düşük kaçınma ve kaygı puanlarına sahip olduğunu bulmuştur. Bir diğer örnek ise Hirsberger ve arkadaşlarının (2009) evlilik doyumunu ile bağlanma stilleri arasında yaptığı çalışmada bu iki değişkenin önemli ölçüde ilişkili olduğunu bulmuşlardır. Bununla birlikte güvenli bağlanmanın tek taraflı olmadığını yani eğer eşlerden bir tanesi güvenli bağlanıyor ve evliliğinde doyum hissediyorsa eşi de güvenli bağlandığını ve daha fazla doyum hissettiğini bildirmiştir. Butzer ve Campbell (2008) kaygılı bağlanmanın evlilik doyumunu negatif yönde yordadığını belirtmektedir. Uluyol (2014) çalışmasında kaygılı ve kaçınan bağlanma düzeyi arttıkça evlilik uyumunun düştüğünü saptamıştır.

Literatürde çok fazla olmamakla birlikte bağlanma stilleri ile evlilik doyumunu arasında ilişki olmadığını gösteren çalışmalar da bulunmaktadır. Evlilik doyumunu ve yetişkin bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi inceleyen bu çalışmalar kaygılı ve kaçınan bağlanma ile evlilik doyumunu arasında anlamlı bir ilişki olmadığını ortaya koymuştur (Collins ve diğ. 2002; Çetin 2010). Benzer olarak Hatch (2008) yaptığı araştırmada bağlanma stillerinden kaygılı bağlanmanın evlilik doyumunu etkilemediğini belirtmiş ve nedeninin, katılımcıların yüksek evlilik doyumunu göstermiş olmaları olduğunu öne sürmüştür.

5.5. Evli Bireylerin Bağlanma Alt Ölçeklerinin Çocukluk Çağı Travmaları Alt Ölçekleri ile Karşılaştırılmasına İlişkin Sonuçlar

Bağlanma teorisine göre çocuk ve ebeveyn arasında kurulan duygusal bağın çocuğun kişilik gelişimi ve davranışsal organizasyonu üzerinde önemli etkileri olduğu ve ebeveynin istismar ve ihmal edici davranışlarının psikopatoloji üzerinde önemli etkileri olduğu belirlenmiştir (Uğur 2010). Aile içinde yaşanan bu olumsuzlukların çocuğun

gelişim sürecine zarar verdiği ve kişilerde depresyon, anksiyete, düşük benlik algısı, post travmatik stres bozukluğu olarak kendini gösterebileceği bilinmektedir. Güncel araştırmada da çocukluk çağı travmaları ile bağlanma alt düzeyleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda yapılan araştırmanın sonuçları çocukluk döneminde fiziksel ihmal, fiziksel istismar, duygusal istismar ve duygusal ihmale uğrama ile kaygılı bağlanma geliştirme arasında anlamlı düzeyde bir ilişkinin varlığını göstermiştir. Özetle geçmiş çalışmaların (Uğur 2010, Chasan 2010) bulgularını destekler nitelikte bu çalışmanın bulguları arasında, çocuklukta olumsuz yaşantıların güvensiz bağlanmanın ortaya çıkmasına, özellikle güvensiz bağlanma stillerinden kaygılı bağlanmaya neden olduğu yer almaktadır. Aynı şekilde Chasan (2010), çocukluk çağında duygusal istismara maruz kalan kişilerin ileriki dönemlerde, depresyon, yoğun kaygı, düşük benlik algısı, yetersiz sosyal ilişkilere sahip olduklarını belirtmiştir. Finzi ve arkadaşlarının (2001) fiziksel istismar ve ihmale maruz kalan çocuklardaki bağlanma biçimlerini inceleyen çalışmalarında da belirttikleri gibi fiziksel istismara maruz kalanlar, diğer insanlara karşı şüpheli ve güvensizdirler. Ayrıca ihmal edilen çocuklar sosyal ortamlardan geri çekilirler, güvensizlik ve yetersizlik düşünceleri yaşarlar.

Çocuğu istismar edenin genellikle en yakınındaki kişilerden biri olması ve bağlanma davranışının özellikle kişi üzerinde stres yaratan durumlarda artması istismarın birey üzerinde kaygılı bağlanma yaratmasında etkili olabilir. Güvenli bağlanmanın temeli ayrıca doğru zamanda bakım verenden ayrılma davranışının gerçekleşmesini kapsar. Oysa travmatik bir ortamda istismara uğrayarak büyüyen bir çocuk bu sağlıklı ayrılma davranışını geliştirememesi araştırmamızda bulguların işaret ettiği kaygılı bağlanmanın sebebi olabilir (Woke ve diğ. 1996). Bu bulgu bağlanma teorisinin temelini oluşturan çocukluk yaşantılarının bireyin kişilik gelişiminin temelini oluşturduğu şeklindeki hipotezi desteklemektedir (Anderson 2001).

İstismarlarla kaygılı bağlanma stili arasında anlamlı ilişkilerin olması, kaygılı bağlanan bireylerin, ilişkilere takıntılı olması ve sürekli ilişkilerini düşünme eğiliminde olması (Bartholomew ve Horowitz 1991) şeklindeki kuramsal bilgi ile açıklanabilir. Diğer bir yandan araştırmadan elde edilen diğer bir sonuç ise kaçınan bağlanma stili ile çocukluk istismarları arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığıdır. Diğer bir örnekte ise, Uğur (2010) çalışmasında kaçınan bağlanmanın çocukluk çağı travmalarının tüm alt boyutları ile pozitif yönde anlamlı bir ilişkiye sahip olduğunu bulmuştur. Buna karşın, kaygılı

bağlanmanın ise sadece cinsel istismar ve çocukluk çağı travmaları toplam puanı ile pozitif yönde ilişkili bulunduğunu belirtmiştir.

Dimitriova ve arkadaşları (2009) çocukluk döneminde yaşanan cinsel tacizin yetişkin bağlanma biçimini etkilediğini belirtmişlerdir. Tacize uğramış olan kadınların ilişkilerde daha kaygılı olduklarını, sevmeyecekleri ya da terk edilecekleri korkusunu daha çok yaşadıklarını belirtmişlerdir. Dengizek (2015) aktardığına göre Taner ve Gökler (2004), cinsel istismara maruz kalan bireylerin, kişiler arası ilişki kurma ve sosyal ilişkileri sürdürme becerilerinin zayıf olduğunu ve yetişkin dönemde ortaya çıkan depresyonlarının görüldüğünü bulmuşlardır. Aynı şekilde Dengizek (2015) de cinsel istismara maruz kalma ile kaygı bozuklukları arasında bir ilişkinin varlığından söz etmiştir. Buna karşın, taciz yaşayan kadınlarla yaşamayan kadınlar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Yapılan güncel çalışmada ise cinsel istismar pozitif bildirim sınırını aşan ile aşmayan kadınlar arasında kaygılı ve kaçınan bağlanma düzeyleri açısından anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Araştırmamızda ulaştığımız çocukluk döneminde yaşanan cinsel istismar ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin çok güçlü olmadığı sonucu, diğer araştırmacıların çalışmaları sonucunda ulaştıkları sonucu da desteklemektedir: Çocukluk döneminde tacize uğrayan bireylerin bazıları ya da birçoğu, çalışmaya katıldıkları dönemde, tacizin sonucu olarak değerlendirilebilecek herhangi bir belirti göstermeyebilir (Walker ve diğ. 2009).

Bir diğer çocukluk travmatik yaşantılarından duygusal ihmal ve istismara maruz kalan çocuklarda çoğunlukla gelişimlerinde duygusal, davranışsal ve sosyal bir takım sorunlar görüldüğü vurgulanmaktadır (Dengizek 2015). İhmale maruz kalan çocukların genellikle yaşitlarıyla ilişkilerinde sorunlar yaşadıkları ve sosyal ortamlardan çekildikleri, ilişkilerinde daha bağımlı bir yapıda ve kaygılı oldukları belirtilmektedir (Finzi 2001). Duygusal ihmal ve istismar, uzun vadede kişileri ruhsal alanda fiziksel ihmal ve istismarlara göre daha çok etkilemektedir (Kaplan ve diğ. 1999).

Görüldüğü gibi çocukluk çağı travmalarının birçok duygusal probleme sebep olduğu bilinmektedir. Çalışmada elde edilen bir diğer bulgu ise duygusal ihmal ile kaçınan bağlanma arasında bir ilişki olduğudur. Duygusal ihmale maruz kalma düzeyi arttıkça bireylerin kaçınma davranışlarının artması, kaçınan bağlanan bireyin yaşadığı güvensizlik durumundan kaynaklanmakta olduğu söylenebilir. Geçmiş çalışmalarda duygusal ihmale maruz kalan, sürekli olarak reddedilen ve aşağılanan çocukların, güvenme problemi

yaşamakta oldukları, sosyal olarak geri çekilmekte, ilişki kurmakta zorlanmakta ve bunları takip eden birçok sorunla karşılaştıkları öne sürülmüştür (Şahin-Demirkapı 2013). Kaçınan bağlanma stilinde ise, bireylerde olumsuz benlik ve olumsuz başkaları yaklaşımı görülür. Kaçınan bağlanan bireyler, yakınlıktan korkmakta ve sosyal açıdan kaçınan bir duruş göstermektedirler. Yine bu kişiler, kendilerini değersiz gördükleri gibi, diğer bireyleri de olumsuz algırlar. (Bacaksız 2011). Görüldüğü gibi çocukluk çağında yaşanan duygusal ihmalin neden olduğu güvensizlik, yetişkinlik döneminde süreklilik göstermekte ve kişilerin başkalarından olumsuz beklentilerinin olması ve reddedilme korkusu ile hareket ederek ilişki durumundan uzak durmak istemeleri olarak görülmektedir. Bu noktada duygusal ihmal ile kaçınan bağlanma arasında bir ilişkinin olması beklenenler doğrultusundadır.

6. Sınırlılıklar

Süleymanov'un 2009'da Türk toplumunun aile ve evlilik ilişkileri üzerine yaptığı incelemede, Türk toplumunda aile ve evlilik ilişkilerinin değişme sürecinin genel olarak sosyal içerikli bireysel nedenlere bağlı olduğunu belirtmiştir. Bunların başında ailedeki ekonomik problemler, kadının ekonomik özgürlüğünün artması ve kadının ailedeki rolünün değişmesi gelmektedir. Bütün bu etkenler aile ilişkilerinde ataerkil yapısının değişmesine sebep olmaktadır. Tüm bunlar ele alındığında güncel çalışmada eğitim, çocuk sahibi olma gibi Sosyo-demografik faktörlerin evlilik doyumu üzerinde etkisinin olmamasını değişen bu evlilik yapısı ile açıklanabileceği düşünülmektedir.

Yapılan çalışmada evlilik doyumu ile psikolojik iyi oluş arasında bir ilişki olup olmadığına bakılmıştır. Bireylerin evlilik öncesi bir takım psikolojik problemlere sahip olup olmadığı bilinmemektedir. Bu nedenle yapılan çalışmada hangi faktörün bir diğerini etkilediği bilinmemektedir. Evli bireylerin evlilik öncesi psikolojik iyi oluşları ölçülmemiş olup bu durumun ileriki çalışmalarda evlilik öncesi ve sonrası olarak ölçülmesi tavsiye edilmektedir.

Sadece kadınların ele alınması tek taraflı bir bakış açısına neden olmuş, eşlerinin bağlanma stilleri, psikolojik iyi oluş durumları ve çocukluk çağı travmalarına sahip olup olmadıkları ölçülmemiştir.

7. SONUÇ VE ÖNERİLER

Daha önce de ifade edildiği gibi bu araştırmada İstanbul'da yaşayan evli kadınların evlilik doyumları, bağlanma stilleri, psikolojik iyi oluş durumları, çocukluk çağı travmasına maruz kalma düzeyleri ve bir takım sosyo-demografik değişkenlere (yaş, evlenme şekli, evlilik süresi, eğitim durumu... vb.) göre karşılaştırılarak incelenmiştir.

Bulgular, istismarın evlilik doyumu ile aynı zamanda ihmal ve istismarın bağlanma stilleri ile yakından ilişkili olduğunu göstermiştir. Kaygılı bağlanmanın istismar ve ihmal türleri ile daha yakından ilişkili olduğu bulunmuştur.

Diğer yandan bulgular, çocuklukta yaşanan olumsuz olayların ileride evlilik ilişkisinde doyumсуuzluğa yol açabileceğini göstermiştir. Buna ek olarak yetişkinlikte yaşanan olumsuzlukların da özellikle depresyon belirtilerini ortaya çıkardığı ve depresyon puanı yüksek bireylerin evlilik doyum puanlarının düşük olduğu görülmüştür.

Güncel çalışma bulguları arasında evlilik süresi, yaş, çocuk sayısı ve eğitim düzeyine göre farklılık göstermedikleri bulunmaktadır. Gelecek çalışmalarda eğitim seviyesi düşük, kırsal kesimde yaşayan, sosyo-ekonomik olarak ortalamanın altında bulunan bireyler ile eğitim seviyesi yüksek, kentte yaşayan ve sosyo-ekonomik açıdan yüksek düzeyde bulunan grupların karşılaştırılması, bu faktörlerin evlilik doyumu üzerindeki etkisini analiz etmede yararlı olacağı düşünülmektedir.

Gelecek çalışmalarda, benzer çalışmalarda olduğu gibi, cinsiyet farklılıklarının ölçülmesi tavsiye edilmektedir. Evlilik karı-koca ilişkisinden oluşmakta ve bu iki bireyin de evlilik ilişkisini değerlendirmesi önem taşımaktadır. Eşlerinin bu durumları ölçülmesi halinde evlilik doyumuna ve kadınların düşük/yüksek evlilik doyum puanlarının nedenlerine açıklık getirebileceği düşünülmektedir.

Araştırmada 1 yıldan uzun süredir evli kadın katılımcılar ele alınmıştır. Yapılan çalışmanın sonuçları doğrultusunda boşanmış katılımcıların büyük katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Gelecek çalışmalarda boşanmış bireyler ile evli bireyleri karşılaştırmak, bağlanma stillerinin, psikolojik iyi oluş durumunun ve çocukluk ihmal ve istismarının hangi düzeyde boşanmaya neden olabileceğini ortaya koymak açısından yarar sağlayabilir.

Araştırma sonuçlarına bakıldığında çalışmanın başında belirlenen soruların birçoğunun cevaplandığı ve istenilen sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür. Fakat belirtmelidir ki sosyodemografik değişkenlerin hiç birinde anlamlı bir sonuç bulunamamıştır.

Ülkemizde, bu çalışmada da olduğu gibi, evlilikle ilgili bilimsel çalışmaların çoğunluğu iyi eğitim görmüş büyük kentli örneklerle gerçekleştirilmiştir. Onun için eğitim seviyesi görece düşük ve kırsal kesimde evlilik sorunu yaşayan kimselerle yapılacak çalışmalara gereksinim vardır.

KAYNAKLAR

Ainsworth M. D. S, Bell S. M. Attachment, exploration, and separation: Illustrated by the behavior of one-year-olds in a strange situation. *Child development*. 1970; 41(1): 49-67.

Ainsworth M. D. S, Blehar M. C, Waters E ve diğ. *Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation*. Psychology Press, Newyork, 2015

Ajilian Abbasi M, Saeidi M, Khademi, G ve diğ. Child Maltreatment in the World: A Review Article. *International Journal of Pediatrics*. 2015; 3(1.1): 353-365.

Doğan Ö. A, Sunal A. B. Evliliklerde Olumlu Yanılsama: İlişki Bağlanımı ile Nedensellik ve Sorumluluk Yüklemeleri Arasındaki İlişkiler. *Türk Psikoloji Dergisi*. 2011; 26(67): 70-82.

Akın A. Akılcı duygusal davranışçı terapi odaklı grupla psikolojik danışmanın psikolojik iyi olma ve öz-duyarlık üzerindeki etkisi. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2009.

Alder E. S. Age, education level, and length of courtship in relation to marital satisfaction. Master Tezi. Pacific Üniversitesi, 2010.

Altıntaş I. Dissosiyatif bozuklukta psikiyatrik eş tanılar. *Uzmanlık Tezi, İstanbul Üniversitesi*. 2008.

Altıparmak Ö. G. S, Eser E. 15-49 Yaş grubu evli kadınlarda yaşam kalitesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*. 2007; 11(11): 29-33.

Andersson C. Shame and attachment: an experimental study on unconscious shame, its relation to attachment and implicit mood, and a correlational study on internalized shame and attachment style. *Master's Thesis, Uppsala University*. 2001.

Arslan G, Balkıs M. Ergenlerde duygusal istismar, problem davranışlar, öz-yeterlik ve psikolojik sağlamlık arasındaki ilişki. *Sakarya University Journal of Education*. 2016; 6(1): 8-22.

Avcu G. Symptom Assessment Questionnaire (SA-45®) Sorun Tarama Ölçeği'nin Türkiye koşullarına uygun dilsel eşdeğerlilik, geçerlik, güvenirlik ve norm çalışması. *Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi*. 2006.

Bacaksız Ö. Boşanma sürecindeki bireylerin bağlanma stilleri ve iletişim becerileri arasındaki ilişki. *Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi*. 2011.

Bahadır Ş. Romantik ilişkilerde bağlanma stilleri, çatışma çözme stratejileri ve olumsuz duygudurumunu düzenleme arasındaki ilişki. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Ankara. 2006.

- Banase, R. Adult attachment and marital satisfaction: Evidence for dyadic configuration effects. *Journal of Social and Personal Relationships*. 2004; 21(2): 273-282.
- Bartholomew K, Horowitz L. M. Attachment styles among young adults: a test of a four-category model. *Journal of personality and social psychology*. 1991; 61(2): 226.
- Batigün A. D, Büyükşahin A. Aleksitimi: Psikolojik Belirtiler ve Bağlanma Stilleri. *Klinik Psikiyatri Dergisi*. 2008; 11(3): 105-114.
- Beach S. R, Sandeen E, O'Leary K. D. *Depression in marriage: A model for etiology and treatment*. Guilford Press. 1990
- Beitchman J. H, Zucker, K. J, Hood J. E. ve diğ. A review of the long-term effects of child sexual abuse. *Child abuse & neglect*. 1992; 16(1): 101-118.
- Bernstein D. P, Fink L, Handelsman L. ve diğ. Initial reliability and validity of a new retrospective measure of child abuse and neglect. *The American journal of psychiatry*. 1994; 151(8): 1132.
- Bowlby J. Attachment and loss: Separation (2.Baskı). Separation: Anxiety and Anger. *New York: Basic*. 1973.
- Bowlby J. Bağlanma. 1969. *TV Soylu (çev.)*, İstanbul: Pinhan Yayıncılık 2012.
- Bozkurt S. Temas biçimleriyle bağlanma stilleri ve kişilerarası şemalar arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Gestalt Terapi Dergisi*. 2006; 4(2).
- Bradbury T. N, Fincham F. D, Beach S. R. Research on the nature and determinants of marital satisfaction: A decade in review. *Journal of marriage and family*. 2000; 62(4): 964-980.
- Brennan K. A, Clark C. L, Shaver P. R. Self-report measurement of adult attachment: An integrative overview. 1998.
- Burhanoglu S. Çocukluk çağı travmaları ve psikiyatrik durumlar. 2002. Erişim tarihi: 10.07.2016, <http://www.sabriburhanoglu.com/cocuk-cagi-travmalari-ve-psikiyatrik-durumlar>
- Butzer B, Campbell L. Adult attachment, sexual satisfaction, and relationship satisfaction: A study of married couples. *Personal relationships*. 2008; 15(1): 141-154.
- Büyükşahin A. Yakın ilişkilere bağlanım: Bilişsel ve Davranışsal olarak ilişkiyi sürdürme mekanizmaları. *Türk Psikoloji Yazıları*. 2007; 10(19): 55-75.
- Büyükşahin A, Hovardaoğlu S. Çiftlerin Aşka İlişkin Tutumlarının Lee'nin Çok Boyutlu Aşk Biçimleri Kapsamında İncelenmesi. *Türk Psikoloji Dergisi*. 2004; 19(54): 59-72.
- Cate R. M, Lloyd S. A. *Courtship*. Sage Publications, Inc. 1992.

Chasan N. Alkol bağımlılığı ile çocukluk çağı travmaları ilişkisi. *Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi..2010.*

Cenkseven F. Üniversite öğrencilerinde öznel ve psikolojik iyi olmanın yordayıcılarının incelenmesi. *Yayınlanmamış Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana. 2004.*

Cicchetti D, Cummings E. M, Greenberg M. T. An organizational perspective on attachment beyond infancy. *Attachment in the preschool years: Theory, research, and intervention*, Chicago, University of Chicago Press. 1990; 3-49.

Cohn M. A, Fredrickson B. L. ve diğ. Happiness unpacked: positive emotions increase life satisfaction by building resilience. *Emotion*, 2009; 9(3): 361.

Collins N. L, Cooper M. L, Albino A. ve diğ. Psychosocial vulnerability from adolescence to adulthood: A prospective study of attachment style differences in relationship functioning and partner choice. *Journal of personality*. 2002; 70(6): 965-1008.

Collins N. L, Read S. J. Adult attachment, working models, and relationship quality in dating couples. *Journal of personality and social psychology*. 1990; 58(4): 644.

Cowan C. P, Cowan, P. A. *When partners become parents: The big life change for couples*. New York: Basic Books. 1992.

Crowell J. A, Treboux D, Waters E. Stability of attachment representations: The transition to marriage. *Developmental Psychology*. 2002; 38(4): 467.

Çağ P, Yıldırım İ. Evlilik doyumunu yordayan ilişkisel ve kişisel değişkenler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. 2013; 4(39): 13-23.

Çelik M. Evlilik doyum ölçeği geliştirme çalışması. *Yayınlanmamış doktora tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana. 2006.*

Çıkkılı-Uytun M, Öztöp d. B, Eşel E. Ergenlik ve Erişkinlikte Bağlanma Davranışının Değerlendirilmesi. *Düşünen Adam Dergisi*. 2013; 26: 177-189.

Çınar L. Evlilik doyumu: Cinsiyet rolleri ve yardım arama tutumu. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi. Sosyal Bilimler. Enstitüsü. 2008.*

Demiray Ö. Evlilikte uyumun demografik özelliklere göre incelenmesi. *Dicle Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır. 2006.*

Dengizek N. Çocukluk döneminde travmaya maruz kalmış kişilerin yetişkinlik döneminde sergiledikleri ebeveyn tutumlarının değerlendirilmesi. *Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi. 2015.*

American Psychiatric Association. *Diagnostic and statistical manual of mental disorders (DSM-5®)*. American Psychiatric Pub. 2013.

Diener E. Subjective well-being. *Psychological bulletin*. 1984; 95(3). 542.

Dimitrova N, Pierrehumbert B, Glatz N. Ve diğ. Closeness in relationships as a mediator between sexual abuse in childhood or adolescence and psychopathological outcome in adulthood. *Clinical psychology & psychotherapy*. 2010; 17(3): 183-195.

Doğan Ö. A, Sunal A. B. Evliliklerde Olumlu Yanılsama: İlişki Bağlanımı ile Nedensellik ve Sorumluluk Yüklemeleri Arasındaki İlişkiler. *Türk Psikoloji Dergisi*. 2011; 26(67): 70-82.

Dökmen Z. Y. Çalışma durumları farklı üç grup kadından ruh sağlığı, kontrol odağı inancı ve cinsiyet rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*. 2003; 18(51): 111-124.

Dush C. M. K, Schmeer K. K, Taylor M. Chaos as a social determinant of child health: Reciprocal associations?. *Social Science & Medicine*. 2013; 95: 69-76.

Erdem Ş, Kabasakal Z. Psikolojik iyi olma ve yetişkin bağlanma boyutları. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*. 2015; 4(1).

Erdoğan S. Evlilik uyumu ile psikiyatrik rahatsızlıklar, bağlanma stilleri ve mizaç ve karakter özellikleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Uzmanlık Tezi, Gazi Üniversitesi*. 2007.

Eskin M. Evlilik terapisi için başvuran çiftlerin evlilik doyumu ve evlilik terapisiyle hakkındaki görüşleriyle ilişkili etmenler. *Klinik Psikiyatri*. 2012; 15(4): 226-237.

Espinoza C. R. Marital satisfaction in midlife. *Master of Thesis, California State University*. 2003.

Feeney J. A. Adult attachment, emotional control, and marital satisfaction. *Personal Relationships*. 1999; 6(2): 169-185.

Fışılolu H. Lisansüstü öğrencilerin evlilik uyumu. *Psikoloji Dergisi*. 1992; 7(28): 16-22.

Fincham F. D, Bradbury T. N. Assessing attributions in marriage: the relationship attribution measure. *Journal of Personality and Social Psychology*. 1992; 62(3): 457.

Finzi R, Ram A, Har-Even D. Ve diğ. Attachment styles and aggression in physically abused and neglected children. *Journal of youth and adolescence*. 2001; 30(6): 769-786.

Fraley R. C, Waller N. G, Brennan K. A. An item response theory analysis of self-report measures of adult attachment. *Journal of Personality and Social Psychology*. 2000; 78: 350-365.

Fraley R. C, Waller N. G. Adult attachment patterns: A test of the typological model. 1998.

- Furman W, Flanagan A. S. The influence of earlier relationships on marriage: An attachment perspective. In W. K. Halford & H. J. Markman (Eds.), *Clinical handbook of marriage and couples interventions*. 1997; 179-202.
- Gallo L. C, Smith T. W. Attachment style in marriage: Adjustment and responses to interaction. *Journal of Social and Personal Relationships*. 2001; 18(2): 263-289.
- Gauthier L, Stollak G, Messé L. ve diğ. Recall of childhood neglect and physical abuse as differential predictors of current psychological functioning. *Child abuse & neglect*. 1996; 20(7): 549-559.
- Gibson J. H. Couples communications getting on the right track. *Total Health*. 1993; 15(5): 201-227.
- Gladis M. M, Gosch E. A, Dishuk N. M. ve diğ. Quality of life: Expanding the scope of clinical significance. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*. 1993; 67(3): 320.
- Glenn N. D. Psychological well-being in the postparental stage: Some evidence from national surveys. *Journal of Marriage and the Family*. 1975: 105-110.
- Glenn N. D. The course of marital success and failure in five American 10-year marriage cohorts. *Journal of Marriage and the Family*. 1998: 569-576.
- Guo B, Huang J. Marital and sexual satisfaction in Chinese families: Exploring the moderating effects. *Journal of sex & marital therapy*. 2005; 31(1): 21-29.
- Güçlü-Ergin N. Evli ve Boşanmış Kişilerin Evlilik Uyumu ve Cinsiyetçilik Açısından Karşılaştırılması. *Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara, Türkiye*. 2008.
- Gülaçtı F. sosyal beceri eğitimine yönelik programın üniversite öğrencilerinin, sosyal beceri, öznel ve psikolojik iyi olma düzeylerine etkisi. *Yayınlanmamış Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi*. 2009.
- Güleç S. Evlilik memnuniyetini yordayan ilişkisel ve kişisel değişkenler. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi*. 2014.
- Akdağ F. G, Çankaya Z. C. Evli bireylerde psikolojik iyi oluşun yordanması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2015; 11(3): 646-662.
- Gonzaga G. C, Keltner D, Londahl E. A. Love and the commitment problem in romantic relations and friendship. *Journal of personality and social psychology*. 2001; 81(2): 247.
- Hatch D. L. *Factors that influence the association between adult attachment and marital satisfaction*. Utah State University. 2008.
- Hatipoğlu Z. The role of certain demographic variables and marital conflict in marital satisfaction of husbands and wives. *Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi*. 1993.

Hawkins D. N, Booth A. Unhappily ever after: Effects of long-term, low-quality marriages on well-being. *Social Forces*. 2005; 84(1): 451-471.

Hazan C, Shaver P. Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of personality and social psychology*. 1997; 52(3): 511.

Hazan C, Shaver P. R. Attachment as an organizational framework for research on close relationships. *Psychological inquiry*. 1994; 5(1): 1-22.

Hirschberger G, Srivastava S, Marsh P. ve diğ. Attachment, marital satisfaction, and divorce during the first fifteen years of parenthood. *Personal Relationships*. 2009; 16(3): 401-420.

Hudson W. W, Murphy G. J. The non-linear relationship between marital satisfaction and stages of the family life cycle: An artifact of Type I errors?. *Journal of Marriage and the Family*. 1980; 42(2): 263-267.

Hornor G. Child sexual abuse: Consequences and implications. *Journal of Pediatric Health Care*. 2010; 24(6): 358-364.

Işinsu M. İkili ilişki biçimi ve süresi ile bağlanma stilleri arasındaki bağlantılar. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi. 2003.

Johnson E. M, Huston T. L. The perils of love, or why wives adapt to husbands during the transition to parenthood. *Journal of Marriage and the Family*. 1998; 60(1): 195-204.

Jose O, Alfons V. Do demographics affect marital satisfaction?. *Journal of Sex & Marital Therapy*. 2007; 33(1): 73-85.

Kabasakal, Z, Arslan G. Ergenlikte görülen anti-sosyal davranışlar, psikolojik sağlamlık ve aile sorunları arasındaki ilişki. *Uluslararası hakemli aile çocuk ve eğitim dergisi*. 2014; 2(3): 76-90.

Kaplan S. J, Pelcovitz D, Labruna V. Child and adolescent abuse and neglect research: A review of the past 10 years. Part I: Physical and emotional abuse and neglect. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*. 1999; 38(10): 1214-1222.

Kapız S. İş-aile yaşamı dengesi ve dengeye yönelik yeni bir yaklaşım: Sınır Teorisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi S.B.E. Dergisi*. 2002; 4(3): 139-153.

Karney B. R, Bradbury T. N. The longitudinal course of marital quality and stability: A review of theory, methods, and research. *Psychological bulletin*. 1995; 118(1): 3-34.

Kart N. M. Yetişkin bağlanma stillerinin bazı bilişsel süreçlerle bağlantısı: Sağlık personeliyle yapılan bir çalışma. *Yayınlanmamış doktora tezi*, Ankara Üniversitesi. 2002.

Kızıldağ Ö, Şendil G. Evlilik çatışması ve çocuk davranış problemleri arasındaki ilişkilerin bilişsel bağlamsal çerçeve açısından incelenmesi. *Psikoloji Çalışmaları*. 2012;26: 1-20.

- Kim H. K, McKenry P. C. The relationship between marriage and psychological well-being: A longitudinal analysis. *Journal of family Issues*. 2002; 23(8): 885-911.
- Kirkpatrick L. A, Hazan C. Attachment styles and close relationships: A four-year prospective study. *Personal relationships*. 1994; 1(2): 123-142.
- Kobak R. R, Hazan C. Attachment in marriage: Effects of security and accuracy of working models. *Journal of Personality and social Psychology*. 1991; 60(6): 861-9.
- Köknel Ö. *Kaygıdan Mutluluğa Kişilik*. (1. Baskı). Altın Kitaplar Yayınları. İstanbul, 1994.
- Kubat D. E. Evli bireylerde aldatma eğilimi ve evlilik doyumu ilişkisinin incelenmesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi*. 2012.
- Kural S, Evren C, Çakmak D. Alkol/madde bağımlılığında kişilik bozukluğu ek tanısının diğer I. eksen tanıları ve çocukluk çağı kötüye kullanımı ve ihmali ile ilişkisi. *Bağımlılık Dergisi*. 2005; 6(1): 9-18.
- Kurdek L. A. Relationship outcomes and their predictors: Longitudinal evidence from heterosexual married, gay cohabiting, and lesbian cohabiting couples. *Journal of Marriage and the Family*. 1998; 60(3): 553-568.
- Levitan R. D, Rector N. A, Sheldon T. ve diğ. Childhood adversities associated with major depression and/or anxiety disorders in a community sample of Ontario: Issues of co-morbidity and specificity. *Depression and anxiety*. 2003; 17(1): 34-42.
- Lussier Y, Sabourin S, Turgeon, C. Coping strategies as moderators of the relationship between attachment and marital adjustment. *Journal of Social and Personal Relationships*. 1997; 14(6): 777-791.
- Lyons-Ruth K. Attachment relationships among children with aggressive behavior problems: The role of disorganized early attachment patterns. *Journal of consulting and clinical psychology*. 1996; 64(1): 64-73.
- Main M, Kaplan N, Cassidy, J. Security in infancy, childhood, and adulthood: A move to the level of representation. *Monographs of the society for research in child development*. 1985; 50(1-2): 66-104.
- Malinosky-Rummell R., Hansen D. J. Long-term consequences of childhood physical abuse. *Psychological bulletin*. 1993; 114(1): 68-79.
- MacLean A. P. Attachment in marriage: Predicting marital satisfaction from partner matching using a three-group typology of adult attachment style. *PhD Thesis, Purdue University*. 2001.
- McEwen B. S. Early life influences on life-long patterns of behavior and health. *Developmental Disabilities Research Reviews*. 2003; 9(3): 149-154.
- Messman-Moore T. L, Long, P. J. Child sexual abuse and revictimization in the form of adult sexual abuse, adult physical abuse, and adult psychological maltreatment. *Journal of interpersonal violence*. 2000; 15(5): 489-502.

Mikulincer, M, Shaver P. R. *Attachment in adulthood: Structure, dynamics, and change*. Guilford Press. 2007.

Ozguven I. Evlilik ve Aile Terapisi. *PDREM Yayınları, Ankara*. 2000.

Proulx C. M, Helms H. M, Buehler C. Marital quality and personal well-being: A meta-analysis. *Journal of Marriage and family*. 2007; 69(3): 576-593.

Rogers SJ, DeBoer DD. Changes in Wives' Income: Effects on Marital Happiness, Psychological Well-Being, and the Risk of Divorce. *Journal of Marriage and Family*. 2001; 63(2): 458-472.

Roosa MW, Reinholtz C, Angelini PJ. The Relation of Child Sexual Abuse and Depression in Young Women: Comparisons Across Four Ethnic Groups. *Journal of Abnormal Child Psychology*. 1999; 27 (1): 65-76.

Routh DK, Waldron H. The Effect of The First Child on The Marital Relationship. *Journal of Marriage and the Family*. 1981; 43(4), 785-788.

Ruppert F. Travma, Bağlanma ve Aile Konstelasyonları . Çev. Fatma Zengin, Kaknüs Yayınları, 2011.

Ryff CD. Beyond Ponce de Leon and Life Satisfaction. New Directions in Quest of Successful Aging. *International Journal of Behavioral Development*. 1989; 12, 35-55.

Ryff CD, Keyes CLM. The Structure of Psychological Well-being Revisited. *Journal of Personality and Social Psychology*. 1995; 69(4): 719-727.

Sacco WP, Phares V. Marital Satisfaction, Partner Appraisal, Depression and Self-esteem: Evidence of Positivity Strivings. *Journal of Marriage and the Family*. 2001; 63(2): 504-513.

Schechter DS, Coates SW, Kaminer T. Distorted Maternal Mental Representations and Atypical Behavior in A Clinical Sample of Violence-exposed Mothers and Their Toddlers. *Journal of Trauma and Dissociation*. 2008; 9(2): 123-149.

Scott R, Cordova JV. The Influence of Adult Attachment Styles on The Assosication Between Marital Adjustment and Depressive Symptoms. *Journal of Family and Psychology*. 2002; 16(2): 199-208.

Selçuk E, Günaydın G, Sümer N. ve diğ. Yetişkin Bağlanma Boyutları için Yeni Bir Ölçüm: Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II'nin Türk Örnekleminde Psikometrik Açından Değerlendirilmesi, *Türk Psikoloji Yazıları*. 2005; 8(16): 1-11.

Simpson J. A. Influence of attachment styles on romantic relationships. *Journal of personality and social psychology*. 1990; 59(5): 971-980.

Sığırcı A. Evli bireylerde bağlanma biçimleri ve evliliğe dair inançların evlilik doyumu ile ilişkisinin incelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi*. 2010.

Sokolski D. M, Hendrick S. S. Marital satisfaction. *American Journal of Family Therapy*. 1999; 26(1): 39-49.

Solmuş T. Romantik bağlanma (II) İlişkisel değişkenler ve ilişki süreci. *Türk Psikoloji Bülteni*. 2003; 9(28-29): 99-108.

Sroufe L. A. Early relationships and the development of children. *Infant Mental Health Journal*. 2000; 21(1-2): 67-74.

Stackert R. A, Bursik K. Why am I unsatisfied? Adult attachment style, gendered irrational relationship beliefs, and young adult romantic relationship satisfaction. *Personality and Individual Differences*. 2003; 34(8): 1419-1429.

Steger MF, Kashdan TB. Depression and Everyday Social Activity, Belonging, and Well-Being. *Journal of Counseling Psychology*. 2009; 56(2): 289 –300.

Süleymanov A. Çağdaş Türk Toplumlarında Aile ve Evlilik İlişkileri, *Aile ve Toplum*. 2009; 5(17): 7-17.

Şahin-Demirkapı E. Çocukluk Çağı Travmalarının Duygu Düzenleme ve Kimlik Gelişimine Etkisi ve Bunların Psikopatolojiler ile İlişkisi, Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, 2013.

Şar V. Kötüye Kullanım ve İhmalle İlişkili Sorunlar. Temel Psikiyatri. Güleç C, Köroğlu E. (editörler) Ankara, Hekimler Yayın Birliği Yayıncılık, 1998, 823-834.

Şar V, Öztürk E, İkikardeş E. Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeğinin Türkçe Uyarlamasının Geçerlilik ve Güvenilirliği, Türkiye Klinikleri *J Med Sci*. 2012; 32(4): 1054-1063.

Şendil G, Korkut Y. Evli Çiftlerdeki Çift Uyumu ve Evlilik Çatışmasının Demografik Özellikler Açısından İncelenmesi. *Psikoloji Çalışmaları*. 2008; 28: 15-34.

Tabachnick BG, Fidell LS. *Using Multivariate Statistics (7. Baskı)*. Pearson, Boston, 2013.

Taner Y, Gökler B. Çocuk İstismarı ve İhmali: Psikiyatrik Yönleri. *Hacettepe Tıp Dergisi* 2004; 35: 82–86.

Taşköprü M. Evlilik Doyumu ile Problem Çözme Becerileri, Stresle Başa Çıkma ve Evlilik Süresi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Bilim Üniversitesi, 2013.

Taylor SE, Peplau LA, Sears DO. *Social Psychology (12. Baskı)*. Pearson, 2003.

The National Center for Victims of Crime, 2003. Erişim: 18.06.2016,

<https://victimsofcrime.org/library/publications>

Tosyalı M. Evli Bireylerde Bağımlı ve Özerk (Sosyotropik-Otonomik) Kişilik Özellikleri, Empati ve Mutluluk Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, 2010.

Tufan-Çetin, B. Evlilik Doyumunun Bazı Değişkenlere Göre Yordanması, Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, 2010.

Turanlı P. Orta Yetişkinlikte Evlilik Uyumu ile Benlik Saygısı ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin Saptanması. Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi, 2010.

Tutarel-Kışlak Ş, Çavuşoğlu Ş. Evlilik Uyumu, Bağlanma Biçimleri, Yüklemeler ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkiler, *Aile ve Toplum*. 2008; 3(9): 61-68.

Tutarel-Kışlak Ş, Çabukça F. Empati ve Demografik Değişkenlerin Evlilik Uyumu ile İlişkisi. *Aile ve Toplum Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*. 2002; 2 (5): 35-42.

Tutarel-Kışlak Ş. İlişkilerde Mutluluk Ölçeği (İMÖ): Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması, *Kriz Dergisi*. 2002; 10 (1): 37-43.

Türksoy N. Psikolojik Travma ve Tanım Sorunları, Psikolojik Travma ve Sonuçları: Aker T, Önder ME (editörler), İstanbul, 5US Yayıncılık, 2003, 9-21.

Uğur Z. Bipolar Affektif Bozulukta Bağlanma Biçimleri, Çocukluk Çağı Travmaları ve Agresyon İlişkisi. 2010; 15-16.

Uluyol F. M. Bağlanma örüntüleri, eşe yönelik kişilerarası şemalar ve evlilik sorunlarıyla başa çıkabilme düzeyleri arasındaki ilişkiler. *Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi*.2014.

Umberson D, Williams K, Powers D. A. ve diğ. You make me sick: Marital quality and health over the life course. *Journal of health and social behavior*. 2006; 47(1): 1-16.

Uytun M. Ç, Öztop D. B, Eşel, E. Ergenlik ve Erişkinlikte Bağlanma Davranışının Değerlendirilmesi. *Düşünen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*. 2013; 26(2): 177-189.

Walker EC, Holman TB, Busby DM. Childhood Sexual Abuse, Other Childhood Factors, and Pathways to Survivors' Adult Relationship Quality, *J Fam Viol*. 2009; 24:397-406

Waters E, Merrick S, Treboux D. Ve diğ. Attachment Security in Infancy and Early Adulthood: A Twenty-year Longitudinal Study. *Child Dev*. 2000; 71(3):684-689.

Weiss RS. Attachment in Adults: In Parkes CM, Hinde JS (editors). The Place of Attachment in Human Behavior. New York: Basics. 1982;171-184.

Whisman MA. Childhood trauma and marital outcomes in adulthood. *Personal Relationships*, 2006; 13(4): 375-386.

Wind TW, Silvern L. Type and Extent of Child Abuse as Predictors of Adult Functioning. *Journal of Family Violenc*. 1992; 7:261-281.

Widom CS. Post-traumatic Stress Disorder in Abused and Neglected Children Grown Up. *American Journal of Psychiatry*. 1999; 156 (8): 1223–1229.

Woke AB, Thomas JO, Candela K. Attachment Styles and Violent Image in Thematic Stories About Relationship. *Personality And Social Psychology Bulletin*. 1996; 22(10), 1030-1034.

World Health Organization (WHO). WHO/UNHCR Mental Health of Refugees, M. Petevi (der.), Declaration of Cooperation in Mental Health of Refugees and Internally Displaced Populations in Conflict and Post-Conflict Situations içinde. Pre-final draft, Cenevre, 4. Geneva: WHO. 1999.

World Health Organization and International Society for Prevention of Child Abuse and Neglect. 1. The Nature and Consequences of Child Maltreatment. Preventing Child Maltreatment: A Guide to Taking Action and Generating Evidence. 2006. Erişim: 02.07.2016,

<http://www.who.int/publications/en/>

World Health Organization [WHO], 1999. Erişim: 02.07.2016,

<http://www.who.int/publications/en/>

Xiaohe X, Whyte MK. Love matches and arranged marriages: A Chinese replication. *Journal of Marriage and the Family*. 1990; 52(3): 709-722.

Yalçın H. Evlilik Uyumu ile Sosyodemografik Özellikler Arasındaki İlişki, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, Journal of Research in Education and Teaching*. 2014; 3(1): 250-261.

Yargıç Lİ, Tutkun H, Şar V. Çocukluk Çağı Travmatik Yaşantıları ve Erişkinde Dissosiyatif Belirtiler. *3P Psikiyatri Psikoloji Psikofarmakoloji Dergisi*. 1994; 2(4): 338- 347.

Yarkin E. Temel Psikolojik İhtiyaçların Karşılama Düzeyinin İlişki Doyum ve Yaşam Doyum Düzeyine Katkısının İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Arel Üniversitesi. 2013.

Yeşiltepe SS. Öğretmenlerin Evlilik Uyumlarının Psikolojik İyi Oluş ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi. 2011.

Yüksel Ö. Kadınlarda Evlilik Uyumu ve Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişkide Baş Etme Biçimleri ve Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutumlarının Aracı Rollerini. Hacettepe Üniversitesi, 2013.

Zelkowitz P, Milet TH. Postpartum Psychiatric Disorders: Their Relationship to Psychological Adjustment and Marital Satisfaction in the Spouses. *Journal of Abnormal Psychology*. 1996; 105(2), 281-285.

Zeytinoğlu E. Evli Bireylerin Benlik Saygısı, Kıskançlık Düzeyi, Evlilikteki Çatışmalar ve Evlilik Doyumu Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, 2013.

Zimmerman TS, Haddock SA, Current L. R. ve diğ. Intimate Partnership: Foundation to The Successful Balance of Family and Work. *American Journal of Family Therapy*. 2003; 31: 107-124.

Özgeçmiş

1. Bireysel Bilgiler

Adı, Soyadı: Burcu Muşdal Çelebi

Doğum Yeri ve Tarihi: İstanbul 27.01.1984

Uyruğu: T.C

Medeni Durumu: Evli

Çalıştığı Kurum: Psikoloji Avrupa Danışmanlık Merkezi

İletişim Adresi: Bahçelievler Mah. Kültür Sk. No:24/9 Bahçelievler/İstanbul

Telefon: 0533 566 19 48

2. Eğitimi (Tarih Sırasına Göre)

2001-2006 İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü

1998-2001 Sabri Çalışkan Lisesi

Yabancı Dili: İngilizce

3. Unvanları

Psikolog

4. Mesleki Deneyimi

2008 /2009 - Bağcılar Kadın ve Aile Sağlığı Merkezi

2009 / 2013 - Evlilik Terapileri Enstitüsü

2013- Psikoloji Avrupa Danışmanlık Merkezi

EK 1. KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. Cinsiyet: (1)Kadın (2)Erkek
2. Yaşınız: ()
3. Eğitim durumunuz: (1)okuma yazma biliyor (2)ilköğretim (3)lise
(4)üniversite (5)yüksek lisans ve üzeri
4. Medeni Durumu: (1)Evli (2)Bekar (3)Dul (4)Ayrı Yaşıyor (5)Boşanmış
5. Ne kadar süredir evlisiniz? ()
6. Evlenme biçimi: (1)Görücü usulü (2)Severek
7. Çocuk sayısı: (1)Çocuğum Yok (2)1 (3)2 (4)3 ve üzeri

EK 2. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II

<p>Aşağıda verilen cümlelere ne ölçüde katıldığınızı <u>eşinizle olan ilişkinizi göz önünde bulundurarak</u> cevaplayınız. Her maddenin evliliğinizdeki duygu ve düşüncelerinizi ne oranda yansıttığını 5 aralıklı cetvel üzerinde ilgili rakamı yuvarlak içine alarak belirtiniz. Eğer eşinizi kaybettiyseniz veya eşinizden ayrı yaşıyorsanız, aşağıdaki maddeleri <u>bir ilişki içinde bulunduğunuzu varsayarak cevaplayınız.</u></p> <p><u>Önemli Not:</u> Aşağıdaki cümlelerin bazılarında “yakın olmak” veya “yakınlaşmak” ifadeleri geçmektedir. Bu ifadelerle kastedilen eşinizle duygusal yakınlık kurmak, düşüncelerinizi veya başınızdaki geçenleri eşinize açmak, eşinize sarılmak ve benzeri davranışlardır. Lütfen ilgili soruları bu tanıma göre cevaplayınız.</p>	Hiç Katılmıyorum	Biraz Katılmıyorum	Kararsızım	Biraz Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Eşimin sevgisini kaybetmekten korkarım.	1	2	3	4	5
2. Gerçekte ne hissettiğimi eşime göstermemeyi tercih ederim.	1	2	3	4	5
3. Sıklıkla, eşimin artık benimle olmak istemediği korkusuna kapılırım.	1	2	3	4	5
4. Özel duygu ve düşüncelerimi eşimle paylaşmak konusunda kendimi rahat hissederim.	1	2	3	4	5
5. Sıklıkla, eşimin beni gerçekten sevmediği kaygısına kapılırım.	1	2	3	4	5
6. Eşime güvenip dayanmak konusunda kendimi rahat bırakmakta zorlanırım.	1	2	3	4	5
7. Eşimin beni, benim onları önemsedim kadar önemsemediğinden endişe duyarım.	1	2	3	4	5
8. Eşime yakın olma konusunda rahatımdır.	1	2	3	4	5

9. Sıklıkla, eşimin bana duyduğu hislerin benim ona duyduğum hisler kadar güçlü olmasını isterim.	1	2	3	4	5
10. Eşime açılma konusunda kendimi rahat hissetmem.	1	2	3	4	5
11. İlişkilerimi kafama çok takarım.	1	2	3	4	5
12. Eşime fazla yakın olmamayı tercih ederim.	1	2	3	4	5
13. Benden uzakta olduğunda, eşimin başka birine ilgi duyabileceği korkusuna kapılırım.	1	2	3	4	5
14. Eşim benimle çok yakın olmak istediğinde rahatsızlık duyarım.	1	2	3	4	5
15. Eşime duygularımı gösterdiğimde, onun benim için aynı şeyleri hissetmeyeceğinden korkarım.	1	2	3	4	5
16. Eşime kolayca yakınlaşabilirim.	1	2	3	4	5
17. Eşimin beni terk edeceğinden pek endişe duymam.	1	2	3	4	5
18. Eşimle yakınlaşmak bana zor gelmez.	1	2	3	4	5
19. Eşim kendimden şüphe etmeme neden olur.	1	2	3	4	5
20. Genellikle, eşimle sorunlarımı ve kaygılarımı tartışırım.	1	2	3	4	5
21. Terk edilmekten pek korkmam.	1	2	3	4	5
22. Zor zamanlarımda, eşimden yardım istemek bana iyi gelir.	1	2	3	4	5
23. Eşimin, bana benim istediğim kadar yakınlaşmak istemediğini düşünürüm.	1	2	3	4	5
24. Eşime hemen hemen her şeyi anlatırım.	1	2	3	4	5
25. Eşimin bazen bana olan duygularımı sebepsiz yere değiştirdiğini hissederim.	1	2	3	4	5
26. Başımdan geçenleri eşim ile konuşurum.	1	2	3	4	5
27. Çok yakın olma arzum bazen insanları korkutup uzaklaştırır.	1	2	3	4	5
28. Eşim benimle çok yakınlaştığında gergin hissederim.	1	2	3	4	5
29. Eşim beni yakından tanırsa, “gerçek ben”i sevmeyeceğinden korkarım.	1	2	3	4	5
30. Eşime güvenip dayanmak konusunda rahatımdır.	1	2	3	4	5

31. Eşimden ihtiyaç duyduğum şefkat ve desteği görememek beni öfkelenendir.	1	2	3	4	5
32. Eşime güvenip dayanmak benim için kolaydır.	1	2	3	4	5
33. Başka insanlara denk olamamaktan endişe duyarım.	1	2	3	4	5
34. Eşime şefkat göstermek benim için kolaydır.	1	2	3	4	5
35. Eşim beni sadece kızgın olduğumda önemser.	1	2	3	4	5
36. Eşim beni ve ihtiyaçlarımı gerçekten anlar.	1	2	3	4	5

EK 3. SA-45 Form

Zaman zaman karşılaşabileceğiniz problemlerin bir listesi aşağıda verilmiştir. Dikkatle okuduktan sonra bugün dahil son 7 gün boyunca bu problemlerin sizde yarattığı rahatsızlık veya gerginliğin derecesini en iyi tanımlayan sayıyı işaretleyin. Her sorun için sadece bir işaretleme yapın ve herhangi bir seçeneği atlamamaya özen gösterin. Teşekkürler.

	Hiç	Az	Orta	Çok	Aşırı
1.Kendimi yalnız hissediyorum	1	2	3	4	5
2.Hüzünlüyüm	1	2	3	4	5
3.Hiçbir şey ilgimi çekmiyor	1	2	3	4	5
4.Korkuyorum	1	2	3	4	5
5.Başkalarının düşüncelerimi kontrol edebileceğini düşünüyorum	1	2	3	4	5
6.Sorunlarımın birçoğu için başkalarını suçluyorum	1	2	3	4	5
7.Açık alanda veya sokakta korkuyorum	1	2	3	4	5
8.Başkalarının duymadığı sesler duyuyorum	1	2	3	4	5
9.Çoğu insanın güvenilmez olduğunu düşünüyorum	1	2	3	4	5
10.Sebepsiz yere birdenbire korkuya kapılıyorum	1	2	3	4	5
11.Kontrol edemediğim öfke patlamaları yaşıyorum	1	2	3	4	5
12.Tek başıma evden çıkmaya korkuyorum	1	2	3	4	5
13.Diğer insanların kafamdaki düşüncelerin farkında olduğunu düşünüyorum	1	2	3	4	5
14.İnsanların beni anlamadığını ve hislerimi paylaşmadığını düşünüyorum	1	2	3	4	5
15.İnsanların bana dostça yaklaşmadığını ve benden hoşlanmadığını düşünüyorum	1	2	3	4	5
16.Düzenliliğimden ve doğruluğundan emin olmak için işleri çok yavaş yapmak zorundayım	1	2	3	4	5
17.Kendimi diğerlerine göre daha aşağı hissediyorum	1	2	3	4	5
18.Adale ağrılarım var	1	2	3	4	5
19.Başkalarının beni gözetlediğini veya benim hakkımda konuştuğunu düşünüyorum	1	2	3	4	5

20.Yaptığımı tekrar tekrar kontrol ediyorum	1	2	3	4	5
21.Karar vermekte zorlanıyorum	1	2	3	4	5
22.Otobüs metro veya trenle yolculuk yapmaktan korkuyorum	1	2	3	4	5
23.Sıcak basıyor veya soğuk soğuk terliyorum	1	2	3	4	5
24.Beni korkuttukları için belli şeyler yerler ya da faaliyetlerden kaçınıyorum	1	2	3	4	5
25.Zihnim birden boşalıyor	1	2	3	4	5
26.Vücudumun bazı kısımları uyuşuyor veya karıncalanıyor	1	2	3	4	5
27.Gelecek hakkında umutsuzum	1	2	3	4	5
28.Konsantre olmakta güçlük çekiyorum	1	2	3	4	5
29.Vücudumun bazı kısımlarında güçsüzlük hissediyorum	1	2	3	4	5
30.Kendimi gergin ya da tedirgin hissediyorum	1	2	3	4	5
31.Kollarımda veya bacaklarımda ağırlık hissediyorum	1	2	3	4	5
32.İnsanlar bana baktıklarında veya benim hakkımda konuştuklarında kendimi rahatsız hissediyorum	1	2	3	4	5
33.Kendime ait olmayan düşüncelerim var	1	2	3	4	5
34.Birine vurma, incitme veya zarar verme isteği geliyor	1	2	3	4	5
35.Bir şeyleri kırma veya ezme isteği geliyor	1	2	3	4	5
36.İnsanlarla beraberken beni nasıl algılayacaklar diye tedirgin oluyorum	1	2	3	4	5
37.Alışveriş yerleri veya sinema gibi kalabalık yerlerde kendimi rahatsız hissediyorum	1	2	3	4	5
38.Korku veya panik nöbetleri yaşıyorum	1	2	3	4	5
39.İnsanlarla sık sık tartışıyorum	1	2	3	4	5
40.İnsanlar başarılarımı yeteri kadar takdir etmiyor	1	2	3	4	5
41.O kadar huzursuzum ki bir türlü yerimde duramıyorum	1	2	3	4	5
42.Kendimi değersiz hissediyorum	1	2	3	4	5
43.Bağırıyorum veya bir şeyler fırlatıyorum	1	2	3	4	5
44.İzin verirsem insanların benden yararlanmak isteyeceklerini düşünüyorum	1	2	3	4	5
45.İşlediğim günahlar için cezalandırılmam gerektiğini	1	2	3	4	5

düşünüyorum

EK 4. Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇÇTÖ)

Bu sorular **çocukluğunuzda ve ilk gençliğinizde (20 yaşından önce)** başınıza gelmiş olabilecek bazı olaylar hakkındadır. Her bir soru için sizin durumunuza uyan rakamı daire içerisine alarak işaretleyiniz. Sorulardan bazıları özel yaşamınızla ilgilidir; lütfen elinizden geldiğince gerçeğe uygun yanıt veriniz. Yanıtlarınız gizli tutulacaktır.

Çocukluğumda ya da ilk gençliğimde...

1. Evde yeterli yemek olmadığından aç kalırdım.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

2. Benim bakımımı ve güvenliğimi üstlenen birinin olduğunu biliyordum.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

3.Ailemdelikiler bana “salak”, “beceriksiz” ya da “tipsiz” gibi sıfatlarla seslenirlerdi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

4. Anne ve babam ailelerine bakamayacak kadar sıklıkla sarhoş olur ya da uyuşturucu alırlardı.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

5. Ailemde önemli ve özel biri olduğum duygusunu hissetmeme yardımcı olan biri vardı.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

6. Yırtık, sökükle ya da kirli giysiler içerisinde dolaşmak zorunda kalırdım.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

7. Sevildiğimi hissediyordum.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

8.Anne ve babamın benim doğmuş olmamı istemediklerini düşünüyordum.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

9.Ailemden birisi bana öyle kötü vurmuştu ki doktora ya da hastaneye gitmem gerekmişti.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

10. Ailemde başka türlü olmasını istediğim bir şey yoktu.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

11.Ailedekiler bana o kadar şiddetle vuruyorlardı ki vücudumda morartı ya da sıyrıklar oluyordu.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

12.Kayış, sopa, kordon ya da başka sert bir cisimle vurularak cezalandırılıyordum.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

13.Ailedekiler birbirlerine ilgi gösterirlerdi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

14.Ailedekiler bana kırıcı ya da saldırganca sözler söylerlerdi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

15.Vücutça kötüye kullanılmış olduğuma (dövülme, itilip kakılma vb.) inanıyorum.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

16.Çocukluğum mükemmeldi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

17.Bana o kadar kötü vuruluyor ya da dövülüyordum ki öğretmen, komşu ya da bir doktorun bunu fark ettiği oluyordu.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

18.Ailemde birisi benden nefret ederdi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

19.Ailedekiler kendilerini birbirlerine yakın hissederlerdi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

20. Birisi bana cinsel amaçla dokundu ya da kendisine dokunmamı istedi.

1. Hiç Bir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

21. Kendisi ile cinsel temas kurmadığım takdirde beni yaralamakla ya da benim hakkımda yalanlar söylemekle tehdit eden birisi vardı.

1. Hiç Bir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

22. Benim ailem dünyanın en iyisiydi.

1. Hiç Bir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

23. Birisi beni cinsel şeyler yapmaya ya da cinsel şeylere bakmaya zorladı.

1. Hiç Bir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

24. Birisi bana cinsel tacizde bulundu.

1. Hiç Bir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

25. Duygusal bakımdan kötüye kullanılmış olduğuma (hakaret, aşağılama vb.) inanıyorum.

1. Hiç Bir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

26. İhtiyacım olduğunda beni doktora götürecek birisi vardı.

1. Hiç Bir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

27. Cinsel bakımdan kötüye kullanılmış olduğuma inanıyorum.

1. Hiç Bir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

28. Ailem benim için bir güç ve destek kaynağı idi.

1. Hiç Bir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

EK 5. İlişkilerde Mutluluk Ölçeği (İMÖ)

Aşağıda eşinizle olan ilişkinizle ilgili altı soru yer almaktadır. Lütfen her bir soruyu okuduktan sonra 7-dereceli ölçek üzerinde cevap veriniz.

1. Eşinizi ne kadar seviyorsunuz?

Hiç sevmiyorum 1.....2.....3.....4.....5.....6.....7 Çok seviyorum

2. İlişkinizde ne kadar mutlusunuz?

Hiç mutlu değilim 1.....2.....3.....4.....5.....6.....7 Çok mutluyum

3. Genelde, ne sıklıkta eşinizle aranızdaki ilişkinin iyi gittiğini düşünürsünüz?

Hiç düşünmem 1.....2.....3.....4.....5.....6.....7 Çok düşünürüm

4. İlişkinizdeki sorunlar ne kadar ciddidir?

Çok ciddi 1.....2.....3.....4.....5.....6.....7 Hiç ciddi değil

5. Tüm yönleriyle düşündüğünüzde, ilişkinizden ne kadar doyum alıyorsunuz?

Hiç doyum almıyorum 1.....2.....3.....4.....5.....6.....7 Çok doyum alıyorum

6. Genelde, ilişkinize ne kadar bağlısınız?

Hiç bağlı değilim 1.....2.....3.....4.....5.....6.....7 Çok bağlıyım

